

68. Tiistaina 6 päivänä kesäkuuta 1989

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely:

1) Ehdotukset laeiksi virkarikoslain-
säädännön uudistamisesta 1908

Hallituksen esitys n:o 58/1988 vp.

Lakivaliokunnan mietintö n:o 7

Suuren valiokunnan mietintö n:o 84

2) Ehdotukset henkilöstörahas-
tolain ja laiksi osakeyhtiölain 12 luvun
7 §:n muuttamisesta 1910

Hallituksen esitys n:o 41

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 15

Suuren valiokunnan mietintö n:o 86

3) Ehdotus laiksi rajoitetusti vero-
velvollisen tulon ja varallisuuden vero-
tamisesta annetun lain muuttamisesta 1914

Hallituksen esitys n:o 56

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o

36

Suuren valiokunnan mietintö n:o 88

4) Ehdotus laiksi ilmansuojelulain
muuttamisesta 1915

Hallituksen esitys n:o 33

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 14

Suuren valiokunnan mietintö n:o 89

Kolmas käsittely:

5) Ehdotus laiksi polttoaineverosta
annetun lain 2 ja 4 §:n muuttamisesta 1917

Hallituksen esitys n:o 68

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o
23

Suuren valiokunnan mietintö n:o 72

Siv.

6) Ehdotus laiksi lannoiteverosta an-
netun lain 4 §:n muuttamisesta 1917

Hallituksen esitys n:o 69

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o
24

Suuren valiokunnan mietintö n:o 73

7) Ehdotus laiksi liikevaihtoverolain
18 §:n muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 72

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o
25

Suuren valiokunnan mietintö n:o 74

8) Ehdotus laiksi leimaverolain 4 ja
10 §:n muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 66

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o
32

Suuren valiokunnan mietintö n:o 87

9) Ehdotukset laiksi Posti- ja telelai-
toksesta 1918

Hallituksen esitys n:o 3

Lakialoite n:o 4

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o
29

Suuren valiokunnan mietintö n:o 77

10) Ehdotus laiksi Valtionrautateistä 1919

Hallituksen esitys n:o 60

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o
30

Suuren valiokunnan mietintö n:o 78

11) Ehdotukset laiksi atomivastuu-
lain muuttamisesta 1923

Siv.

Siv.

Siv.

Hallituksen esitys n:o 39
Lakialoite n:o 31
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 27

Suuren valiokunnan mietintö n:o 75

12) Ehdotus laiksi Otaniemen sähkölaitoksen omaisuuden myymisestä Espoon Sähkö Oy -nimiselle osakeyhtiölle 1933

Hallituksen esitys n:o 70
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 28

Suuren valiokunnan mietintö n:o 76

13) Ehdotus laiksi eräiden asuinrakennusten luovuttamisesta Rautatieasunnot Oy, Järnvägsbostäder Ab -nimiselle osakeyhtiölle ”

Hallituksen esitys n:o 77
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 31

Suuren valiokunnan mietintö n:o 79

14) Ehdotukset laeiksi Jyväskylän yliopistosta annetun lain 9 §:n, Joensuun yliopistosta annetun lain 9 §:n, Oulun yliopistosta annetun lain 9 §:n ja Kuopion yliopistosta annetun lain 7 §:n muuttamisesta 1934

Hallituksen esitys n:o 73
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 6
Suuren valiokunnan mietintö n:o 80

15) Ehdotus laiksi kuvataideakemiasta annetun lain muuttamisesta ... ”

Hallituksen esitys n:o 74
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 8
Suuren valiokunnan mietintö n:o 90

16) Ehdotus laiksi harjoittelukoululain muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 50
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 7
Suuren valiokunnan mietintö n:o 81

17) Ehdotukset laeiksi ammatillisia erityisoppilaitoksia koskevan lainsäädännön muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 44
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 9
Suuren valiokunnan mietintö n:o 91

18) Ehdotus laiksi kansaneläkelain muuttamisesta 1936

Hallituksen esitys n:o 78
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 12
Suuren valiokunnan mietintö n:o 82

19) Ehdotukset laiksi työntekijäin eläkelain muuttamisesta ja laiksi lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 4 a §:n muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 81
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 14
Suuren valiokunnan mietintö n:o 83

20) Ehdotus laiksi kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ”

Hallituksen esitys n:o 35
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 20
Suuren valiokunnan mietintö n:o 85

Ensimmäinen käsittely:

21) Ehdotus laiksi Neuvostoliiton kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja molempinpuolista suojelua koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ”

Hallituksen esitys n:o 62
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 23

22) Ehdotus laiksi Espanjan ja Portugalin Euroopan talousyhteisöön liittymisestä johtuvan Suomen ja Euroopan talousyhteisön väliseen vapaakauppasopimukseen tehdyn toisen lisäpöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä ”

Hallituksen esitys n:o 64
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 24

23) Ehdotus laiksi Tanskan kanssa Suomen ja Färsaarten välisestä vapaakaupasta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 1937

Hallituksen esitys n:o 65
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 25

	Siv.		Siv.
24) Ehdotus laiksi investointivarauslain muuttamisesta	1937	32) Ehdotukset ulkomaalaisen kel- poisuutta virkaan koskeviksi laeiksi ..	1958
Hallituksen esitys n:o 10		Hallituksen esitys n:o 6	
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 33		Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 6	
25) Ehdotukset laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta	1952	Esitellään:	
Hallituksen esitys n:o 25		33) Ed. Niinistön lakialoite n:o 50	
Lakialoite n:o 24		laiksi kiinnityksestä kiinteään omaisuu- teen annetun asetuksen 2 ja 27 §:n	
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 37		muuttamisesta	1960
26) Ehdotus laiksi tullitariffilain liit- teinä olevien tullitariffin ja teollisuus- tulliluettelon muuttamisesta	1953	34) Ed. Vallin ym. lakialoite n:o 51	
Hallituksen esitys n:o 83		laiksi Suomen osallistumisesta Yhdisty- neiden Kansakuntien rauhanturvaamis- toimintaan annetun lain 21 §:n muutta- misesta	”
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 39			
27) Ehdotus laiksi suurilta kana- ja sikatalousyrityksiltä kannettavista markkinoimismaksuista annetun lain muuttamisesta	”	Pöydällepanoa varten esi- tellään:	
Hallituksen esitys n:o 67		35) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 22 hallituksen esityksestä vahingon- korvausvastuusta ydinvoiman alalla tehtyä Pariisin yleissopimusta täydentä- vää Brysselin lisäyleissopimusta muut- tavan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä (HE n:o 47)	1961
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 40		36) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 11 Eduskunnan kirjaston kertomuksen johdosta (K n:o 5)	”
28) Ehdotus laiksi kotieläintuotan- non ohjaamisesta eräissä tapauksissa annetun lain muuttamisesta	1954		
Hallituksen esitys n:o 59			
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mie- tintö n:o 6			
29) Ehdotus laiksi urheiluopistojen valtionavusta annetun lain muuttami- sista	”	Puhetta johtaa puhemies Sorsa.	
Hallituksen esitys n:o 58			
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 10			
30) Ehdotukset laiksi tieliikennelain muuttamisesta ja laiksi tieliikenteen tie- tojärjestelmästä	”	Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi ensimmäinen varapuhemies Hetemäki-Olan- der sekä edustajat Ahonen, Anttila, Astala, Hautala, Jouppila, Järvisalo-Kanerva, Jääs- keläinen, Kanerva, Kemppainen, Kokko, Laaksonen, Paasilinna, Puhakka, Ranta, Si- tonen, Stenius-Kaukonen, Turunen, Tähkä- maa, Varpasuo, Vennamo ja Väyrynen.	
Hallituksen esitys n:o 76			
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 4			
31) Ehdotukset laeiksi moottoriajo- neuvoverosta annetun lain 10 §:n ja leimaverolain 10 §:n muuttamisesta ...	1958	Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat en- simmäinen varapuhemies Hetemäki-Olander sekä edustajat Kokko, Anttila ja Laaksonen.	
Hallituksen esitys n:o 71			
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 38			

Ilmoitusasiat:**Lomanpyynnöt**

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden takia edustajat Järvisalo-Kanerva ja Kemppainen, virkatehtävien vuoksi edustajat Hetemäki-Olander, Kanerva, Puhakka ja Vennamo sekä yksityisasioiden takia edustajat Ahonen, Astala, Jäskeläinen, Kokko, Laaksonen, Ranta, Turunen, Tähkämaa ja Varpasuo sekä kuluvan kesäkuun 9 päivään sairauden takia ed. Siitonen ja yksityisasioiden takia edustajat Jouppila ja Stenius-Kaukonen.

Uusi hallituksen esitys

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan kesäkuun 2 päivästä on eduskunnalle saapunut hallituksen esitys n:o 84, joka nyt on edustajille jaettu.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 237, 240, 242 ja 244. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:**1) Ehdotukset laeiksi virkarikoslainsäädännön uudistamisesta**

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 58/1988 vp.
Lakivaliokunnan mietintö n:o 7
Suuren valiokunnan mietintö n:o 84

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 84. Viime perjantaina pidetyssä toisessa täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy 1. lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

2 luvun 1, 7, 10 ja 12 § sekä luvun otsikko, 8 luvun 1 § ja luvun otsikko, 13 luvun 6 § ja luvun otsikko, 16 luvun 13 ja 13 a § sekä luvun otsikko, 38 luvun 8 ja 9 a § sekä luvun otsikko ja 40 luvun 1—5 § hyväksytään keskustelutta.

40 luvun 6 §.

Keskustelu:

Ed. Paloheimo: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 40 luvun 6 § hyväksyttäisiin seuraavassa muodossa:

"Asiakirjan luvaton paljastaminen. Jos virkamies tai julkisyhteisön työntekijä tahallaan palvelussuhteensa aikana tai sen päätyttyä luvattomasti

1) paljastaa tiedon julkisyhteisön hankintoja koskevasta asiakirjasta ennen kuin hankintaa koskeva sopimus tai tilaus on tehty, tai

2) käyttää omaksi tai toisen hyödyksi sellaista tietoa, hänet on tuomittava, jollei teosta ole muualla säädetty ankarampaa rangaistusta, asiakirjan luvattomasta paljastamisesta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi. Virkamies voidaan myös tuomita viralta pantavaksi, jos rikos osoittaa hänet ilmeisen sopimattomaksi tehtävänsä."

Sisältönä on se, että asiakirjan luvaton paljastaminen olisi kriminalisoitu ainoastaan siinä tapauksessa, jolloin se koskee julkisyhteisön hankintoja koskevia asiakirjoja ennen kuin hankintaa koskeva sopimus tai tilaus on tehty.

Ed. Haavisto: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Paloheimon ehdotusta.

Ed. Jäätteenmäki: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 40 luvun 6 § poistettaisiin kokonaisuudessaan vastalauseen mukaisesti.

Ed. Jokinen: Herra puhemies! Kannatan ed. Jäätteenmäen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Paloheimo ed. Haaviston kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin hänen edellä esittämässään muodossa. Ed. Jäätteenmäki ed. Jokisen kannattamana on ehdottanut, että pykälä poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Äänestyksissä ehdotan menettäväksi siten, että ensin äänestetään pykälän sisältöä koskevasta ed. Paloheimon ehdotuksesta mietintöä vastaan ja sitten pykälän poistamista koskevasta ed. Jäätteenmäen ehdotuksesta mietintöä vastaan sellaisena, kuin mietintö on edellisessä äänestyksessä hyväksytty.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Paloheimon ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Paloheimon ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 113 jaa- ja 58 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 27. (Koneään. 1)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt mietinnön.

2) Äänestys ed. Jäätteenmäen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Mietintö "jaa", ed. Jäätteenmäen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 56 ei-ääntä; poissa 25. (Koneään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

40 luvun 7—12 § ja luvun otsikko, 45 luvun 15 § ja sen edellä oleva alaotsikko sekä luvun otsikko, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 2. lakiehdotuksen 5 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, 3. lakiehdotuksen 43 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, 4. lakiehdotuksen 8 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, 6. lakiehdotuksen 17 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, 7. lakiehdotuksen 72 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, 8. lakiehdotuksen 33 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, 9. lakiehdotuksen 18 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, 10. lakiehdotuksen 13 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, 11. lakiehdotuksen 2 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, 12. lakiehdotuksen 1 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä 13. lakiehdotuksen 18 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta ryhtyy 14. lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

27 §.

Keskustelu:

Ed. Jäätteenmäki: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 27 § saisi sen muodon, mikä on mietintöön liitettyä vastalauseessa.

Ed. Jokinen: Herra puhemies! Kannatan ed. Jäätteenmäen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Jäätteenmäki ed. Jokisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Jäätteenmäen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 54 ei-ääntä; poissa 27. (Koneään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 15. lakiehdotuksen 12 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, 16. lakiehdotuksen 7 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, 17. lakiehdotuksen 15 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, 18. lakiehdotuksen 124 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, 19. lakiehdotuksen 61 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, 20. lakiehdotuksen 82 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, 21. lakiehdotuksen 40 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, 22. lakiehdotuksen 101 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä 23. lakiehdotuksen 4 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen 5. lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Riihijärvi: Herra puhemies! Suuri valiokunta kokoontuu huomenna kello 12. Jokaisen läsnäolo on välttämätön.

2) Ehdotukset henkilöstörahasolaiksi ja laiksi osakeyhtiölain 12 luvun 7 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 41

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 15

Suuren valiokunnan mietintö n:o 86

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 86. Viime perjantaina pidetyssä toisessa täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Seppäsen kannattamana ehdottanut,

että ensimmäisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi otettaisiin II vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Ed. Kankaanniemi on ed. Almgrenin kannattamana ehdottanut, että ensimmäisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi otettaisiin I vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Käsittelyn pohjaa koskevis-
sa äänestyksissä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Stenius-Kaukonen ja ed. Kankaanniemen ehdotusten välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Kankaanniemen ja ed. Stenius-Kaukonen ehdotusten välillä.

Ed. Kankaanniemen ehdotus "jaa", ed. Stenius-Kaukonen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 32 ei-ääntä, 23 tyhjää; poissa 26. (Koneään. 4)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Kankaanniemen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Kankaanniemen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Kankaanniemen ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 122 jaa- ja 52 ei-ääntä; poissa 25. (Koneään. 5)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1—4 §, 1 luvun otsikko ja 5 § hyväksytään keskustelutta.

6 §.

Keskustelu:

Ed. P. Leppänen: Herra puhemies! Ehdotan, että 6 § saisi sen muodon, joka sillä on II vastalauseessa.

Ed. Löyttyjärvi: Herra puhemies! Kannatan ed. P. Leppäsen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. P. Leppänen ed. Löyttyjärven kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. P. Leppäsen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 54 ei-ääntä; poissa 30. (Koneään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

7 §.

Keskustelu:

Ed. P. Leppänen: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälästä poistettaisiin 1 momentti kuten on II vastalauseessa.

Ed. Löyttyjärvi: Herra puhemies! Kannatan ed. P. Leppäsen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. P. Leppänen ed. Löyttyjärven kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. P. Leppäsen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 151 jaa- ja 20 ei-ääntä; poissa 28. (Koneään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

8—13 § ja 2 luvun otsikko hyväksytään keskustelutta.

14 §.

Keskustelu:

Ed. P. Leppänen: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen muodon, joka sillä on II vastalauseessa.

Ed. Löyttyjärvi: Herra puhemies! Kannatan ed. P. Leppäsen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. P. Leppänen ed. Löyttyjärven kannattamana ehdottanut, että pykälä saisi sen muodon, joka sillä on II vastalauseessa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. P. Leppäsen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 144 jaa- ja 24 ei-ääntä; poissa 31. (Koneään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

15 §, 3 luvun otsikko ja 16 § hyväksytään keskustelutta.

17 §.

Keskustelu:

Ed. P. Leppänen: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen muodon, joka sillä on II vastalauseessa.

Ed. Löyttyjärvi: Herra puhemies! Kannatan ed. P. Leppäsen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. P. Leppänen ed. Löyttyjärven kannattamana ehdottanut, että pykälä saisi sen muodon, joka sillä II vastalauseessa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. P. Leppäsen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 154 jaa- ja 19 ei-ääntä; poissa 26. (Koneään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

18 §.

Keskustelu:

Ed. P. Leppänen: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen muodon, joka sillä on II vastalauseessa.

Ed. Löyttyjärvi: Herra puhemies! Kannatan ed. P. Leppäsen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. P. Leppänen ed. Löyttyjärven kannattamana ehdottanut, että pykälä saisi sen muodon, joka sillä II vastalauseessa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. P. Leppäsen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 156 jaa- ja 19 ei-ääntä; poissa 24. (Koneään. 10)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

19 § hyväksytään keskustelutta.

20 §.

Keskustelu:

Ed. P. Leppänen: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen muodon, joka sillä on II vastalauseessa.

Ed. Löyttyjärvi: Herra puhemies! Kannatan ed. P. Leppäsen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. P. Leppänen ed. Löyttyjärven kannattamana ehdottanut, että pykälä saisi sen muodon, joka sillä on II vastalauseessa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. P. Leppäsen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 154 jaa- ja 19 ei-ääntä; poissa 26. (Koneään. 11)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

21—23 § hyväksytään keskustelutta.

24 §.

Keskustelu:

Ed. Kankaanniemi: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen muodon, joka sillä on I vastalauseessa.

Ed. Almgren: Herra puhemies! Kannatan ed. Kankaanniemen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Kankaanniemi ed. Almgrenin kannattamana ehdottanut, että pykälä saisi I vastalauseen mukaisen muodon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Kankaanniemen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 113 jaa- ja 59 ei-ääntä; poissa 27. (Koneään. 12)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

25 ja 26 § hyväksytään keskustelutta.

27 §.

Keskustelu:

Ed. P. Leppänen: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen sanamuodon, joka sillä on II vastalauseessa.

Ed. Löyttyjärvi: Herra puhemies! Kannatan ed. P. Leppäsen ehdotusta.

Ed. Kankaanniemi: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen sanamuodon, joka sillä on I vastalauseessa.

Ed. Almgren: Herra puhemies! Kannatan ed. Kankaanniemen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. P. Leppänen ed. Löyttyjärven kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena. Ed. Kankaanniemi ed. Almgrenin kannattamana on ehdottanut, että pykälä saisi I vastalauseen mukaisen sanamuodon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Ensin äänestetään ed. Kankaanniemen ja ed. P. Leppäsen ehdotusten välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Kankaanniemen ja ed. P. Leppäsen ehdotusten välillä.

Ed. Kankaanniemen ehdotus "jaa", ed. P. Leppäsen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 127 jaa- ja 33 ei-ääntä, 13 tyhjää; poissa 26. (Koneään. 13)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Kankaanniemen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Kankaanniemen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Mietintö "jaa", ed. Kankaanniemen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 114 jaa- ja 59 ei-ääntä; poissa 26. (Koneään. 14)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

28 ja 29 §, 4 luvun otsikko ja 30—35 § hyväksytään keskustelutta.

36 §.

Keskustelu:

Ed. Alaranta: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisesti.

Ed. Koistinen: Herra puhemies! Kannatan ed. Alarannan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Alaranta ed. Koistisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Alarannan ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 111 jaa- ja 59 ei-ääntä; poissa 29. (Koneään. 15)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

37—43 § ja 5 luvun otsikko hyväksytään keskustelutta.

44 §.

Keskustelu:

Ed. P. Leppänen: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen sanamuodon, joka sillä on II vastalauseessa.

Ed. Löyttyjärvi: Herra puhemies! Kannatan ed. P. Leppäsen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. P. Leppänen ed. Löyttyjärven kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisesti.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. P. Leppäsen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 152 jaa- ja 19 ei-ääntä; poissa 28. (Koneään. 16)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

45 ja 46 §, 6 luvun otsikko, 47—51 §, 7 luvun otsikko, 52 §, 8 luvun otsikko, 53 ja 54 §, 9 luvun otsikko, 55—58 §, 10 luvun otsikko, 59 ja 60 §, 11 luvun otsikko, 61—63 § ja 12 luvun otsikko, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta toisen lakiehdotuksen 7 § ja 12 luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotus laiksi rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 56

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 36

Suuren valiokunnan mietintö n:o 88

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 88. Viime perjantaina pidetyssä toisessa täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

3 ja 5 § hyväksytään keskustelutta.

7 §.

Keskustelu:

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Koska hallituksen lakiesitykseen sisältyy verojäniksille vielä melkoisia aukkoja, ehdotan, että pykälä saisi sen sanamuodon, joka sillä on vastalauseessa.

Ed. P. Lahtinen: Herra puhemies! Kannatan ed. Seppäsen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Seppänen ed. P. Lahtisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Seppäsen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 151 jaa- ja 18 ei-ääntä; poissa 30. (Koneään. 17)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

11, 11 a ja 22 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotus laiksi ilmansuojelulain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 33
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 14
Suuren valiokunnan mietintö n:o 89

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 89. Viime

perjantaina pidetyssä toisessa täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. Pulliainen ed. Väänänen kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Pulliaisen ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 103 jaa- ja 61 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 33. (Koneään. 18)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

6 a ja 9 § hyväksytään keskustelutta.

9 a §.

Keskustelu:

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen sanamuodon kuin on vastalauseessa.

Ed. Kietäväinen: Herra puhemies! Kannatan ed. Pulliaisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Pulliainen ed. Kietäväisen kannattamana ehdottanut, että pykälä saisi sen sanamuodon, joka sillä on vastalauseessa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Pulliaisen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 98 jaa- ja 60 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 38. (Koneään. 19)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Uusi 11 a §.

Keskustelu:

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisesti.

Ed. Kietäväinen: Herra puhemies! Kannatan ed. Pulliaisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Pulliainen ed. Kietäväisen kannattamana ehdottanut, että lakiin otettaisiin uusi 11 a § vastalauseen mukaisesti.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Pulliaisen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 99 jaa- ja 60 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 37. (Koneään. 20)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

15 §.

Keskustelu:

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen sanamuodon, joka sillä on mietintöön liitettyssä vastalauseessa.

Ed. Kietäväinen: Herra puhemies! Kannatan ed. Pulliaisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Pulliainen ed. Kietäväisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Pulliaisen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 60 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 36. (Koneään. 21)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

17 a § hyväksytään keskustelutta.

Uusi 29 a §.

Keskustelu:

Ed. Pulliainen: Herra puhemies! Ehdotan, että 29 a § saisi sen sanamuodon, joka sillä on mietintöön liitettyssä vastalauseessa, joka tarkoittaa sitä, että edes ilmoitusmenetely saataisiin korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun jälkeen toimimaan.

Ed. Kietäväinen: Herra puhemies! Kannatan ed. Pulliaisen ehdotusta.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Pulliainen ed. Kietäväisen kannattamana ehdottanut, että lakiin otettaisiin uusi 29 a § vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Pulliaisen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 103 jaa- ja 60 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 35. (Koneään. 22)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi polttoaineverosta annetun lain 2 ja 4 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 68
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 23
Suuren valiokunnan mietintö n:o 72

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotus laiksi lannoiteverosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 69
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 24
Suuren valiokunnan mietintö n:o 73

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotus laiksi liikevaihtoverolain 18 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 72
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 25
Suuren valiokunnan mietintö n:o 74

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotus laiksi leimaverolain 4 ja 10 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 66
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 32
Suuren valiokunnan mietintö n:o 87

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta, minkä jälkeen päätetään lakiehdotuksesta. Koska toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus koskee uutta veroa, joka on tarkoitettu kannettavaksi yhtä vuotta pitimältä ajalta, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 1 momentin mukaan hyväksytty, jos sitä kolmannessa käsittelyssä on kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä. Muussa tapauksessa lakiehdotus on rauennut ja asia on palautettava valtiovarainvaliokuntaan mainitun pykälän 2 momentissa säädettyssä tarkoituksessa.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ehdotukset laiksi Posti- ja telelaitoksesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 3

Lakialoite n:o 4

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 29

Suuren valiokunnan mietintö n:o 77

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Jatkan katkeraan loppuun saakka taistelua postitoimipaikkojen puolesta, ja niinpä ehdotan perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan Posti- ja telelaitoksen riittävän toimipaikkaverkon säilyttämisestä koko maassa."

Ed. Haavisto: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Pulliaisen ehdotusta.

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Meidän mielestämme valtion laitosten tulee olla palvelulaitoksia, jotka palvelevat koko maata tasapuolisesti. Kun valtion laitoksia ruvetaan muuttamaan liikelaitoksiksi, palveluperiaate tulee väijäämättä käytännössä syrjäytymään. Tämä on harvaan asuttujen seutujen kannalta erityisesti kohtalokasta. Minä olen aivan varma siitä, että liikelaitostunut Posti- ja telelaitos tulee huomommin palvelemaan mm. Lapin harvaan asuttua maaseutua, josta vähätkin postitoimipaikat tullaan sulkemaan, postiautolinjoja tullaan lopettamaan. Käy myös niin, että uusien palvelujen osalta painopiste siirtyy etelään, jossa tuotto erilaisille toiminnoille on parempi. En hyväksy bisnesperiaatetta valtion laitoksissa, ja niiden pitää minusta olla palvelulaitoksia.

Siksi ehdotan, että lakiehdotus hylätään.

Ed. Löyttyjärvi: Herra puhemies! Kannatan ed. Tennilän ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Tennilä ed. Löyttyjärven kannattamana ehdottanut, että toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Pulliainen on ed. Haaviston kannattamana ehdottanut, että perusteluissa lausuttaisiin: "Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan Posti- ja telelaitoksen riittävän toimipaikkaverkon säilyttämisestä koko maassa."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Ensin on äänestettävä toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Puhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, R. Aho, Aittoniemi, Ajo, Ala-Harja, Alaranta, Almgren, Andersson, Antvuori, Apukka, Björklund, Björkstrand, Bärnlund, Donner, Dromberg, Fred, Haavisto, Halonen, Heikkinen, Helle, Hietala, Hilpelä, Hokkanen, Holvitie, Hurskainen-Leppänen, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Ikkala, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jansson, Joenpalo, Jokinen, Jokiniemi, Jurva, Jäätteenmäki, Kankaanniemi, Karkinen, Kasurinen, Kauppinen, Kautto, Kekkonen, Kettunen, Kietäväinen, Knuuttila, Kohijoki, Koistinen, Korkia-Aho, Kuuskoski-Vikamaa, Kärhä, Kääriäinen, Lahti-Nuuttila, M. Lahtinen, P. Lahtinen, Laitinen, Lamminen, Lapiolahti, Laurila, Lax, Lehtosaari, P. Leppänen, U. Leppänen, Liikanen, Lindroos, Linnainmaa, Louekoski, Louvo, Luttinen, Maijala, Malm, Melin, Miettinen, Moilanen, Mäkelä, Mäkipää, Männistö, Mönkäre, Mörttinen, Nieminen, Niinistö, Nordman, Nyby, Nyman, Ollila, Paakkinen, Paasio,

Paavilainen, Paloheimo, Pekkarinen, Perho, Pesola, Pietikäinen, Pohjanoksa, Pohjola, Pokka, Puisto, Pulliainen, Puolanne, Puska, Pystynen, Rajamäki, Rauramo, Rehn, Renko, Riihijärvi, J. Roos, T. Roos, Rusanen, Ryyänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saarinen, Saastamoinen, Sarapää, Sasi, Savolainen, Seppänen, Sillanpää, Siuruainen, Skinnari, Soininvaara, Säilynoja, Taina, Tenhiälä, Tiuri, Törnqvist, Uitto, Uosukainen, Urpilainen, Wahlström, Valli, Valo, Vastamäki, Wasz-Höckert, Westerlund, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virolainen, Vistbacka, Vähäkangas, Väistö, Väänänen ja Zyskowitz.

"Ei" äänestävät edustajat Laine, Löyttyjärvi ja Tennilä.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aaltonen, Ahde, Ahonen, Alho, Anttila, Astala, Backman, Elo, Gustafsson, Hacklin, Hautala, Hetemäki-Olander, Jouppila, Juhantalo, Järvenpää, Järvisalo-Kanerva, Jääskeläinen, Kalliomäki, Kanerva, Kemppainen, Kokko, Laaksonen, Mattila, Metsämäki, Myller, Mäki-Hakola, Paasilinna, Pelttari, Pesälä, Puhakka, Ranta, Rantanen, Renlund, Rinne, Salolainen, Savela, Siitonen, Stenius-Kaukonen, Suominen, Särkijärvi, Taxell, Turunen, Tykkyläinen, Tähkämaa, Varpasuo, Vennamo, Vuoristo, Vähänäkki ja Väyrynen.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 147 jaa- ja 3 ei-ääntä; poissa 49. (Koneään. 23)

Eduskunta on hyväksynyt toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Lopuksi on äänestettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Pulliaisen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 90 jaa- ja 54 ei-ääntä; poissa 55. (Koneään. 24)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ehdotus laiksi Valtionrautateistä

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 60

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 30

Suuren valiokunnan mietintö n:o 78

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Meillä on Valtionrautateita jätetty kehittämättä viime vuosina, kun Valtionrautatiet ovat olleet valtion budjetin yhteydessä ja kun Valtionrautateiden kehittäminen on suuresti ollut myös hallituksen vastuulla.

Nyt me olemme hyväksymässä uutta lakiesitystä ja toivomme, että sen yhteydessä Valtionrautateita ruvettaisiin kehittämään ja saataisiin aikaan tilanne, että raideliikenne olisi Suomessa kilpailukykyisempi kuin se tänä päivänä on koko 1980-luvun jatkuneen VR:n kehittämättä jättämisen johdosta. Tässä yhteydessä me samalla toivomme, että ne uudet kiskokalustohankinnat, jotka Valtionrautateille välttämättä tehdään, tehtäisiin kotimaasta. Vaihtoehtohan on se, että Suomeen ostetaan ulkomaista tavaraa. Tämän johdosta ja kotimaisen työllisyyden suosimiseksi, kotimaisen huipputeknologian kehittämiseksi ehdotan tässä yhteydessä hyväksyttäväksi seuraavan sisältöisen lausuman:

"Hyväksyessään lain Valtionrautateistä eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin Valtionrautateiden kiskokaluston kehittämiseksi niin, että raideliikenteen kilpailukyky paranee ja että kalusto valmistetaan Suomessa VR:n nykyisissä konepajoissa."

Ed. Andersson: Herra puhemies! Kannatan ed. Seppäsen perustelulausumaehdotusta.

Ed. Kettunen: Arvoisa puhemies! Eduskunnan täysistuntokäsittelyssä on nyt viimeisen kerran hallituksen esitys VR:n liikelaitoslaiksi. Eduskunnan yksimielinen päätös asiassa antaa mielestäni varsin hyvän pohjan rautateittemme tervehdyttämisen jatkotoimille.

VR:n tervehdyttämiskeskustelujen yhteydessä on puhuttu myös rautateiden omien konepajojen tulevaisuudesta. Erityisesti keskusteluissa on noussut esille se, mikä tulee jatkossa olemaan Pasilan konepajan asema ja rooli. Selvitysten pohjalta on tiedossa, että mm. VR:n Pieksämäen konepajalla ehdittäisiin tekemään huomattavasti enemmän töitä kuin siellä tällä hetkellä tehdään, siis kapasiteetin lisäykseen ilman suuria investointeja on mahdollisuuksia.

Toinen valtioneemmistöinen yhtiö eli Rautaruukki Oy rakensi muutama vuosi sitten uuden erikoisjunaavaunujen valmistavan tuotantolaitoksen loppuneen kaivostoinnin tilalle Vuolijoen kunnan Otanmäkeen sekä Taivalkoskelle. Rautaruukin Otanmäen junaavaunutehdas on käsitykseni mukaan Euroopan uudenaikaisin. Tehdas on kuitenkin toiminut tilausten niukkuudesta johtuen alikapasiteetilla, mikä on häirinyt sen tuotantoa ja alentanut kannattavuutta.

Kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että etenkin tavaravaunutuotannon alueella on Suomessa tällä hetkellä selvää ylikapasiteettia. Tämän ylikapasiteetin purkamiseksi on selkeästi ajateltava myös Valtionrautateiden roolia omien konepajojen ja oman vaunutuotannon osalta. Siksi onkin syytä kysyä, onko järkevää säilyttää Pasilan konepaja nykyisellään yhtä laajana, kun tiedetään, että se sijaitsee Helsingin ydinkeskustassa peittäen alleen noin 14 ha arvokkainta rakennusmaata, jota voitaisiin käyttää vaikkapa asuntotuotantoon. Onko järkevää pitkän tähtäimen jatkotoiminnan kannalta suorittaa Pasilan konepajan modernisointi ja panna siihen siihen rahaa kiinni arvioni mukaan mukaan lähes 1 000 miljoonaa? Minun mielestäni ei ole.

Käsitykseni mukaan VR:n tavaravaunujen tuotanto voidaan tarjouskilpailun jälkeen siirtää esimerkiksi Rautaruukin konepajalle

Otanmäkeen, siirtää korjaustoimintaa VR:n muille konepajoille, kilpailuttaa konepajoja myös matkustajavaunujen valmistuksessa, jolloin käsitykseni mukaan esimerkiksi valtionyhtiö Valmet tulee olemaan kilpailukykyinen. Junavaunujen huolto- ja korjaustoimintaa täytyy luonnollisesti olla myös pääkaupunkiseudulla, jolloin tämä ongelma on ratkaistava tehtyjen selvitysten perusteella.

Kun nyt siis liikelaitoslain perusteella myös eduskunta saa enemmän päätösvaltaa mm. VR:n asioissa, avautuu kansanedustajille jo vuoden 1990 tulo- ja menoarvion käsittelyn yhteydessä mainio tilaisuus osoittaa merkittävää aluepoliittista ja työllisyyspoliittista ajattelua, suorittaa valtion toimintojen hajasijoitusta kehitysalueille ja samalla kääntää muuttoliikettä pääkaupunkiseudulta periferiaan ja auttaa saamaan Helsingin keskustasta lisää kipeästi kaivattua rakennusmaata mm. asuntotuotantoon.

Arvoisa puhemies! Eduskunnan selkeä tahto VR:n konepajakysymyksessä voidaan ilmaista jo tämän vuoden syksyllä käsiteltäessä valtion vuoden 1990 tulo- ja menoarviota. Toivon kuitenkin, että myös valtioneuvoston ja liikenneministeriön piirissä kuin myös itse rautatielaitoksessa harkittaisiin tilannetta ja tehtäisiin ehdotus, jolta pohjalta eduskunta voisi asiasta päättää.

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Liikennepoliittikka Suomessa on liikenneministeri Pekka Vennamon aikoina huonontunut vielä entisestäänkin. Kuljetuksia siirretään kasvavassa määrin rautateiltä maanteille rasittamaan maanteitä. Samallahan kuljetusten siirto rautateiltä maanteille on ympäristöongelman pahentamista. Esimerkiksi meillä Lapisissa on lopetettu monia yhteyksiä rautateiltä. Muun muassa Kemi — Tornio — Haaparanta-yhteys katkaistiin. Paradoksaalistahan se on, että tässä joutuu protestoimaan sitä, että tuo ainoa rautateiden länsiyhteys pantiin Suomen päätöksellä poikki.

Liikenneministeriö on meidän mielestämme toiminut hyvin saamattomasti myös Sokli-kuljetuksista käydyssä kilpailussa. Liikenneministeriön ja VR:n toiminta ei tuossa asiassa ollut lainkaan riittävän ponnekasta, jotta olisi päädytty viisaaseen ratkaisuun eli Soklin tuotteiden rautatiekuljetuksiin. Se on vieläkin mahdollista, ja odotamme tässä päättäväisempää otetta.

Liikelaitostaminen ei paranna tilannetta, vaan pahentaa sitä. Bisnesajattelu korostuu, ja yhä useampia huonosti tuottavia rataosuuksia tullaan lopettamaan. Tämä on aivan selvää.

Siksi ehdotankin tämän lakiehdotuksen hylkäämistä.

Huomautan muuten siitä, että valtion laitosten muuttaminen liikelaitoksiksi on kokonaisuus. Nyt on käsitelty Posti- ja telelaitos. Nyt on VR kyseessä. Seuraavaksi tulee metsähallitus. Meidän linjamme on sama näissä kaikissa. Tulemme vastustamaan myös metsähallituksen muuttamista liikelaitokseksi, koska ei mitenkään sovi, että tämmöiset laitokset lähtevät pelkästä bisneksestä ja unohtavat palvelun ja yhteiskunnalliset vastuunsa.

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Ed. Kettunen esitti jälleen kestävämmä väitteitä siitä, millä tavalla rautateitä ja VR:n konepajatoimintaa pitäisi kehittää. Hän toi jälleen esiin sen näkökohdan, että VR:n Pasilan konepajan jatkaminen vaatisi 1 000 miljoonan markan investoinnit. Jo lain aikaisempien käsittelyjen yhteydessä ed. Kettunen esitti tämän väitteen. Silloin pyysin häntä perustelemaan, mihin tällainen 1 000 miljoonaa markkaa tarvitaan. Hänellä ei ollut siihen mitään sanottavaa.

Pyysin liikenneministeri Vennamoä ottamaan kantaa tähän kysymykseen ja mahdollisesti tukemaan ed. Kettusta. Mutta hän ei suostunut antamaan ed. Kettuselle tässä asiassa tukea. Tästä on vedettävä se johtopäätös, että ed. Kettunen sooloilee ja sooloilee VR:n Pasilan konepajan tappioksi. Hän esittää lukuja, jotka eivät ole perusteltuja, ja antaa kuvan siitä, että VR:n Pasilan konepaja ei voisi jatkaa nykyisessä muodossaan nykyisellä paikallaan kannattavaa toimintaa, josta konepaja on tullut kuuluisaksi.

Samassa yhteydessä ilmenee myös ed. Kettusen puolueen ministerin kestävä logiikka, että osaa VR:n Pasilan konepajan alueesta ei voida irrottaa muihin käyttötarkoituksiin ja osaa jättää konepajan nykyisiin käyttötarkoituksiin vaununvalmistusta varten. Alueen osittaminen on konepajan omien työntekijöiden aloite, jolla he koettavat puolustaa yleistä ja yhteistä etua.

Helsingin seudulla ei ole niinkään ongelmallista se, että ihmisillä ei olisi työpaikkoja,

jos VR:n Pasilan konepaja lopetetaan. Kyllä täällä ihmisillä yleensä ottaen on työpaikkoja. Työpaikkoja on jopa liikaakin verrattuna siihen, miten niitä muualta maasta puuttuu. Mutta VR:n Pasilan konepajan työntekijöiden keskeisin argumentti heidän toimiessaan VR:n Pasilan konepajan puolesta on se, että Pasilan konepajalla pystytään valmistamaan edullisimmin vaunuja. On kansantaloudellisesti erittäin ongelmallista, jos meillä lopetetaan sellainen kapasiteetti, jossa tuotetaan jotain tehokkaasti ja edullisemmin kuin missään muualla. Tämän takia työntekijät ovat mieluummin kansantalouden asialla kuin omalla asiallaan puolustaessaan VR:n konepajan säilyttämistä.

Minusta ed. Kettunen on kovin hyllyvällä pohjalla, jos hän halutessaan puolustaa Piekämäen jo nyt ylityöllistettyä konepajaa ja Otanmäen vaunutehdasta, joka on alityöllistetty, haluaa toimia jotakin jo olemassa olevaa ratkaisua ja olemassa olevaa tuotantoa vastaan. Mielestäni hajasijoitus tulee erityisen hyvin kysymykseen silloin, kun sijoitetaan uusia toimintoja, mutta tässä tapauksessa elävän ja tehokkaan tappaminen, jotta saataisiin työpaikkoja jonnekin muualle, on perusteetonta, kansantalouden edun vastaista ja osaltaan vähentää ihmisten valtiovaltaa ja julkista valtaa kohtaan tuntemaa luottamusta.

Tämän takia haluaisin, että ed. Kettunen tässä perustelisi, mihin tarvitaan 1 000 miljoonaa markkaa VR:n Pasilan konepajan kehittämiseksi, kun Pasilan konepajan väki on valmis tuottamaan maailman edullisimmilla ehdoilla henkilövaunuja ja toimimaan korjauskonepajana VR:n kalustolle Helsingissä, mihin koko Suomen rautatieliikenne on keskittynyt. Ed. Kettusen puheet ovat leimattavissa vastuuttomaksi propagandaksi, jos hän ei pysty perustelemaan 1 000 miljoonan markan investointitarvetta joillakin sellaisilla laskelmilla tai viittauksilla johonkin sellaiseen toimintaan, joka palvelisi ja puolustaisi hänen esittämänsä näkökantaa.

Ed. Kettunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni ed. Seppäsen puheenvuorosta huokui todella kylmä ajattelu maamme kehitys- ja syrjäalueita ja siellä työn puutteessa eläviä ihmisiä kohtaan. Mielestäni olisi kohtuullista nyt kyllä saada tietää, onko ed. Seppäsen ajatusten kaltaisil-

la ajatuksilla myös laajempaa kannatusta SKDL:n ryhmässä.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä vaadin ed. Kettusta esittämään investointilaskelmia sen hänen esittämänsä 1 000 miljoonan markan investointitarpeen pohjaksi. Ed. Kettunen esittää aivan toisia asioita, ei pysty puolustamaan asiaa, jonka jo lain toisen käsittelyn yhteydessä esitti, jonka esitti lain kolmannen käsittelyn yhteydessä. Hän heittää ilmaan numeroita — 1 000 miljoonaa markkaa — ja hänellä ei ole mitään perusteita näiden lukujen tueksi. Hän koettaa vaihtaa keskustelun aihetta. Hyvät kansanedustajat, katsokaa ed. Kettusta, joka koettaa kääntää puheenvuoron johonkin toiseen asiaan eikä suostu esittämään 1 000 miljoonan markan investointitarpeelleen perusteluja.

Ed. Kokko merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Uitto (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Totean ed. Kettuselle, että kyllä SKDL:n ryhmässä on täysi kannatus ed. Seppäsen ajatuksille. Toteaisin edelleen, että tuntuisi vallan omituiselta, jos tosiaan ed. Seppäsen kuvaaman konepajalaitoksen toimintaa jotenkin rajoitettaisiin, koska se on kannattava ja tärkeä Valtionrautateille.

Ed. Laine: Herra puhemies! Ensiksi kannatan ed. Tennilän tekemää ehdotusta.

Toiseksi lausun ihmettelyni siitä, että Valtionrautatiet ei näytä pystyvän pitämään kiinni aikatauluistaan. Näyttää olevan lähes jokapäiväistä Valtionrautateiden junien myöhästyminen mm. tällä eteläisellä rataosuudella. Näin ilmeisesti tapahtuu myös muilla osuuksilla. Jos valtion rautatielaitoksesta tehdään bisneslaitos, niin kuin mm. ed. Tennilä kuvaili, arvelen, että vielä useammin tapahtuu myöhästymisiä.

Ed. Kettusen esiintyi Valtionrautateiden hävittäjänä tai ainakin Pasilan konepajan tuhoamisen tarkoituksessa, niin hänen puheenvuoronsa ymmärrän. Siitä syystä haluaisin todeta, että Pasilan konepajan toiminnan jatkaminen on varmasti välttämätöntä. Niin on asianlaita myös muiden Valtionrautateiden konepajojen osalta. En oikein ymmärrä,

miten ed. Kettunen ajaa sellaista politiikkaa, että valmiita laitoksia pitäisi täältä siirtää jonnekin muualle. Rakennetaan uusia sinne, missä tarvitaan työllisyyden ja palvelujen parantamisen vuoksi.

Siis, herra puhemies, minä kannatin ed. Tennilän ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Tennilä ed. Laineen kannattamana ehdottanut, että toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Seppänen on ed. Anderssonin kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lain Valtionrautateista eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin Valtionrautateiden kiskokaluston kehittämiseksi niin, että raideliikenteen kilpailukyky paranee ja että kalusto valmistetaan Suomessa VR:n nykyisissä konepajoissa."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s : Ensin on päätettävä lakiehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Puhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ahde, E. Aho, R. Aho, Aittoniemi, Ajo, Ala-Harja, Alaranta, Alho, Almgren, Andersson, Antvuori, Apukka, Backman, Björklund, Björkstrand, Bärlund, Donner, Dromberg, Elo, Fred, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Heikkinen, Helle, Hietala, Hilpelä, Hokkanen, Holvitie, Hurskainen-Leppänen, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Ikkala, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jansson, Joenpalo, Jokinen, Jokiniemi, Juhantalo, Jurva, Jäätteenmäki, Kalliomäki, Karkinen, Kasurinen, Kauppi-

nen, Kautto, Kekkonen, Kettunen, Kietäväinen, Knuuttila, Kohijoki, Koistinen, Kokko, Korkia-Aho, Kuuskoski-Vikatmaa, Kärhä, Kääriäinen, Lahti-Nuuttila, M. Lahtinen, P. Lahtinen, Laitinen, Lamminen, Lapiolahti, Laurila, Lax, P. Leppänen, U. Leppänen, Liikanen, Lindroos, Linnainmaa, Louekoski, Louvo, Luttinen, Maijala, Malm, Mattila, Melin, Metsämäki, Moilanen, Myller, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkipää, Männistö, Mönkäre, Mörttinen, Nieminen, Niinistö, Nordman, Nyby, Nyman, Ollila, Paakkinen, Paasio, Paavilainen, Paloheimo, Pekkarinen, Perho, Pesola, Pietikäinen, Pohjanoksa, Pohjola, Pokka, Puisto, Pulliainen, Puolanne, Puska, Rajamäki, Rantanen, Rauramo, Rehn, Renko, Renlund, Riihijärvi, T. Roos, Rusanen, Ryynänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saarinen, Saastamoinen, Sarapää, Sasi, Savela, Savolainen, Seppänen, Sillanpää, Siuruainen, Skinnari, Soininvaara, Säilynoja, Taina, Tenhiälä, Tiuri, Tykkyläinen, Törnqvist, Uitto, Uosukainen, Urpilainen, Wahlström, Valli, Valo, Vastamäki, Wasz-Höckert, Westerlund, Vihriälä, Viljanen, Virolainen, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas, Väistö, Väänänen ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät edustajat Laine, Löyttyjärvi ja Tennilä.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aaltonen, Ahonen, Anttila, Astala, Hautala, Hetemäki-Olander, Jouppila, Järvenpää, Järvisalo-Kanerva, Jääskeläinen, Kanerva, Kankaanniemi, Kemppainen, Laaksonen, Lehtosaari, Miettinen, Paasilinna, Pelttari, Pesälä, Puhakka, Pystynen, Ranta, Rinne, J. Roos, Salolainen, Siitonen, Stenius-Kaukonen, Suominen, Särkijärvi, Taxell, Turunen, Tähkämaa, Varpasuo, Vennamo, Viinanen, Vähänäkki ja Väyrynen.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 159 jaa- ja 3 ei-ääntä; poissa 37. (Koneään. 25)

Eduskunta on hyväksynyt toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Seppäsen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 136 jaa- ja 19 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 43. (Koneään. 26)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Ehdotukset laiksi atomivastuulain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 39

Lakialoite n:o 31

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 27

Suuren valiokunnan mietintö n:o 75

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Eduskunta on nyt hyväksymässä lakia, jonka mukaan ei korvata mahdollisen ydinvahingon tapahtuessa vahingon kärsijöille heidän kärsimiään vahinkoja. Tässä keskustelussa, joka asiasta on käyty, on selvinnyt, että lakiin on jäänyt korvaussummat, jotka ovat liian pieniä verrattuina vahinkoihin, jotka tulevat olemaan mahdollisen ydinvahingon osalta huomattavan suuria.

Eräällä tavalla tämä ongelma tulee esille siinä, että kansainväliset sopimukset eivät velvoita Suomea varautumaan suurempiin vahingonkorvaussummiin kuin nyt lakiesityksessä on esillä. Sen takia ehdotammekin SKDL:n eduskuntaryhmän osalta, että hallitus velvoitettaisiin ryhtymään toimenpiteisiin kansainvälisten sopimusten muuttamiseksi niin, että vahingot käsiteltäisiin kokonaisuudessaan koko arvoltaan ja korvattaisiin mahdollisesti koko arvoltaan niille, joille vahin-

got voidaan korvata. Huomattava osa vahingoistahan on ihmishenkien menetyksiä, jotka eivät ole korvattavissa.

Kansainvälisten sopimusten muuttaminen on varmasti perusteltua myös niiden kansanedustajien näkökulmasta, jotka eivät täällä ole uskaltaneet äänestää sen kannanoton mukaan, jota he ovat esittäneet hallitukselle osoittamissaan kirjallisissa kysymyksissä atomivastuulain mukaisten korvausten suurentamisesta. Uskon, että kansainvälisten sopimusten uudistaminen palvelisi yhteistä asiaamme ydinvoimalaitosten turvallisuuden lisäämisellä sillä tavalla, että ydinvoimaloita ei rakennettaisi lisää tai ainakin kaikki kustannustekijät otettaisiin mukaan.

Ed. Haavisto: Arvoisa puhemies! Eduskunnan käsittelyssä ollut atomivastuulaki on sikäli ongelmallinen, että se ei noudata hallituksen ajattelua aiheuttaja maksaa -periaatteen soveltamisesta ympäristönsuojelulainsäädäntöön ydinvoiman osalta, vaan tarjoaa ylimääräisen subvention ydinvoimalla tuotetulle sähkölle halvempien vakuutusmaksujen muodossa, jotka seuraavat siitä, että ydinvoimalan korvausvastuu on rajoitettu pienemmäksi kuin jo tiedossa olevat ydinvoimalaonnettomuudet ja niiden suuruus.

Tämän vuoksi nimelläni on jätetty tänne kaksi perustelulausumaehdotusta, joista ehdotan nyt vain toisen eli kakkosnumerolla varustetun sen vuoksi, että ed. Kietävänaisen perustelulausuma ja ed. Seppäsen äsken esittämä perustelulausuma ovat hyvin saman suuntaisia numeron yksi kanssa. Toinen perustelulausuma kuuluu näin:

"Eduskunta edellyttää hallituksen ensi tilassa valmistelevan ja antavan eduskunnalle esityksen ydinvastuulain täydentämiseksi niin, että radioaktiivisen ydinjätteen pitkäaikaisista säilytyksestä ja pysyväisvarastointia Suomessa kohdellaan aiheuttaja maksaa -periaatteen mukaisesti. Tämä edellyttää pysyväisvarastoinnin riskin ja kustannusten arviointia siten, etteivät tulevat sukupolvet joudu maksumiehiksi."

Ed. Melin: Herra puhemies! Ydinvoimailoitten turvallisuus on ensisijainen asia. Mahdollisen ydinvoimalaonnettomuuden ulkopuolisille aiheuttamien vahinkojen varalta on luotu kansainvälisiä vastuujärjestelmiä. Kaikkien osapuolten kannalta olisi paras

ratkaisu se, että ydinvoimaa käyttävät maat hyväksyisivät mahdollisimman yhdenmukaisen korvaus- ja vastuujärjestelmän.

Suomi on liittynyt Oecd-maiden piirissä kehitettyyn Pariisin yleissopimukseen ydinvastuusta ja sitä täydentävään Brysselin sopimukseen valtion toissijaisesta vastuusta. Ainoa oikea linja on jatkaa tällä tiellä, joka mahdollistaa kansainvälisen yhteistyön mahdollisten ydinvoimalaonnettomuuksien varalta. Pariisin ja Brysselin sopimuksiin ovat yhtyneet Suomen läntiset naapurit ja useimmat muutkin Länsi-Euroopan ydinvoimavaltiot. Pariisin sopimus varmistaa korvauksen sekä omassa maassa että muiden sopimusvaltioiden alueella.

Kansainväliset vastuujärjestelmät on harkiten rakennettu sellaisiksi, että toimivat myös käytännössä. Vastuu on ensi vaiheessa ydinvoimalaitoksen haltijalla, jolla on ankarra vastuu. Yleisestä vahingonkorvauslainsäädännöstä poiketen on ydinvoimalaitoksen haltija aina velvollinen korvauksiin. Sen vastuulla ovat myös ydinpolttoaineen kuljetuksista mahdollisesti aiheutuvat ydinvahingot.

Ydinvoimalaitoksen haltijan ja yhteiskunnan on ensisijaisesti huolehdittava siitä, ettei mahdollisia onnettomuuksia pääse tapahtumaan. Viime vuonna voimaan saatettu uusi ydinenergialaki edellyttää turvallisuutta ja onnettomuuksien ennalta ehkäisyä.

Tiukat turvallisuusmääräykset, vaativa lupajärjestelmä ja valtiovalan ehdoton turvallisuusvalvonta toteuttavat lain mukaisen yleisen periaatteen, jonka mukaan ydinenergian käytön on oltava turvallista eikä siitä saa aiheutua vahinkoa ihmisille, ympäristölle tai omaisuudelle. Turvallisuusjärjestelyjen avulla rajoitetaan myös onnettomuuksien seuraukset mahdollisimman vähäisiksi.

Kahden maailman suurimman ydinvoimalaonnettomuuden seuraamuksia käytetään tässäkin keskustelussa hyväksi tavalla, joka vaatii tarkentavan kommentin. Harrisburgin onnettomuus, joka sai läntisen naapurimme Ruotsin kansan äänestämään ydinvoimaloiden purkamisen puolesta, aiheutti ympäristölleen vain vähäiset vahingot.

Todettakoon, että Tshernobylin kaltainen onnettomuus ei ole Suomessa mahdollinen ottaen huomioon Suomen uuden ydinenergialain, turvallisuusjärjestelmän ja ydinvoimalaitosten rakenteelliset eroavuudet sekä

Suomessa käytössä olevien ydinvoimalaitosten korkean turvallisuustason.

Maailmanlaajuista ympäristönsuojelua tulee kehittää kansainvälisellä yhteistyöllä. Kansainvälisten ydinvastuujärjestelmien kehittäminen tuottaa kestäviä tuloksia. Rajoittamattoman vastuun toteuttaminen käytännössä tuottaa sekä kansallisesti että kansainvälisesti suuria vaikeuksia, jotka eivät kuitenkaan parantaisi vahingon kärsijän asemaa.

Suomi voisi toimia aktiivisesti yli rajojen yltävän vastuujärjestelmän vahvistajana. Oecd-maiden Pariisin ja kansainvälisen atomienergiajärjestön Wienin sopimukset yhdistävä ns. joint protocol tulisi saada voimaan mahdollisimman pian. Suomi voisi tehdä myös aloitteellista työtä, jotta niin Japani, Kanada kuin Yhdysvallatkin liittyisivät kansainvälisten sopimusjärjestelmien piiriin.

Herr talman! I statsutskottets handels- och industridelegation fann vi det viktigt att regeringen kontinuerligt ger akt på hur det internationella ersättningssystemet utvecklas, hur väl det täcker skador som atomolyckor förorsakar människor och miljö.

Då det internationella ersättningssystemet utvecklas eller brister upptäcks i detsamma bör åtgärder vidtas på det nationella planet för att smidigt kunna ändra ersättningssystemet så att det så väl som möjligt täcker alla tänkbara faktiska skador.

Ed. Tiuri: Herra puhemies! Haluaisin hieman arvostella ponsia, joita on esitetty tämän lain yhteydessä. Edustajat Seppänen ja Haavisto vaativat, että vastuun pitäisi olla ainakin samaa luokkaa kuin jo toteutuneet onnettomuudet ovat aiheuttaneet. Tässä tarkoitetaan ilmeisesti Tshernobylin onnettomuutta, koska tietääkseni Harrisburgin onnettomuus, jota pidetään suurena ydinvoimaonnettomuutena länsimaissa, ei aiheuttanut ulkopuolisille mitään vahinkoja, vain voimalaitokselle itselleen. Tshernobylin onnettomuus kai aiheutti Neuvostoliiton ilmoituksen mukaan yli 60 miljardin markan vahingot. Niin kuin edellinen puhuja jo totesi, Tshernobylin tyypistä onnettomuutta ei Suomen ydinvoimaloissa voi kerta kaikkiaan tapahtua, koska meillä ei ole grafiittihidasteisia ydinvoimaloita, joita Tshernobyl edustaa. Sellainen Tshernobylin tyyppinen

ydinvoimala voi tosiaan syttyä palamaan, ja siitä tulee kilometrin korkuinen tulisoihku, joka välittää ydinsaastetta kauas ympäristöön, ja sillä lailla saadaan suuria onnettomuuksia aikaan. Tämän tapaista ei siis kerta kaikkiaan Suomessa voi tapahtua. Luonnonlait sen estävät.

Siitä syystä minusta sen tyyppistä kustannusrajaa, kuin Tshernobyl edusti, ei voi Suomessa perustella missään tapauksessa. Jos taas pidetään Harrisburgin onnettomuutta vertailukohteena, silloinhan ei vastuuta tarvitse olla juuri ollenkaan, koska ulkopuolisille ei vahinkoa aiheutettu.

Ilmeisesti ed. Haavisto myös esitti äskentonta, jossa todetaan, että tulevat sukupolvet eivät saa joutua maksumiehiksi. Kun pöydälle on jaettu näitä ponsia, huomaan ed. Soininvaaran ponnessa mainitun, että esimerkiksi korvausta pitää ajatella siinä mielessä, että jos tulee asuinalueita asuinkelvottomiksi, niille ihmisille voidaan maksaa korvaus.

Tässä tapauksessa tietenkin johdonmukaisuuden vuoksi odottaisi ponsia, joissa vaaditaan, että polttovoimaloiden vastuu myös kattaa tulevat sukupolvet. Nyt tiedetään jo, että kasvihuoneilmiö tulee etenemään hyvää vauhtia. Jos sitäkään ei vielä oteta huomioon, ainakin metsäkuolemia on esiintynyt jo hyvin monella alueella maailmassa polttovoimaloiden ansiosta. Joka tapauksessa kasvihuoneilmiö hiilidioksidin johdosta etenee ja aiheuttaa sen, että monia alueita tulevaisuudessa maapallolla tulee asuinkelvottomiksi, koska ne jäävät veden alle. Miten nämä vahingot aiotaan hoitaa? Siitä olisi tietenkin, jos kerran tulevia sukupolvia ajatellaan, ollut ponsi paikallaan, että tämäkin korvausvelvollisuus ajoissa ajatellaan. Nythän sitä ei ole lainkaan ajateltu.

Siinähan on tietenkin hyvin paljon muuta korvattavaa. Ennen kuin meren pinta alkaa nousta, vilja-alueet maapallolla alkavat kuivua ja monet eläin- ja kasvilajit kuolevat sukupuuttoon. Meillä on jo hyvä esimerkki siitä, mitä kasvihuoneilmiö aiheuttaa kasvukunnassa, kun on koivuja ja muita lehtipuita, joissa ei nyt ole lehtiä. Niissä lämpimän syksyn johdosta lehdet olivat jo puhkeamaisillaan syksyllä, jolloin koivut eivät enää pysty uudestaan lehtiä aikaansaamaan normaaliin aikaan keväällä. Tämä ilmastonmuutos tulee Suomessa todella aiheuttamaan

suuria vaikeuksia varmasti metsäteollisuudelle tulevaisuudessa ja tietenkin sellaisille eläimille kuin Saimaan norpat, jotka ovat tottuneet jäätä ja lunta käyttämään hyväksi. Niitä ei tulevaisuudessa enää niitten pesimäaikaan Suomessa ole.

Tässä on minusta yllin kyllin miettimistä energia-asioissa, ja nämä ovat todellisia, reaalisia vahinkoja, kun sen sijaan ydinvoimaloissa puhutaan enimmäkseen todennäköisyyksistä, jotka eivät toivon mukaan toudu.

Ilmeisesti eräässä ponnassa puhutaan ja jo aikaisemmin puhuttiin täällä siitä, että kun ydinvoimaloille ei vaadita täyttä vastuuta, annetaan sillä tavalla etua muihin energiamuotoihin nähden. Äsken jo totesin, että polttovoimaloille ei ole asetettu vastaavia vaatimuksia niin, että mitään sellaista etua ei ole olemassa. Nythän on nähty, että esimerkiksi kaasunenergiaan liittyy hyvinkin suuria onnettomuuksia, jotka ovat mahdollittoman kalliita, koska ihmishenkiä on aika vaikea laskea. Kun monia satoja ihmisiä kuolee jossakin onnettomuudessa, sen hinta on todella valtava. Tämän tyyppisiä ongelmia esiintyy kaikilla energiamuodoilla, ei niistä kerta kaikkiaan päästä eroon. Sillä tavalla sitten ei minusta pidä vain ydinvoimalle vaatia kohtuuttomia vastuuta, kun muillekaan niitä ei ole esitetty.

Ed. Anttila merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun täytyy todeta, että marxilainen lehdistäteoria saa runsaasti kannatusta tuolta oikealta laidalta. Kieltäydytään puhumasta siitä, mikä on ideologialle vierasta. Näin menettelivät juuri edustajat Melin ja Tiuri. Kun he puhuivat Neuvostoliitossa tapahtuneista ydinonnettomuuksista, niin jättivät mainitsematta Kyshtym-tapauksen, jossa kokonaisvahinkoja ei ole vieläään pystytty edes arvioimaan, kun laaja alue on kokonaan sellainen, että sinne ei ihminen voi jalallaan astua, eli lasku tikittää koko ajan lisää ruplia maksettavaksi. Puhutaan vain Tshernobylistä vain siinä katsannossa, että sellainen ei voi tapahtua uudestaan. No, viime aikoina on nähty, että kaikenlaisia vahinkoja voi tapahtua Neuvostoliitossa. Niin voi tapahtua Suomessakin.

Mitä tulee ed. Tiurin äskeisen puheenvuoron kasvihuoneilmiöosaan, täytyy todeta, että palaan tähän asiaan pitemmällä aikavälillä, silloin kun käsitellään sellaista asiaa, johon se olennaisemmin liittyy kuin ydinvas-tuulain käsittelyyn.

Ed. Haavisto (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Sekä ed. Melinin että ed. Tiurin argumentaatio perustui siihen, että Suomessa tai länsimaissa ei voi sattua Tshernobylin kaltaista ydinonnettomuutta. Kuitenkin rajattoman vastuun periaate, jota toisessa käsittelyssä esitimme, on voimassa esimerkiksi Saksan liittotasavallassa ja Sveitsissä, eli on länsimaita, jotka ovat tällaiseen ajatteluun liittyneet. Jopa hallituksen omassa esityksessä todetaan, että se mallionnettomuus, jonka mukaan tämän hallituksen esityksen korvausraja on laskettu, on suhteellisen vaatimaton, ja eräät asiantuntijat olisivat olleet valmiita laskemaan vähän suuremman onnettomuuden mukaan korvausrajoja.

Ilmottelen ed. Tiurin logiikkaa siinä suhteessa, että hän nyt, kun käsitellään atomivastuulakia, ottaa esille kivihiilen pahat ongelmat. Mutta silloin kun tämä eduskunta käsittelee kivihiilikysymystä eli äänestää Porin Tahkoluodon kivihiilivoimalasta tai ympäristöinvestointien liikevaihtoverohelpotuksista kivihiilivoimaloille, ed. Tiuri on hiljaa tai ainakin äänestää hallituksen mukana kiltisti ympäristönsuojelullisia esityksiä vastaan. Silloin olisi oikea aika puuttua niihin ja nyt olla huolissaan nimenomaan ydinvoimalaturvallisuudesta.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Pulliainen kuuli vähän väärin, mitä sanoin. En sanonut, ettei Tshernobylin tyyppisiä ydinonnettomuuksia voisi sattua, koska ilmeisesti Neuvostoliitossa on kaikki mahdollista. Mutta sen tapaista onnettomuutta ei voi Suomessa sattua, kun meillä eikä muissakaan länsimaissa ole sen tyyppisiä ydinreaktoreita, jotka voisivat syttyä sillä lailla palamaan. Ei ole grafiittireaktoreita.

Mitä tulee ed. Pulliaisen toiseen esimerkiksi, sehän koskee ydinpommien valmistuksen seurauksia eikä suinkaan ydinennergian, niin että sitä ei voi laskea tähän ryhmään kuuluvaksi.

Ed. Haavisto huomautti siitä, että Porin hiilivoimalan yhteydessä en puhunut hiilivoimaloiden haitoista; kyllä minä ilmeisesti niistä puhuin ja esitin, että hiilivoimalat ovat hankalia. Ehkä niistä Pori saa uuden mainoslauseen "Tulkaa Yyteriin mustumaan".

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tiurilta näkyy olevan kateissa se yhteinen nimittäjä, mikä näissä asioissa on, eli se on inhimillinen erehdys. Se selittää, miksi onnettomuuksia sitten tapahtuu. Sellaista inhimillisten erehdyksen tapahtumista on esiintynyt Suomessakin aika usein.

Ed. Kietäväinen: Herra puhemies! Atomivastuulain muutos merkitsee pientä parannusta nykytilanteeseen, mutta valitettavasti vain pientä. Tässäkin keskustelussa kuten aiemmissa käsittelyissä on väitetty, että laajan ydinvoimalaonnettomuuden riski on vähäinen, jopa teoreettinen tai jopa niin, että sitä ei voi tapahtua suomalaisissa ydinvoimalaitoksissa. Tämän toteamuksen ja väitteitten jälkeen, joitten paikkansapitävyys voidaan hyvin perustellusti asettaa kyseenalaiseksi, voidaan kuitenkin esittää kysymys, miksi sitten ei haluta nostaa vastuurajoja korkeammalle. Jos onnettomuusriskiä ei ole, on tietysti vastuurajojen olennainen korottaminen vakuutuskustannuksilla mitattuna käytännössä lähes ilmaista, koska jos riskiä ei ole, on tietysti tällaisen olemattoman riskin vakuuttaminen ainakin minun logiikani mukaan varsin edullista. Sen ei pitäisi korottaa vakuutuksia. Tässä on käyty keskustelua myös rajoittamattomasta vastuusta ja argumentoitu sitä periaatetta vastaan hiukan väärillä perusteilla.

En ole huomannut tässä keskustelussa, että kukaan edustajista olisi esittänyt sellaista rajoittamatonta vastuuta, jossa ei olisi vakuutusrajaa, eli on esitetty Saksan liittotasavallan ja Sveitsin kaltaista mallia, jossa on rajaton vastuu. Tämä tarkoittaa sitä, että ydinlaitoksen haltijalla on rajaton vastuu, mutta että vakuutukselle on asetettu selkeä katto, johon saakka vakuutetaan vahinkoriski, ja sen lisäksi ylimenevältä osalta laitoksen haltija vastaa omalla omaisuudellaan vahingoista. Tämä järjestelmä on toiminnassa. Tämä järjestelmä on toteuttamiskelpoinen. Nyt on kysymys siitä, onko poliittista tahtoa

tässä maassa toteuttaa tuo järjestely. Sitä ei ole ollut, kun asiasta toisessa käsittelyssä äänestettiin.

Vastuukatot niin laitoksen haltijan osalta kuin myös toisen ja kolmannen vaiheen vastuun osalta ovat alhaiset. Mikä on hyvin paha tavallisen kansalaisen kannalta, tähän lakiesitykseen ei lainkaan liity ns. neljännen vaiheen vastuuta, joka on käytössä muutamissa maissa, mm. Hollannissa, joka tarkoittaa sitä, että suurten ydinonnettomuuksien tapahtuessa valtio vastaa kolmannen vaiheen ylittävältä osalta vahingon korvaamisesta, jolloin yksittäisen kansalaisen perusoikeuksia ei näiltä osin loukata.

Kun nämä vastuurajat ovat alhaiset ja neljännen vaiheen vastuu puuttuu lakiesityksestä kokonaan, voidaan perustellusti sanoa, että lakiesitys loukkaa kansalaisten perusoikeuksia. Se on myös aivan ilmiselvää suoraa subventiota ydinvoimalla tuotetulle sähkölle. Se itse asiassa voidaan lukea hallituksen esityksen perusteluista. Tämän vuoksi on tärkeää, että eduskunta lausuu kolmannen käsittelyn yhteydessä hallitusta velvoittavasti, että näitä puutteita tulee korjata. Tämän takia ehdotan, että perusteluissa lausuttaisiin seuraavaa:

"Eduskunta edellyttää hallituksen seuraavan tarkoin, miten ydinvastuulakiin sisällytetyt vastuurajat turvaavat kansalaisten perusoikeuksien toteutumisen erityisesti kolmannen vaiheen vastuun ylittävän onnettomuuden mahdollisesti sattua sekä ydinjätteen loppusijoituslaitoksen erityisongelmien osalta sekä miten vastuurajat turvaavat sen, ettei niiden avulla anneta ydinvoimalle kilpailuetua muihin energiantuotantomuotoihin nähden, ja valmistelevan pikaisesti esitykset edellä mainituilta osin havaittavien epäkohtien korjaamiseksi."

Samalla kannatan myös ed. Haaviston ehdotusta.

Mitä sitten tässä keskustelussa tulee ed. Tiurin väitteisiin, on jälleen kerran todettava se, että ei ole mitään ristiriitaa vaatia vastuurajoihin korotusta ja aiheuttaja vastaa periaatetta tähänkin lakiin, kuten edellä useissa puheenvuoroissa on jo tehty. Kysymys on siitä, että tämä on hyvin johdonmukainen linja siihen nähden, että myös samat ryhmät, jotka ovat tämän tyyppisiä kannottoja esittäneet tässäkin keskustelussa, ovat myös valmistelemassa haitta- ja panos-

veron käyttöönottoa. Jo aikaisempien käsittelyjen yhteydessä on todettu, että nämä ovat hyvin johdonmukaisia, hyvin loogisesti toinen toistaan tukevia linjoja. Näissä molemmissa toteutetaan aiheuttaja maksaa -periaatetta. Tällä tavalla sekä haitta- että panosveroilla että riittävän korkeilla vastuukatoilla ydinvastuulaissa ja haitta- ja panosveroilla fossiilisten polttoaineitten käytön osalta esimerkiksi kyetään pääsemään siihen, että energian tuotannossa esimerkiksi ei mitään energian tuotantomuotoa aiheuttomasti tueta toisten kustannuksella. Tämä lakiesitys on poikkeus tähän linjaan, tällä tuetaan selvästi ydinvoimaa.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minusta ei ole johdonmukaista se, että ed. Kietäväisen ponnessa väitetään, että nykyiset vastuurajat aiheuttavat ydinenergialle kohtuutonta kilpailuetua muihin energiamuotoihin nähden. Miten se voisi niin olla, kun muilla energiamuodoilla ei ole mitään vastuuta, vaikka nekin aiheuttavat ulkopuolisille onnettomuustapauksissa paljon vahinkoa ja kaikissa tapauksissa varmasti kasvihuoneilmiötä.

Ed. Kietäväinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Onkin ilo todeta, että ed. Tiuri varmasti tulee kannattamaan oppositiopuolueitten panos- ja haittaveroesityksiä, kun ne aikanaan tulevat käsittelyyn. Niillähän korjataan tämä epäkohta, mihin ed. Tiuri viittasi.

Ed. Soininvaara: Herra puhemies! Ensinäkään en halua viipyä ed. Tiurin ajatuksissa sen pitempään, mutta täytyy vaan kiittää häntä sinänsä hyvistä puheenvuoroista koskien niitä haittoja, joita fossiilisten polttoaineiden käytöstä aiheutuu. Niissä hän on kyllä aivan oikeassa, ja toivoisin häneltä sitten vain johdonmukaisempaa käyttäytymistä, kun niitä asioita koskevista haitoista täällä puhutaan. En ymmärrä, minkä takia ed. Tiuri sitten äänestää verohelpotuksia fossiilisen polttoaineen käytölle. Olen muuten tottunut kyllä hänen logiikkaansa kunnioittamaan, mutta tässä asiassa se on hiukan vaikeaselkoista. Myös vaikeaselkoista on se, että ei tarvitse vaatia korkeampaa vastuuta, koska onnettomuuden todennäköisyys ed. Tiurin mukaan on niin pieni.

Me olemme nyt säätämässä lakia, joka parantaa tilannetta entisestään, mutta jättää sen silti hyvin huonoksi ja saa aikaan sen erittäin käsittämättömän tilanteen, että vakavan ydinvoimaonnettomuuden syntyessä Suomen kansalaiset ja muidenkin maiden kansalaiset eivät tule saamaan korvauksia niistä haitoista, joita heille aiheutuu, vaan lailla on säädetty, että he saavat nuolla nappejään. Tämä ei siis koske ainoastaan Suomessa tapahtuvia onnettomuuksia, vaan tämä koskee myös sitä, että suomalaiset joutuvat kärsimään muualla maailmassa tapahtuvista ongelmista, ja tämä tilanne ei ole hyväksyttävä.

On aivan selvää, että täysin rajattoman korvauksen säätäminen ilman monimutkaisia järjestelyjä ei ole helppoa, koska esimerkiksi vakuutusyhtiöiden kyky kantaa vastuuta on rajallinen. Joidenkin vakuutusasiantuntijoiden mukaan se raja on 10 miljardissa markassa, joidenkin mukaan se on 100 miljardissa markassa, mutta rajaton se ei toki ole. Todettakoon, että Yhdysvalloissa ydinvoimalaitosten vastuuraja on noin 30 miljardia markkaa, joka syntyy siten, että ne joutuvat vastaamaan toistensa vahingoista.

Toinen seikka, joka on hyvin vakava, on se, että ydinonnettomuus saattaa aiheuttaa varsin laajojen asuinalueiden muuttumisen asuin- ja eläinalueiksi. Jos esimerkiksi Tshernobylissä olisi ollut hieman toisenlainen säätila ja pohjoistuuli, sieltä olisi jouduttu evakuoimaan ehkä 10 miljoonaa ihmistä alueelta, missä he asuvat. Mutta tällä kertaa oli hyvä tuuri, ja erityisen onnekkaita olivat neuvostoliittolaiset sen takia, että sattui olemaan voimalaitos, joka paloi niin iloisesti, että se nosti tarpeeksi korkealle säteilyn eikä se konsentroitunut sille alueelle.

Sen takia meidän tulisiikin päästä kansainväliseen sopimukseen, jossa nämä molemmat ongelmat ovat ratkaistut, on ratkaistu se, että ihmiset saavat korvauksen niistä vahingoista, jotka ovat korvattavissa — henkeä ei tietenkään voi korvata — ja että heille taataan mahdollisuus sijoittua asumaan uusille alueille, mikäli heidän entiset asuinalueensa käyvät elinkelvottomiksi. Se on toteutettavissa ainoastaan siten, että kohtalaisen korkean vastuuvakuutuksen jälkeen kaikki ne valtiot, jotka ovat rakentaneet ydinvoimaa, ovat vastuussa toistensa ydinvoimalaitoksista. On ihan selvää, että on

kohtuutonta vaatia esimerkiksi Tanskaa, jolla ei ole ydinvoimaa, vastaamaan minkään muun maan ydinvoimaloista, mutta kaikki ne maat, jotka ovat tähän venäläiseen ruletiin osallistuneet, joutuvat siitä vastuullisiksi.

On selvää, että tällaisessa järjestelmässä on hieman vaikeuksia. Esimerkiksi yhdysvaltalaiset mielellään kysyvät, miksi he olisivat vastuussa suomalaisten ydinvoimaloista, kun Suomessa saa rakentaa sellaisia ydinvoimaloita, joita Yhdysvalloissa ei saa rakentaa, koska meidän turvallisuusmääräyksemme ovat leppompia kuin Yhdysvalloissa. Joka tapauksessa periaatteena tulisi olla, että kaikki ydinvoimavaltiot kattavat toistensa onnettomuudet. Tällä tavalla saamme aikaan sen kokoisen vastuun, mikä maailmassa yleensä voidaan kantaa. Jos koko maapallo tuhoutuu, niin ei ole sitä pankkia, joka sen korvaa, mutta se on sitten asia erikseen.

Herra puhemies! Ehdotankin seuraavaa lausumaa — valitettavasti nämä ponnet menevät hieman päällekkäin:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus pyrkii kansainvälisissä neuvotteluissa siihen, että ydinvoimalaonnettomuuksista kärsimään joutuvat saavat vahingoistaan täyden korvauksen. Tämä merkitsee voimaloiden vastuuvakuutusten olennaista korottamista. Koska ydinonnettomuuden taloudelliset seuraukset voivat olla suurempia kuin minkä vakuutusyhtiöt pystyvät kantamaan, on pyrittävä järjestelmään, jossa ydinvoimaa käyttävät maat ovat vastuussa toistensa voimaloiden aiheuttamista onnettomuuksista reaktoreidensa tehon suhteessa. Vastuun tulee ulottua myös velvollisuuteen asuttaa ihmisiä, joiden entiset asuinalueet säteilyn vuoksi ovat käyneet asuinkelvottomiksi.”

Herra puhemies, tässä keskustelussa on moneen kertaan viitattu siihen, että on muitakin riskejä, joita ei kateta. Se on aivan totta ja asia, johon pitäisi kiinnittää huomiota. Suomessa jokaisen, joka ajaa mopoa, on otettava vastuuvakuutus, mutta kemian tehtaan saa rakentaa ilman vastuuvakuutusta.

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Aluksi tarkoitukseni oli lausua iloni siitä, että ed. Melinkin oli paikalla. Asian täytyy olla todella tärkeä, kun hänkin tulee tänne ja käyttää puheenvuoron, mutta tavalliseen tapansa hän vain viuhahti, enkä nyt hänen

kanssaan voi keskustelua käydä. Mutta onneksi meillä on ed. Tiuri.

Herra puhemies! Minä en pidä Kiina-ilmiöstä. Kiina-ilmiö perustuu monessa mielessä väärin arviointeihin ja väärin laskelmiin, joihin syylistyvät usein byrokraatit ja ikääntyneet kansakuntien johtajat. Kiina-ilmiö, josta en pidä, ydinvoimatalouteen alueella pitää sisällään sen, että tapahtuu erittäin suuria vahinkoja. Kyllä Harrisburgin yhteydessä esimerkiksi puhuttiin mahdollisuudesta reaktorisydämen sulamiseen. Jos niin olisi tapahtunut, ed. Tiuri, kyllä siinä olisi mennyt ainakin pohjavedet, jos mitään muita vahinkoja laitoksen ulkopuolelle ei olisi päässytään tapahtumaan, niin kuin ed. Tiuri antoi aikaisemmin ymmärtää.

Herra puhemies! Tässä yhteydessä ehdotan perustelulausumaa, joka kuuluu seuraavalla tavalla:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus tekisi välittömästi aloitteen vahinkovastuuta koskevan kansainvälisen sopimuksen tarkistamisesta niin, että vahinkojen korvaamiselle ei asetettaisi ylärajaa tai että korvattavan enimmäismäärä edes korotettaisiin vastaamaan ainakin tähän asti tiedossa olevia suurimpia vahinkoja.”

Ed. P. Lahtinen: Herra puhemies! Kannatan ed. Seppäsen tekemää ehdotusta.

Ed. Alho: Herra puhemies! Ympäristöpoliittista keskustelua on käyty hyvin kiihkaasti viime viikkoina myös täällä eduskunnassa. Tästä keskustelusta on ehkä oireellista huomata se, että kysymys on siitä, kuinka kaukonäköisiä päättäjät kykenevät olemaan. Monet niistä ympäristöongelmista, joiden edessä olemme nyt, ovat seurausta useita kymmeniä vuosia sitten tehdyistä ratkaisuksista ja uskosta silloin, että mikään ei aiheuta mitään ongelmia ja että tekniikka on kaikkivoipaista. Vuorikemian silmättömistä silakoista tietävät puhua jo kaikki. Kymmenen viime vuoden aikana Vuorikemian tehtaille on investoitu 300 miljoonaan markkaa ympäristöinvestointeihin, jolloin tällä hetkellä tilanne alkaa olla jo hyvä, mutta tilanteen korjaaminen on vienyt näin paljon aikaa ja näin paljon varoja. Kysymys oli siitä, että 30—40 vuotta sitten ei ollut mitään sellaisia lainsäädännöllisiä rajoitteita tai säädöksiä, joilla olisi voitu yhteiskunnan kannalta katsoa, mitä tuo laitos voi tehdä.

Nyt ydinenergialaki on vihdoin ja viimein säädetty. Olemassa olevat ydinvoimalaitokset ovat toimineet sitä ennen ilman lainsäädännöllistä perustaa. Kun nyt ollaan päättämässä ydinvastuulaista, ollaan ainoastaan ottamassa niitä askeleita, joita vastuulliseen päätöksentekoon kuuluu. Sen vuoksi on aika kummallista keskustella nyt sitten siitä, että itse asiassa suomalaisissa ydinvoimalaitoksissa ei voisi tapahtua yhtään mitään ja sen vuoksi keskustelu vastuun ylärajoista on aiheetonta. Tekniikka on aina ollut rajallista, ihminen on aina ollut inhimillinen, ja sen vuoksi on yhteiskunnan kannalta järkevää yrittää säädellä niillä keinoilla, joita sillä on käytettävissään, tässä tapauksessa lainsäädäntö, sitä riskinottorajaa, joka eri energiamuotoja tuotettaessa sallitaan.

Olen kaikkien niiden puhujien kanssa samaa mieltä siitä, jotka ovat sanoneet, että ydinvastuulaki ja sen vastuurajan korottaminen on vielä riittämätön. Se on tarpeellinen sen vuoksi, että jopa Imatran Voima, Perusvoima ja Teollisuuden Voima toteavat omista kannanotoissaan, kun heiltä oli pyydetty lausuntoa tähän lakiesitykseen, että on aivan totta, että nykyiset vakuutusrajat ovat niin vähäiset, että niillä ei ole merkitystä rahan arvon muutostenkin johdosta. Tämä tietysti on ollut vaikuttamassa siihen, miten ydinvoimaa on voitu markkinoida Suomessa, koska yksi tärkeimpiä tekijöitä ydinvoiman kansantaloudellista etuisuutta arvioitaessa on tietyksi se, minkälaisiksi sen riskit arvioidaan. Sen vuoksi on tietyksi tarpeellista, että päätöksentekijät tänä päivänä näkevät niin pitkänäköisesti tulevaisuuteen, että osaavat ajatella, että tilanne ei ole koskaan muuttumaton ja että tässä suhteessa jo kansainvälisetkin kokemukset pitää ottaa huomioon.

Ydinvastuulain säätämisen yhteydessä on perusteltu sitä, että nyt päätettävät vastuurajat ovat pohjoismaista tasoa. Haluan mainita saman asian, jonka sanoin ensimmäisessäkin käsittelyssä, että pohjoismaiseen tasoon on aika turha viitata sen vuoksi, että Ruotsi on tehnyt päätöksen, joka merkitsee sitä, että Ruotsi luopuu kokonaan ydinvoimasta. Ruotsissa ei enää tarvita ydinvastuulakia sen jälkeen, kun Ruotsi luopuu ydinvoimasta. Se ei ehkä suinkaan ole ollut seurausta siitä, niin kuin arvelin ed. Melinin tarkoittavan, että Ruotsissa olisi säikähdetty jostakin onnettomuuksista, vaan Ruotsissa

on käyty hyvin laajaa, kaikkia kansalaisia koskettavaa keskustelua energiapolitiikasta ja tehty päätös, jota nyt johdonmukaisesti virkamiehet ja poliittiset päätöksentekijät noudattavat. Tämähän on täysin tuntematon asia Suomessa, missä uskotaan, että virkamiesten ja päätöksentekijöiden mieliä voidaan muuttaa kulloistenkin gallupien mukaan ja että millään päätöksillä, mitä on tehty, ei ole minkäänlaista sitovuutta. Mutta kuten sanoin ensimmäisessä käsittelyssä, mielestäni energiapolitiikka kuuluu niihin yhteiskunnan lohkoihin, joissa täytyy voida lähteä siitä, että sitä harjoitetaan pitkäjänteisesti ja että päätöksiä ei muuteta vaaligallupien mukaan ja sen mukaan, mikä tuntuu olevan milloinkin poliittisten suhdanteitten mukaan oikeanlainen suhtautuminen siihen.

Ruotsissa ollaan siis luopumassa ydinvoimasta täysin perustelluista energiapolitiittisista syistä, ja niin kuin Ruotsin energiaministeri Birgitta Dahl on moneen kertaan alleviivannut, se tulee merkitsemään hyvin perustavaa laatua olevaa muutosta myös ruotsalaisen yhteiskunnan monelle alueelle. Se merkitsee sähkön hinnan voimakasta nostamista. Se merkitsee teollisuuspolitiikassa aivan uudennalaisia arvioita sähköintensiivisten teollisuudenalojen osalta, ja se merkitsee myös uudelleenarvioita sähkölämmitykseen perustuvissa kotitalouksissa.

Tämän kaltaista johdonmukaisuutta kaipaaisiin myös suomalaiselta keskustelulta. Vaikka ydinvastuulain yhteydessä ei olekaan syytä julistautua ydinvoiman kannattajaksi taikka vastustajaksi, koska nyt ei todellakaan siitä ole kysymys, vaan kysymys on vain riskinoton säätelystä, niin joka tapauksessa voisi toivoa johdonmukaista suhtautumista siihen, mitä mieltä olemme mistäkin asiasta, koska se on ainoa tapa rakentaa sellaista energiapolitiittista linjaa, että siihen voidaan sopeutua. Tällä tarkoitan nyt sitä, että kun viidennessä ydinvoimalan tilaamisesta on tehty tietyssä mielessä poliittisesti sitova päätös, että tähän ei mennä, niin nyt kun Tshernobylin pölyhiukkaset alkavat laskeutua, voidaankin palata taas aihepiiriin vain sen vuoksi, että uskotaan ihmisten poliittisen muistin olevan niin lyhyt.

Ydinvastuulaki on hyvä asia. On tarpeellista, että vastuurajoja korotetaan. On tarpeellista, että Suomessa seurataan tarkoin sitä, mitä tapahtuu muualla maailmassa.

Suomi olisi voinut olla tässäkin asiassa hiukan ajastaan edellä. Se olisi voinut ottaa jo tässä lainsäädännössä mukaan neljännen vastuun korvausvaatimukset. Se olisi myös voinut lähteä siitä, että ydinvoimalaonnettomuus, jos sellainen sattuu, on niin vakava ympäristöuhka, niin vakava uhka ihmisten terveydelle, että vakuutusrajojen täytyy olla sen mukaiset. Näin ei kuitenkaan vielä ole. Meidän politiikkamme on pienten askelten politiikkaa. Tätä samaa politiikkaa ympäristöpolitiikassa olemme harjoittaneet viime vuosikymmenien ajan, minkä seurauksista kärsimme nyt.

Kysymys onkin siis siitä, kuinka kaukokoisia poliittisia päätöksentekijöitä kykenemme olemaan vai kuinka lyhytnäköisiä olemme, tarkastelemmeko me näitä kysymyksiä pelkästään ydinvoimalateollisuuden näkökulmasta vai yhteiskunnan näkökulmasta. Eduskunnassa ei tietysti voi olla mitään muuta näkökulmaa kuin yhteiskunnan näkökulma. Siksi ydinvastuulaki on säädettävä, mutta niin kuin sanoin, korvausrajat ovat vielä vaatimattomat, ja siksi tulen äänestämään eräiden ponsien puolesta, jotka tähtäävät siihen, että korvausrajoja nostetaan.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minusta Ruotsi ei ole ollenkaan sopiva esimerkki johdonmukaisuudesta energia-asioissa. Siellähän on päätetty luopua ydinenergiasta ja siellä on myös päätetty, että hiilidioksidiä ei enää päästetä ilmakehään. Siinä ei ole mitään johdonmukaisuutta, koska kuitenkin tiedetään, että energiaa tarvitaan eikä niitä päätöksiä voi toteuttaa.

Muutenkaan, ed. Alho, ydinenergiaan suhtautumista ei muuteta sen mukaan, mitä jotkut gallupit tai poliittiset suhdanteet tuottavat, vaan kyllä ydinenergia vähitellen huomataan ympäristön kannalta ylivoimaisesti parhaimmaksi energianlähteeksi. Se on syynä siihen, että ydinenergia alkaa saada nyt kannatusta niidenkin keskuudessa, jotka eivät ole sitä aikaisemmin kannattaneet.

Jos hallitusohjelmassa aikoinaan päätettiin, että viidettä ydinvoimalaa ei tämän hallituksen aikana rakenneta, se perustui senaikaiseen tietoon, jolloin kasvihuoneilmiö ei vielä ollut yleisesti tiedossa eivätkä kaikki tutkijatkaan olleet siitä yksimielisiä. Nyt tutkijat ovat siitä yksimielisiä. Viides ydinvoimala ja siitä eteenpäinkin tullaan varmas-

ti Suomeen rakentamaan, ja parasta olisi, jos hallitusohjelmaa korjattaisiin niin, että se vastaisi nykyajan tietoja.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minusta ed. Tiuri välttelee ongelmaa, kun hän ei tunnusta, että Kiina-ilmio voi tappaa.

Ed. Haavisto: Arvoisa puhemies! Ensimmäiseksi haluan kannattaa edustajien Kietäväinen ja Soininvaara perustelulausemaehdotuksia.

Toiseksi ihmettelen sitä, että hallitus on jättänyt näin tärkeän asian täällä salissa pelkästään edustajien Tiurin ja Melinin puolusteltavaksi, kun ajattelee, että atomivastuulain perusteella tullaan todennäköisesti ratkaisemaan niin viidennen ydinvoimalan kohtalo kuin mahdollisesti Olkiluodon jätteen pysyvä varastointipaikka. Ainakin tässä muodossa laki antaa porsaanreiän sille, että Olkiluodon jätteet jäävät Olkiluotoon ja niistä selvitään samoilla vakuutusmaksuilla ydinvoimalareaktorien kanssa. Ihmettelen, ettei hallitus ole täällä näitä näkökantojaan tiukemmin puolustamassa.

Ministeri Suominen ei myöskään ole tullut saliin edes kolmannella kerralla vastaamaan siihen, mistä oli peräisin se tieto, että Saksan liittotasavalta olisi muuttamassa rajattoman vastuun periaatetta toiseen suuntaan. Sille tiedolle ei ole mistään löytynyt vahvistusta. Tässä mielessä ministeri Suominen käytti lain lähete keskustelussa ilmeisesti argumentteja, jotka olivat vastoin parempaa tietoa.

Ed. Gustafsson: Herra puhemies! Yhtä asiaa en ole vielä oppinut eduskuntatyön systeemissä oikein ymmärtämään. Se on se, että täällä puhutaan neljään kertaan suurin piirtein samat asiat. Olen itse käyttänyt kaksi puheenvuoroa atomivastuulain käsittelyn yhteydessä, ja tuntuu siltä, että tarvetta olisi ollut käyttää vielä kolmaskin.

Nyt pyysin puheenvuoron sen takia, että tämä on kohtuuton tilanne, jossa eduskunta nyt näiden kaikkien töiden kanssa on. Esimerkiksi atomivastuulakiin liittyvät ponsiesitykset ovat mielestäni yhtä lukuun ottamatta erittäin hyviä ja kannatettavia. Niitä ei ole mitään mahdollisuutta käsitellä sillä tavalla demokraattisesti esimerkiksi eduskuntaryhmässä kuin olisin nähnyt hyvänä. Sen vuoksi

olemme vaarassa joutua tilanteeseen, josta kirjailija Uolevi Nojonen 50-vuotissyntymäpäivähaastattelussa Helsingin Sanomissa totesi: "Poliitikoissa hirveä itsekeskeisyys huipentuu. Jos puhumisen tarkoituksena on olla sanomatta mitään, mihin kieltä sitten tarvitsee? Hämäysjärjestelmänä. Kaikkia poliitikkoja pitäisi kieltää puhumasta luonnosta ja sen suojelemisesta. Yhtään päätöstä ne eivät saa aikaan, kun pitäisi jotakin suojella."

Ed. Alho: Herra puhemies! Ed. Tiuri jokin puheenvuoro sitten mainitsi, että kasvihuoneilmiö on muuttanut asetelmia ja kulkenut niin paljon eteenpäin, että on tullut välttämättömäksi ryhtyä keskustelemaan jälleen kerran viidennestä ydinvoimalasta. Haluaisin sanoa sen, että kasvihuoneilmiöllekin voidaan jotain tehdä ja kivihiililaitoksille voidaan jotain tehdä. Kehotankin ed. Tiuria ja kaikkia muita tutustumaan Salmisaaren voimalaitokseen, jossa on hyvin edullisella tekniikalla, erinomaisella tekniikalla asennettu rikinpoistolaitteet, joilla voidaan myös merkittävästi tehdä niitä ratkaisuja, joilla ympäristön tilaa voidaan parantaa. Tämän kaltaisia toimia kaipaa sen sijaan, että kohalonomaaisesti uskotaan siihen, että kun tuo ei toimi, niin joku toinen olisi parempi.

Uskon, että joka tapauksessa on välttämättömyyksiä myös ydinvoimasta käydä jatkuvasti kriittistä keskustelua. Sehän ei sulje missään tapauksessa pois sitä, ettei tulisi säätää sellaisia yhteiskunnallisia rajoja, joilla ydinvoiman käyttöä säädellään, kuten esimerkiksi juuri ydinvastuulaissa vakuutusrajat. Sillä ei ole mitään tekemistä sen asian kanssa, niin kuin sanoin, kannattaako ydinvoimaa vai vastustaako sitä. Kysymys on vain siitä, että ne ovat tällä hetkellä aliarvostettuja kaiken sen tietämyksen perusteella, jota tänä päivänä on olemassa.

Ed. Tiuri: Herra puhemies! Ed. Alho äsken esitti, että Salmisaarella voitaisiin ilmeisesti poistaa kasvihuonekaasut. Sehän ei ole mahdollista. Hiilidioksidi on se, joka joka tapauksessa kaikista polttovoimaloista pääsee taivaalle. Se on se, joka aiheuttaa kasvihuoneilmiön. Kyllä minusta olisi korkea aika se ottaa tosissaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Haavisto ed. Kietäväisen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää hallituksen ensi tilassa valmistelun ja antavan eduskunnalle esityksen ydinvastuulain täydentämiseksi niin, että radioaktiivisen ydinjätteen pitkäaikaista säilytystä ja pysyväisvarastointia Suomessa kohdellaan aiheuttaja maksaa -periaatteen mukaisesti. Tämä edellyttää pysyväisvarastoinnin riskien ja kustannusten arviointia siten, etteivät tulevat sukupolvet joudu maksumiehiksi."

Ed. Kietäväinen ed. Haaviston kannattamana on ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää hallituksen seuraavan tarkoin, miten ydinvastuulakiin sisällytetyt vastuurajat turvaavat kansalaisten perusoikeuksien toteutumisen erityisesti kolmannen vaiheen vastuun ylittävän onnettomuuden mahdollisesti sattuessakin sekä ydinjätteen loppusijoituslaitoksen erityisongelmien osalta sekä miten vastuurajat turvaavat sen, ettei niiden avulla anneta ydinvoimalle kilpailuetua muihin energiantuotantomuotoihin nähden, ja valmistelemaan pikaisesti esitykset edellä mainituilta osin havaittavien epäkohtien korjaamiseksi."

Ed. Soininvaara ed. Haaviston kannattamana on ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus pyrkii kansainvälisissä neuvotteluissa siihen, että ydinvoimalaonnettomuuksista kärsimään joutuvat saavat vahingostaan täyden korvauksen. Tämä merkitsee voimaloiden vastuuvakuutusten olennaista korottamista. Koska ydinonnettomuuden taloudelliset seuraukset voivat olla suurempia kuin minkä vakuutusyhtiöt pystyvät kantamaan, on pyrittävä järjestelmään, jossa ydinvoimaa käyttävät maat ovat vastuussa toistensa voimaloiden aiheuttamista onnettomuuksista reaktoreidensa tehon suhteessa. Vastuun tulee ulottua myös velvollisuuteen asuttaa ihmisiä, joiden entiset asuinalueet säteilyn vuoksi ovat käyneet asuinkelvottomiksi."

Ed. Seppänen ed. P. Lahtisen kannattamana on ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus tekisi välittömästi aloitteen vahinkovastuuta koskevan kansainvälisen sopimuksen tarkistamisesta niin, että vahinkojen korvaamiselle ei asetettaisi ylärajaa tai että korvattava enimmäismäärä edes korotettaisiin vastaamaan

ainakin tähän asti tiedossa olevia suurimpia vahinkoja."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Lopuksi on äänestettävä perusteluja koskevista ehdotuksista.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Haaviston ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Haaviston ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 96 jaa- ja 64 ei-ääntä; poissa 39. (Koneään. 27)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Kietäväisen ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Kietäväisen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 98 jaa- ja 63 ei-ääntä; poissa 38. (Koneään. 28)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Soininvaaran ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Soininvaaran ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 96 jaa- ja 65 ei-ääntä; poissa 38. (Koneään. 29)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Seppäsen ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Seppäsen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 106 jaa- ja 56 ei-ääntä; poissa 37. (Koneään. 30)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

Ensimmäinen varapuhemies Hetemäki-Olander merkitään läsnä olevaksi.

12) Ehdotus laiksi Otaniemen sähkölaitoksen omaisuuden myymisestä Espoon Sähkö Oy -nimiselle osakeyhtiölle

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 70

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 28

Suuren valiokunnan mietintö n:o 76

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Ehdotus laiksi eräiden asuinrakennusten luovuttamisesta Rautatieasunnot Oy, Järnvägsbostäder Ab -nimiselle osakeyhtiölle

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 77

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 31

Suuren valiokunnan mietintö n:o 79

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

14) Ehdotukset laeiksi Jyväskylän yliopistosta annetun lain 9 §:n, Joensuun yliopistosta annetun lain 9 §:n, Oulun yliopistosta annetun lain 9 §:n ja Kuopion yliopistosta annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 73
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 6
Suuren valiokunnan mietintö n:o 80

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

15) Ehdotus laiksi kuvataideakatemiasta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 74
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 8
Suuren valiokunnan mietintö n:o 90

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

16) Ehdotus laiksi harjoittelukoululain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 50
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 7
Suuren valiokunnan mietintö n:o 81

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

17) Ehdotukset laeiksi ammatillisia erityisoppilaitoksia koskevan lainsäädännön muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 44
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 9
Suuren valiokunnan mietintö n:o 91

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Renko: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on ammatillisia erityisoppilaitoksia koskeva laki, joka yhtäläistää hyvin hajallaan olevan ammatillista erityisopetusta koskevan lainsäädännön. Valtioneuvoston keskiasteen kehittämisohjelman mukaan, joka on annettu vuosina 1982—83, ohjataan ammatillista erityisopetusta lähinnä kolmella tavalla tahtuvaksi.

Ensinnäkin vammaisen oppilas voi opiskella normaaleissa keskiasteen oppilaitoksissa normaaliluokissa eli heterogeenisissä ryhmissä. Toiseksi vammaisen oppilas voi olla

normaalissa ammatillisessa oppilaitoksessa, mutta omissa vammaisryhmissään. Kolmas on sitten se, että opetus tapahtuu erityisoppilaitoksissa.

Laki, joka on käsittelyssä, yhtäläistää tämän lainsäädännön, joka on hyvin hajallaan ollut. On hyvä asia, että nyt se saadaan yhteen lakiin koottua. Samoin se lähentyy rahoitusosuuslakeja ja saa saman muodon kuin normaali keskiasteen opintoja koskeva rahoituslakikin, elikkä kuntien maksuosuus tulee koskemaan myös vammaisia oppilaita.

Sivistysvaliokunta on hyvin yksimielisesti käsitellyt lakia ja pyrkinyt löytämään ratkaisuja, joilla ei kuntien kustannuksia lisättäisi. Niin kuin lain perusteluista käy ilmi, tämä lisää kunnille noin 17 miljoonaa kustannuksia, mikä sinänsä on tietenkin pieni määrä, mutta kun otetaan huomioon, että sivistyspuolella vanhastaan on useita satoja miljoonia kompensoimatta ns. siirrettyjä kustannuksia valtiolta kunnille, valiokunta esittää pontena omassa mietinnössään, että tähän kompensatioon ryhdytään ja valtio korvaa kunnille tulevat ja siirretyt maksuosuudet. On hyvä asia, että ainakaan tämän lain puitteissa valiokunta ei halua lisätä kuntien maksuosuuksia vaan pyrkii hoitamaan kustannukset tasapainotetusti valtion ja kuntien rahoitusosuuden kanssa.

Tämä oppilaitoslaki avaa uudenlaisen käsittelyn ylipäätään opintososiaalisissa eduissa. Meillähän tähän saakka opintososiaaliset edut ovat olleet hyvin tasa-arvoisia, ns. henkilökohtaisia etuja. Tämä laki muuttaa vanhaa käytäntöä siltä osin, että tämä on oppilaitoskohtainen laki, eli ammatillisissa erityisoppilaitoksissa opiskelevat kaikki opiskelijat saavat samat opintososiaaliset edut 7 a §:n mukaisesti. Se tarkoittaa sitä, että myös terveet oppilaat, jotka ovat erityisoppilaitoksissa, saavat samat edut kuin vammaiset. Mutta jos vammaisia oppilaita on muissa oppilaitoksissa normaalien terveitten lasten kanssa, he eivät vammaisina saa samoja etuja kuin erityisoppilaitoksissa olevat vammaiset.

Keskustan ryhmä on tähän jättämässä lausumaa, koska meidän näkemyksemme mukaan opintososiaalisten etujen pitää olla vammaistyyppistä riippumatta samanlaiset, opiskelivatpa opiskelijat sitten erityisoppilaitoksessa tai muissa keskiasteen oppilaitoksissa hajautetusti tai omina ryhminään. Tämän

lain puitteissa siihen asiaan ei voida puuttua, koska tämä on oppilaitoskohtainen laki. Näenkin, että laki on hyvä tältä osin, mutta jotta tämä ajatus kokonaisuutenaan ja tasa-arvoisesti toteutuisi kaikkien vammaisten osalta, olisi hyvä myös muiden keskiasteen oppilaitoslakien osalta tehdä vastaavanlaiset muutokset, että vammaisen opiskellessaan missä tahansa keskiasteen oppilaitoksessa saisi samat opintososiaaliset edut kuin tämä laki nyt suopi.

Arvoisa puhemies! Lain kolmannessa käsittelyssä keskustan ryhmän puolesta ehdotan perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa: "Hyväksyessään hallituksen esityksen laiksi ammatillisista erityisoppilaitoksista eduskunta kiirehtii hallitukselta lakimuutosesityksiä niin, että vammaiset opiskelijat saavat nyt hyväksytyn lain 7 a §:n mukaiset tasavertaiset edut riippumatta siitä, missä keskiasteen oppilaitoksessa he opiskelevat."

Ed. Ryynänen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Rengon ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Renko ed. Ryynäsen kannattamana ehdottanut, että perusteluihin hyväksyttäisiin hänen edellä esittämänsä lausuma.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Lopuksi on äänestettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Rengon ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 79 jaa- ja 45 ei-ääntä; poissa 75. (Koneään. 31)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

18) Ehdotus laiksi kansaneläkelain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 78

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 12

Suuren valiokunnan mietintö n:o 82

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

19) Ehdotukset laiksi työntekijäin eläkelain muuttamisesta ja laiksi lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 4 a §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 81

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 14

Suuren valiokunnan mietintö n:o 83

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

20) Ehdotus laiksi kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely

Hallituksen esitys n:o 35

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 20

Suuren valiokunnan mietintö n:o 85

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan.

Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

21) Ehdotus laiksi Neuvostoliiton kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja molemminpuolista suojelua koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 62

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 23

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 23.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

22) Ehdotus laiksi Espanjan ja Portugalin Euroopan talousyhteisöön liittymisestä johtuvan Suomen ja Euroopan talousyhteisön väliseen vapaakauppasopimukseen tehdyn toisen lisäpöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 64

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 24

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 24.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

23) Ehdotus laiksi Tanskan kanssa Suomen ja Färsaarten välisestä vapaakaupasta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 65
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 25

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 25.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

24) Ehdotus laiksi investointivarausrain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 10
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 33

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 33.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri Erkki Liikanen on viime vuonna erityisesti nyt esillä olevan asian käsittelyn yhteydessä syyttänyt SKDL:ää siitä, että SKDL toimii investointivarausta supistettaessa vastoin omia perinteisiä kantojaan silloin, kun se äänestää hallituksen esityksen yli valtiopäivien. Näin valtiovarainministeri Liikanen tulee varmasti jossakin yhdessä kolmesta käsittelystä syyttämään SKDL:ää tänäkin vuonna. Tämä syytös on valheellinen, ja sen takia tulen kaikissa kolmessa käsittelyssä eduskunnan pöytäkirjoihin esittämään seuraavaa:

Hallituksen esityksen mukaan investointivarausrainmahdollisuutta ollaan kaventamassa. Se on hyvä asia. SKDL esittää kuitenkin tässä yhteydessä koko investointivarausrain kumoamista, mikä on vielä parempi asia. Sillä tavalla halutaan kaventaa yritysten liiallisia tuloksentasausmahdollisuuksia. Nimenomaan investointivarausrain on yritysten näkökulmasta kaikkein edullisin varaus. Yritysveron uudistamistoimikunnan mietinnöstä vuodelta 1987 löytyvät perusteet sen poistamiselle.

Sen jälkeen kun laki on saanut toisessa käsittelyssä hallituksen esittämän muodon vastoin SKDL:n esittämiä koko lain kumoamisen sisällään pitämiä pykälämuutoksia, SKDL:n eduskuntaryhmä äänestää kolmannessa käsittelyssä lain yli valtiopäivien, jotta ensi vuonna saisimme jälleen käsittelyyn johdonmukaisen kantamme koko lain kumoamisesta. SKDL:n kanta on siis se, että koko investointivarausrain on kumottava.

Ruotsin verouudistuksen yhteydessä saman sisältöinen investointivarausrainlaki ollaan kumoamassa. SKDL on siis asiassa hyvin johdonmukainen. Se on tämänvuotisen lain käsittelyn yhteydessä samalla kannalla kuin se oli viime vuonna ja samalla kannalla kuin se on asiassa ilmaissut olevansa yleisemmin. SKDL siis on koko lain kumoamisen kannalla. Hallitus ehdottaa vain laissa olevien varausmahdollisuuksien pientä supistamista, ja me uskomme, että tämä hallituksen esitys on virheellinen, johtaa epätoivottuun verotukseen ja saa aikaan sen, että maassamme yritysten verotus väristyy.

Jos lakiesityksen käsittelyn yhteydessä Suomen keskusta esittää muutosehdotuksia, joiden ideana on se, että varausta ollaan ulottamassa myös pienempien yritysten käyttöön — nythän se on vain suuryritysten käytössä — siinä tapauksessa me olemme näiden esitysten kannalla, hyväksymme ne. Nimittäin jos investointivarausrain hyväksytään toisin kuin me haluamme, ulotettakoon se sitten koskemaan myös pienempiä yrityksiä eikä vain suuryrityksiä, joita tänä päivänä hallituksen linja suosii.

Ed. E. Aho: Arvoisa puhemies! Oli erinomainen asia, että verouudistukseen liittyviä lakeja saatiin nyt uudelleen eduskuntaan jo kevään aikana, jolloin eduskunnalle tarjoutui mahdollisuus perusteellisemmin kä-

sitellä näitä asioita ja myös harkita muutoksia niihin hyvin kiistanalaisiin lakeihin, joita viime syksynä tänne annettiin. Niin kuin eri yhteyksissä ja julkisuudessa käydyissä keskusteluissa on kuultu, verotetut eivät ole tyytyväisiä näiden lakien sisältöön vaan pitävät monilta osin verouudistusta epäonnistuneena. Tämä koskee myös nyt käsiteltävänä olevaa investointivarauskilpailulakia.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä tarkoitukseni ei ollut mennä lain yksityiskohtiin, vaan enemmänkin olisin halunnut, että eduskuntasalissa olisi keskusteltu siitä tavasta, jolla verolait jälleen kerran on eduskunnassa käsitelty. Erityisesti olisin halunnut kohdistaa sanottavani verojaoston puheenjohtajalle, verojaoston kokoomuslaisille jäsenille, joita ei täällä lainkaan kuitenkaan ole paikalla. Ihmettelen, mistä sekin mahtaa johtua.

Haluan ottaa asian sen takia esille, että on paljon puhuttu eduskunnan arvovalan nostamisesta, tarpeesta siirtää vallankäytön painopistettä eduskunnan suuntaan. Jos asioita käsitellään sillä tavalla kuin nyt verolakeja tänä keväänä eduskunnassa on käsitelty, tällaiset puheet on syytä pistää romukoppaan. Eduskunta ei itse ole edes halukas käyttämään sitä valtaa, joka sille on annettu.

Viime syksynä kävi niin, että hyvin tiukan aikataulun takia, suuren asioiden käsittelymäärän takia ei jäänyt aikaa huolelliselle ja perusteelliselle käsittelylle. Se oli valitettavaa mutta jollakin tavalla ymmärrettävää. Nyt meillä oli kosolti aikaa, kuulimme asiantuntijoita, paneuduimme sillä tavalla huolellisesti käsiteltävään asiaan, mutta keskustelun jälkeen meillä ei ollutkaan minkäänlaisia mahdollisuuksia muuttaa yhtään mitään. Hallitusryhmien edustajat eivät edes olleet kiinnostuneita kunnallisesta keskustelusta.

Ongelma ei ole yksinomaan kansanedustajien ongelma. Me toki täällä tulemme toimeen ilman, että pääsemme kunnolla asioiden käsittelyyn mukaan, mutta vielä enemmän se minun mielestäni on ongelma niille asiantuntijoille, jotka me saamme eduskunnan valiokuntiin tai valtiovarainvaliokunnan jaostoihin kuultaviksi. Asiantuntijat valmistautuvat huolellisesti ottamaan kantaa lain sisältöön, sanovat sanottavansa ja kuvittelevat, että sillä voisi olla jonkinlaista vaikutusta käsiteltävänä olevaan asiaan.

Tälläkin kerralla me saimme investointiva-

rauslain ja myös myöhemmin käsiteltäväksi tulevan elinkeinoverolain yhteydessä runsaasti esimerkkejä epäkohdista ja puutteista, sekä teknisluonteisista että poliittisluonteisista puutteista, joihin olisi välttämättä pitänyt saada korjausta. Mutta asiantuntijoiden mielipiteillä ei ollut minkäänlaista merkitystä. Niistä ei edes käyty kunnollista keskustelua, saati että niiden perusteella olisi tehty muutoksia. Asia on minun mielestäni hyvin vakava koko eduskunnan vallankäytön kannalta, eduskunnan toimintamahdollisuuksien kannalta, ja tähän asiaan pitäisi saada tavalla tai toisella korjaus. Tästä asiasta eduskunnan pitäisi itse puhua, sillä ei meidän palkka-asioillamme tai muilla vastaavilla asioilla kansanedustajan työn arvostusta järjestetä, vaan se järjestetään sillä tavalla, että me teemme täällä mielekästä työtä, että myös itse pyrimme vaikuttamaan niihin asioihin, jotka ovat eduskunnassa käsiteltävinä.

Nyt joku voi väittää, että tämä on oppositioedustajan puhetta, turhautuneen ja kylästyneen oppositioedustajan puhetta. Sitä se ei ole, sillä me olemme ainoat, jotka olemme jollakin tavoin motivoituneita verolakien käsittelyyn eduskunnassa, koska me joudumme perehtymään niihin asioihin perusteellisesti ja meidän on pakko sanoa oma mielipiteemme niistä asioista vastalauseissa. Haluaisin kuulla, missä ovat ne hallitusryhmien edustajat, jotka ovat tehneet vastaavalla tavalla. Luulen, että tämä turhautuminen koskee nimenomaan hallitusryhmien edustajia verolakien käsittelyn yhteydessä.

Nyt ei ainakaan kukaan voi väittää, että käsittelyssä olisi asia, jolla ei olisi yleistä merkitystä ja josta ei suuri yleisö olisi kiinnostunut. Verolait ovat mitä suurimmassa määrin asioita, joista kansalaisilla on mielipiteitä. Luulen, että kansalaiset ja yritykset ovat odottaneet, että verolait saavat eduskunnassa huolellisen ja kunnollisen käsittelyn. Ehdotankin, että tästä asiasta näiden lakien myöhemmässä vaiheessa, jos ei tässä käsittelyssä kunnollista keskustelua synny, keskustelua aikaansaataisiin, sillä täällä on todella yleisempäänkin merkitystä eduskunnan arvovalan ja eduskunnan aseman kannalta.

Kysymys ei ole tietysti pelkästään siitä, mitä halutaan tehdä. On kysymys myös siitä, mitä voidaan tehdä. Ja ymmärrettävä tosiasia on se, että eduskunnan mahdollisuudet

tehdä muutoksia esimerkiksi verolainsäädäntöön ovat siinä mielessä rajalliset, että meillä ei ole minkäänlaisia itsenäisiä mahdollisuuksia arvioida hallituksen esityksiä. Meillä ei ole käytettävissämme omaa asiantuntijajoukkoa, joka pystyisi esittämään itsenäisiä, riippumattomia kannanottoja, vaan joudumme turvautumaan muutosesityksiä tehdessämme aika pitkälti asioiden valmistelijoiden, siis ministeriön virkamiesten, käsitysten varaan. Eikä se tietenkään johda siihen, että syntyisi kriittisiä ehdotuksia, vaan yleensä valmistelija luonnollisesti yrittää asiantuntijalausunnoillaan tukea omaa käsitystensä ja omaa mielipidettensä, siis hallituksen esitystä.

Näihinkin asioihin pitäisi kiinnittää huomiota. Kun eduskunnan työtapoja uudistetaan, edustajien toimintamahdollisuuksia parannetaan, tulisi luoda mahdollisuudet siihen, että eduskunta itsenäisesti hallituksesta riippumatta ja riippumattomasti pystyy arvioimaan hallituksen esityksiä ja myös tekemään niihin tarvittaessa muutoksia.

Arvoisa puhemies! Tämä asia liittyy mitä suurimmassa määrin käsiteltävänä olevaan asiaan. Tämä koskee sekä oppositiota että hallitusta. Jos haluaa saada käsityksen siitä, minkälaisia ongelmia tämä käsittelytapa on aiheuttanut, voi katsoa oikealle puolelle kokoomuksen eduskuntaryhmän paikoille. Jos nämä asiat olisivat tärkeitä, jos eduskunnan merkitys verolakien käsittelijänä olisi keskeinen, nämä paikat eivät olisi tyhjiä, niin kuin ne tällä hetkellä ovat.

Ed. Hämäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. E. Ahon kanssa on eduskunnan arvovallasta ja verolakien käsittelystä niin monta kertaa keskusteltu, että hän jo omaan puheenvuoroonsa osasi sisällyttää ne tärkeimmät vasta-argumentit, joita hänen kanssaan käydyissä keskusteluissa muilla on ollut.

Verojaoston puheenjohtaja voi omalta osaltaan vastata käsitteletavoista verojaostossa, mutta toivoisin, ettei ed. E. Aho myöskään tällä foorumilla, jota hän sanoo arvostavansa, antaisi niin väärää todistusta edustajatovereistaan. Uskon, että useimmat hallituspuolueisiin lukeutuvat edustajat ovat motivoituneita työskentelyynsä, eivät lainkaan turhautuneita, niin kuin ed. E. Aho tuntuu olevan. Tämän voin ainakin omalta osaltani vakuuttaa. Olen täysin motivoitunut työskentele-

mään paitsi eduskunnassa myös verojaostossa. Eikä eduskunnan arvovalta ja asema ole suinkaan kiinni siitä, että ed. E. Aho ei ole saanut toivomiaan muutosesityksiä läpi jaostossa. Ed. E. Aholle olen moneen kertaan muissa keskusteluissa todistanut samaa.

Muutosesityksiä pystyy tekemään ja saamaan läpi silloin, jos syntyy riittävä enemmistö. Olen hyvin iloinen, että verolait eivät useilta kohdin ole muuttuneet ed. E. Ahon toivomaan suuntaan, koska sosialidemokraattina olen sitä mieltä, että ne olisivat silloin minun mielestäni muuttuneet huonompaan suuntaan. Muutoksia eduskunnassa syntyy silloin, kun valiokunnissa syntyy riittävä yksimielisyys, ja nyt sitä ei ole ollut.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. E. Ahon todistuksessa hallituspuolueiden kansanedustajien turhautumisessa on siteeksi totta. Minusta pitkäaikainen kokenut kansanedustaja Melin on rationalisoinut toiminnan tässä yhteydessä. Hänellähän on toinen työpaikka, ja sen takia hänen ei tarvitse käydä esimerkiksi verojaostossa lainkaan näitä asioita käsittelemässä.

Ed. E. Aho (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hämäläinen tietysti on yksi sopiva henkilö vastaamaan argumentteihin, joita esitin. Olisin kuitenkin toivonut, että ennen kaikkea verojaoston puheenjohtaja olisi sen tehnyt. Kysymys ei ole suinkaan muutosehdotuksista, joita minä olen tai ed. Pekkarinen on keskustan puolelta verojaostossa tehnyt, vaan kysymys on asiantuntijoiden esille ottamista epäkohdista. Monissa tapauksissa asiantuntijat suurin piirtein ovat kaikki olleet samaa mieltä siitä, miten lakien sisältöä tulisi muuttaa. Mutta verojaostossa ja valtiovarainvaliokunnassa on vain todettu, että ei ole tarpeen tehdä yhtään mitään.

Ainoa, mitä tämän kevään valiokuntakäsittelyn seurauksena investointivaraustalain ja elinkeinoverolain mietintöihin saatiin, oli hallituksen lupaus siitä, että yhteen kohtaan tullaan syksyn aikana antamaan muutosehdotus. Sen valiokunta sai liitettyksi omana käsityksenään käsiteltävään asiaan. Ei olisi puuttunut muutosehdotuksia teknisluonteisista asioista, jotka voidaan ilman mitään poliittisia ongelmia muuttaa. Totta kai on myös monia sellaisia poliittisia kysymyksiä,

jotka aiheuttavat ristiriitoja. Mutta jos eduskunta lähtee siitä, että sellaisia asioita ei voida käsitellä, jotka aiheuttavat ristiriitoja, eihän täällä tule asioiden käsittelystä ylipäänsä mitään.

Ed. Hämäläinen, tämä on hyvin vakava asia. Olen vakavasti sitä mieltä, että jos eduskunnan arvovaltaa halutaan nostaa, niin kuin sitä pitäisi nostaa, se tapahtuu vain sillä tavalla, että eduskunta käyttää sitä lainsäädäntövaltaa, joka sille kuuluu, myös veroasioissa. Meillä on hyviä esimerkkejä siitä, että eduskunnassa on voitu säätää lakeja, tehdä merkittäviä muutoksia lakeihin, mutta jostakin syystä verolakien osalta tätä valtaoi-keutta ei ole kahden vuoden aikana lainkaan käytetty.

Ed. Hämäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunta voi arvovaltal- laan olla myös samaa mieltä hallituksen kanssa. Eduskunta voi hyväksyä hallituksen esitykset myös muuttamattomina ilman, että se eduskunnan arvovaltaa nakertaa. (Ed. Väänänen: Jos ne ovat hyviä!)

Tässä yhteydessä voin edelleenkin vakuut- taan ed. E. Aholle, että tiedän, että nimen- omaan verolakien käsittelyssä hallitus on hyvin pitkälle keskenään valmistelussa pää- tynyt jo kompromisseihin, joissa on soviteltu hallituspuolueiden näkökantoja niin pitkälle, että lakiesitysten aukirepiminen merkitsisi koko kompromissin aukirepimistä ja koko sovittelun pohjan aukirepimistä. Näin ollen se, että verolakeihin ei ole syntynyt muutok- sia, ei ole mielestäni eduskunnan arvovallan vastaista.

Ed. E. Aho jatkaa tätä keskustelua, jota me olemme moneen kertaan käyneet myös yksityisesti, ilmeisesti turhautuneena siitä, että nimenomaan keskustapuolueella ei ole traditioita oppositiossa olemiseen. Toisaalta ilmeisesti Ed. E. Aholla on myös poliittinen päämäärä piinata ja kiusata kokoomusta, joka varsin kernaasti monissa yhteyksissä saattaisi tulla muuten ed. E. Ahon edusta- mien näkökantojen taakse. Nyt se on halli- tuspuolueena joutunut tulemaan niihin sovit- teluihin mukaan, joita hallitus on verolakeja valmistellessaan joutunut käymään. (Ed. Miettinen: Kyllä me sen kestäimme!)

Ed. Pekkarinen: (Ed. Hokkanen: Pu- hukaa lakiesityksestä!) Arvoisa puhemies! —

Täällä toivottiin, että puhuttaisiin lakiesityk- sestä. Aion siinä viivähtääkin jonkin aikaa. — Mutta aion myös muutamalla sanalla kajota asiaan, johon ed. E. Aho edellä mielestäni aivan ansiokkaasti puuttui, asiaan, johon myös ansiokkaasti puuttui mielestäni ed. Hämäläinen.

Ed. Hämäläisen puheenvuoro selvästi hen- ki sitä tosiasiaa, kertoi siitä tosiasiasta, että aivan ilmeisesti niissä keskeisissä verolaeissa, jotka liittyvät esimerkiksi yritystoiminnan verotukseen ja josta myös investointivaraus- laissa on kysymys, sosialidemokraatit ovat kyenneet sanelemaan lakien sisällön, jolleivät nyt aivan sataprosenttisesti, niin likimain.

Kun näin on ja kun eduskuntakäsittely ja jaostokäsittely toisaalta ovat kyenneet nosta- maan esille laeissa ensiksikin selviä epäkohtia ja toisekseen ihan poliittisestikin ajatellen selvästi sellaisia asioita, joihin — kaiken järjen mukaan — suomalaisen kokoomus- puolueen ei ainakaan perinteisellä kaavalla ajatellen olisi kuvitellut menevän mukaan, on tästä kaikesta ollut seurauksena jaostossa tilanne, jossa aivan ilmiselvästi nimenomaan kokoomuksen keskuudessa tunnetaan ja koe- taan lakiesitykset vaikeiksi hyväksyä, näh- dään välttämättömäksi eräiden muutosten ja korjausten tekeminen. Mutta poliittinen si- dos hallitukseen sillä tavalla, miten tuo sidos tällä hetkellä pelaa, estää sellaistenkin muu- tosten tekemisen, jotka kaiken järjen mukaan eivät mitään suurta poliittista muutosta mer- kitsisi itse lakien kannalta, merkitsisivät kuit- tenkin itse asioiden kannalta ja asioiden hoidon kannalta jatkossa selvää parannusta hallituksen esitysten sisältöön verrattuna. Tällaisia asioita on ollut monia niissä laeissa, joita tänä päivänä on käsittelyssä, kun käsi- tellään ensiksi investointivarauslakia ja sit- temmin elinkeinoverolain muutosesitystä.

Todellakin, kokoomusedustajien poissaolo tästä salista kertoo selvää kieltä siitä, että heille näiden asioiden käsittely myös suuressa salissa on ymmärrettävästi vaikeaa, koska mielialut olisivat selvästi saman suuntaisten muutosten tekemiseen, mitä keskusta omissa vastalauseissaan on esittänyt, mutta sano- tuista syistä ei poliittisia mahdollisuuksia näitä mielipiteitä ole tässä salissa mahdollista heidän kuitenkaan esittää.

Viime syksynähän kävi niin, että kun kokoomusedustajilla vastaavalla tavalla ei suuressa salissa ollut tähän mahdollisuutta,

myöhemmin vuoden lopulla ja kuluneen alkutalven aikana kokoomusryhmässä nousi kritiikkiä hallituksen verolinjaa kohtaa ja sitä kautta tavallaan purkautui se paine. Nähtäväksi jää, onko käsittelyssä olevien esitysten jälkeen seuraamassa samanlainen prosessi kokoomuksen sisällä. Epäilen, että näin varmaan tulee ennen pitkää käymään tämän vuoden aikana.

Arvoisa puhemies! Kun hallitus esitteli viime syksynä verouudistuksensa vaikutuksia, se arvioi eräiden lakiesitysten perusteluissa, että yritysten verotus tulisi selvästi kiristymään vuoden 1988 tilanteesta. Yhteisöjen kohdalla verotuksen kiristymiseksi arvioitiin tuossa vaiheessa noin 800 miljoonaa markkaa. Lisäksi verotuksen kiristyminen oli odotettavissa myös monien progressiivisesti verotettujen yritysten kohdalla.

Mitä pidemmälle kuluvaa vuotta on eletty, sitä selvemmäksi erilaisissa selvityksissä on käynyt se, etteivät nuo luvut pidä edes paikkaansa. Yritysten verotus kiristyy huomattavasti noita lukemia enemmänkin. Kiristymisen maksumiehiksi ovat joutuneet mielestäni perusteettomasti useimmissa tapauksissa juuri työvaltaiset pienehköt tai keskisuuret yritykset.

Keskustan eduskuntaryhmä pitää oikeana sitä verouudistuksen yleislinjaa yritysverotuksen osalta, että yrityssektorin verotaakan kanto on jaettava nykyistä oikeudenmukaisemmin suurempien ja pienempien yritysten välillä niin, että myös suuret pääomavaltaiset yritykset ottavat kontolleen huomattavasti merkittävämmän osuuden yritysveron koko taakasta, kuin ovat tehneet vuoden 1988 loppuun saakka. Tällaisia esityksiä, tällaisia korjauksiahan, tapahtuikin tälle vuodelle hyväksytyissä yritysverotusta koskevista laeista useammassa kohdassa.

Sen sijaan me emme ole voineet ymmärtää ja hyväksyä sitä, että pienten yritysten verorasitetta huomattavasti lisätään monilla eri toimilla. Näitä toimia on nyt käsittelyssä oleva investointivarausrain muuttaminen nimenomaan niin, että se kynnys, minkä mittaisen tuloksen jälkeen vasta yritys pääsee varausta tekemään, nousee 150 000 markkaan. Käytännössä merkittävä osa pieniä yrityksiä, itsensä tai muutaman kansalaisen työllistäviä yrityksiä, jää varausmahdollisuuden piiristä pois. Oli hyvä kuulla, että SKDL:n edustaja totesi heidän valmiutensa

tulla muutosesitystemme taakse silloin, kun tätä nimenomaista yksityiskohtaa täällä aikanaan käsitellään.

Tämän investointivarausrain muutoksen ohella pienten ja keskisuurten yritysten verotaakkaahan lisäävät eräät muutokset elinkeinoverolakiin, niin ikään yhteisöverokannan huojennusalueen poistaminen taikka radiakaali pienentäminen vuoden 1988 tilanteeseen. Edelleen näiden lähinnä pienten työvaltaisten yritysten taakkaa lisää myös paljon puhuttu sotu-maksujen kiristäminen kahden vuoden aikana yhteensä vuositasolla 500—600 miljoonalla markalla.

Arvoisa puhemies! Myöhemmin, asian toisessa käsittelyssä yksityiskohtaisemmin sekä tämän investointivarausrain muutosesityksiin että seuraavassa asiakohdassa olevan elinkeinoverolain muutosesityksiin aiomme paneutua. Tässäkin yhteydessä jo on kuitenkin vielä kertaalleen alleviivattava sitä kritiikkiämme, mikä näistä hallituksen esityksistä on yhteensä seurauksena. Se, summa summarum, on se, että todella pienten ja työvaltaisten yritysten verotaakka selvästi lisääntyy, eikä se meidän mielestämme ole oikein eikä kohtuullista tässä verouudistuksessa. Jos yrityssektorin koko verorasitetta oli ja on tarkoituksenmukaista lisätä, mahdollisuuksia nimenomaan suuremman pääomavaltaisen yrityssektorin verotuksen kautta tätä olisi ollut tehdä. Nyt näin ei tapahdu. Nyt merkittävä lisärasitteen kantaja ovat juuri pienet ja keskisuuret yritykset.

Ed. Hämäläinen: Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarinen puheenvuorossaan ilokseni todisti juuri ne samat johtopäätökset, joita olin tässä yrittänyt omassa puheenvuorossani tehdä keskustapuolueen edustajien kritiikistä. Sen verran korjaisin kuitenkin ed. Pekkarisen arviota, että eivät sosialidemokraatit ole sataprosenttisesti suinkaan tätäkään lakiesitystä ja sen sisältöä sanelleet, mutta oikeaan suuntaan verouudistuksessa sosialidemokraattien mielestä on menty siinä, että myös yritykset ovat tulossa omalta osaltaan vastaamaan veronkannosta. Siinäkin mielessä olemme reformisteja, että vaikka emme ole sataprosenttisesti voineet vaikuttaa esitysten sisältöön, olemme valmiit hyväksymään niitä. Sen sijaan ed. Seppänen odottaa aina sataprosenttista tulosta, ennen kuin hänelle mikään riittää.

Uutta poliittista kulttuuria ehkä kuitenkin kannattaa tässäkin tuoda esille. Jos eläisimme keskustapuolueen yhteistyön aikaa, ilmeisesti olisimme joutuneet ostamaan esitysten hinnan paitsi komiteassa ja hallituksessa myös vielä täällä eduskunnassa. Nyt täällä kertaan kulttuuri on toisenlainen, ja tästä ilmeisesti keskustapuolueen närästys johtuu, kun se ei ole voinut enää näiden eduskuntakäsittelyjen yhteydessä omaa hintaansa näistä esityksistä lunastaa.

Ed. E. Aho: Arvoisa puhemies! Mitä tulee investointivarauslain sisältöön, olen kyllä aivan eri mieltä ed. Hämäläisen kanssa siitä, onko tämä oikean suuntainen vai ei. Ainoa ratkaisu, jota voi edes sosialidemokraattien kannalta pitää ymmärrettävänä, on se, että investointivaruksen tekomahdollisuutta supistetaan, siis prosenttimäärää, jolla varauksen voi tehdä, supistetaan. En ymmärrä, miten sosialidemokraattienkaan ideologiaan sopii se, että kaikkein pienimmät yritykset ja yrittäjät jätetään tämän järjestelmän ulkopuolelle asettamalla sellainen alaraja, joka siihen käytännössä johtaa.

Minun mielestäni tältäkin osin laki olisi vaatinut eduskuntakäsittelyn aikana muutoksia. Meillä olisi ollut mahdollisuuksia keskustelun ja asiantuntijoiden lausuntojen pohjalta kehittää eduskunnassa sellainen järjestelmä, jolla olisi voitu päästää pienet yritykset, yrittäjät ja ammatinharjoittajat tämän järjestelmän piiriin.

Mitä tulee vielä keskusteluun jaoston ja valiokunnan osuudesta näiden asioiden käsittelyssä, aiemmin ed. Hämäläinen antoi sellaisen käsityksen, että olisi kysymys keskustan mielipiteitten esillepääsystä. Meillä ei siinä suhteessa ole ongelmia, koska me saamme mielipiteemme tietysti vastalauseiden muodossa esille. Minusta tuntuu, että suurimmat ongelmat tässä liittyvät kyllä kokoomuksen ja ehkä muidenkin hallitusryhmien kannanottoihin, jotka eivät ole edenneet minnekään. Eduskunnassa näissä asioissa ei ole tapahtunut yhtään mitään.

On mielenkiintoista, että kun eduskuntakäsittely on ohi ja sen jälkeen kritiikin esittäjiä tulee sekä yritysten että yksityisten ihmisten puolelta, siinä vaiheessa taas syntyy hallituspuolueiden keskuudessa into, miten kaikella tavalla verolakeja pitää muuttaa. Näin kävi viime kerrallakin. Tammikuussa

muuttajia oli valtavasti. Mutta kun ne täällä eduskunnassa olivat käsiteltävinä, ei halukkaita muuttajia löytynyt mistään. Tämä pitäisi verolakien käsittelyssä muuttaa. Silloin kun eduskunnalla on siihen mahdollisuus, sen pitäisi käyttää sitä valtaa.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Kun ed. Hämäläinen sanoo sen ajatuksen, että nyt on menty hyvään suuntaan, kun eduskuntakäsittelyn yhteydessä ei tämän uuden hallituksen toimintakulttuurissa enää voida muutoksia lakeihin tehdä, minusta tuo lause selvästi kertoo siitä, miten ed. Hämäläinen arvostaa eduskuntatyötä. Tuo näkemys tunnustaa sen lähtökohdan, että ilman muuta absoluuttisen oikeiksi esitykset on valmisteltu virkamiesvalmistelussa ja hallituksen kädessä eikä eduskunnalla voisi tuon ajattelutavan mukaan olla näkemystä, tietoa ja osaamista ja kansalta saatua valtakirjaa tarvittaessa tehdä korjauksia hallituksen esityksiin.

Kyllä kaikella tavalla nyt toivoisi, että tässä mielessä asenteet voisivat muuttua. Emme me siihen pyri emmekä näe sitä realistiseksi, että hallitus tämmöisiin asioihin kaatuu, jos te keskenänne, kokoomus ja demarit, teette joitakin muutoksia silloin, kun on perusteltu syy ja aihe muutosten tekemiseen löytyy. Emme me usko, että hallitus siihen kaatuu. Me toivomme, että teette ne muutokset ja korjaukset silloin, kun kerran löytyy selvät ainespuut ja selvä syy tällaisten korjausten tekemiseen.

Emmekä me moiti esimerkiksi jaoston puheenjohtajaa, ed. Sasia siitä, ettei hän ja heidän ryhmänsä perehtyisi asioihin, niihin verolakeihin, jotka jaostossa ovat käsittelyssä. He hallitsevat asiat, he osaavat nämä asiat, ja kun he osaavat, he ovat tuon tuosta voineet havaita selviä korjausten tekemisen paikkoja, mutta jostakin syystä tämä toimintatapa ja menettely estää heitä toimimasta niin kuin ovat monta kertaa varmasti asiat oikeiksi havainneet. Tämä on valitettavaa parlamentaarisen systeemin toimimisen ja eduskuntatyön arvostuksen kannalta, aivan kuin myös ed. E. Aho on todistanut.

Ed. Hämäläinen: Arvoisa puhemies! On erinomaisen kiitollista varmastikin keskustan edustajien kannalta ottaa eduskuntatyön arvostusta ja asemaa koskevan keskus-

telun kohteeksi nimenomaan verolait, jotka ovat tavattoman monimutkaisia ja joiden osalta muiden kuin verojaoston jäsenien saattaa olla hyvin vaikea pysyä keskustelussa mukana.

Haluaisin kuitenkin sen verran sanoa sisällöstä, että investointivarauslaki nimenomaan ei alun alkaenkaan ole tarkoitettu fiskaaliseksi laiksi, vaan se on nimenomaan tarkoitettu suhdannepolitiikan välineeksi. Siinä mielessä sen ulottaminen pienyrityksiä koskevaksi ei ole ollut tarkoituksenmukaista eikä se ole tarkoituksenmukaista minun mielestäni tälläkään hetkellä. Muilla verolaeilla sen sijaan voidaan yritysten tulosta paljon paremmin tasata.

Mitä sen sijaan tulee muutoksentekomahdollisuuksiin eduskunnassa, siitä en, ed. Pekkarinen, puhunut äsken mitään, kun puhuin uudesta poliittisesta kulttuurista. Sen sijaan puhuin siitä, että en pitäisi edes suotavana, että eduskunnasta tulisi sellainen osto- ja myyntiliike, että täällä kaikki olisi kaupan.

Ed. Rusanen: Arvoisa puhemies! Tämänkin lain kohdalta tietenkin tärkeintä on sen sisältö ja se, että se laki saataisiin voimaan. Kokoomus on voimaantulon osalta tätä mieltä ja haluaa, että tällainen järjestely, joka suhdannepolitiikan välineestä on muodostunut tuloksentasauskeinoksi, edelleenkin säilyy.

Se seikka, että on puheenvuoroissa korostettu lain polkevan pienyritysten mahdollisuuksia, on mielestäni kyllä liioittelua. Kun tällä hetkellä varauksen alarajaksi säädettäisiin 30 000 markkaa eli se edellyttäisi 150 000 markan tulosta, niin mielestäni, jos puhutaan investoinneista, 30 000 markan alla oleva määrä ei ehkä investointikriteereitä edes täytä.

Uskon, että tällaista välineistöä edelleenkin tullaan tarvitsemaan. Kysymykset markkamääräisistä rajoista ovat tietenkin hyvin subjektiivisia arviointeja, ja mielestäni meidän pitäisi keskustelussa keskittyä sisältöön eikä niinkään näihin ulkonaisiin muotoihin, mitä ja kenen ehdoilla mitäkin jaostossa taikka isossa salissa saadaan aikaan.

Ed. E. Aho: Arvoisa puhemies! Sisällöstä keskusteleminen eduskunnassa on ollut sen takia turhaa verolaeissa, että emme ole voineet tehdä niille mitään. Keskustelu täällä on

käyty lähinnä käsittelyn jälkeen. Muun muassa valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja Mäki-Hakola keksi verouudistuksen epäonnistumisen viime keväänä ja ryhtyi sen jälkeen vaatimaan erilaisia muutoksia verolainsäädäntöön. Meidän pitää keskustella niistä ja puhua niistä silloin, kun niitä käsitellään täällä, ja tehdä niihin tarvittavia muutoksia. Muutoin eduskuntakeskustelut ovat yhtä tyhjän kanssa. Sen takia me haluamme myös menettelytavat ottaa tässä yhteydessä esille, koska olen aivan varma, että taas vähän ajan kuluttua näihin palataan ja ihmetellään, miksi asiat ovat näin, ja myös hallitusryhmien puolelta tullaan toteamaan, että muutoksia pitäisi saada aikaan.

Mitä ed. Hämäläisen puheenvuoroon tulee, ei ole kysymys meidän ehdotuksessamme siitä, että vaatisimme jotakin uutta pienyritysten kannalta, vaan siitä, että pienyritysten asema tässä uudistuksessa olisi turvattu eikä heikennetty sitä, niin kuin nyt investointivarausten osalta tapahtuu.

Ed. Rusanen sanoi, että tärkeintä on saada laki voimaan. Laki on voimassa. Meillä on voimassa oleva pysyvä laki, joka on huomattavasti parempi nimenomaan pienten yritysten kannalta kuin se lakiehdotus, joka on nyt eduskunnan käsiteltävänä, eli vaikka tämä laki kokonaan hylättäisiin, meillä on investointivarausjärjestelmä, joka on toimivampi ja parempi. Siihenkin sisältyy toki epäkohtia, mutta se on mielestäni parempi kuin se ehdotus, joka nyt on tehty, koska tämä uusi muutos merkitsee sitä, että ainoa ryhmä, joka tästä merkittävästi kärsii, ovat kaikkein pienimmät yritykset.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Kaksi lyhyttä kommenttia.

Ensinnäkin ed. Rusalalle, kun hän sanoi, että puhutaan sisällöstä. Lähinnä toinen käsittely on se aika, jolloin yksityiskohtaisesti jokaisesta pykälästä tuleamme vielä käyttämään puheenvuoroja ja niistä myös eräin osin äänestyttyä.

Kun ed. Hämäläinen sanoi, että eduskunnasta ei saisi tulla osto- ja myyntiliike, olen ihan samaa mieltä. Ei täällä suuressa salissa enää voi huutokauppaa käydä. Se on ihan selvä, eikä ylipäänsä missään muussakaan eduskunnan toimielimessä sellaista pidä käydä, mutta jaostot ja valiokunnat ovat kuitenkin sitä varten, että niissä vakavan ja

perusteellisen paneutumisen jälkeen tulisi harkita asioiden lopullinen sisältö, ja siihen me vain tähtäämme. Esimerkiksi tänään on listalla seuraavana asiana EVL:n muutos, josta selvästi jaostokäsittelyn aikana tuli esille kaksi korjaustarvetta, joihin kaikki valmiudet olisi ollut jo tässä yhteydessä. Toinen koskee jälleenhankintavaraushmahdollisuutta, toinen koskee asunto-osakeyhtiöiden aliarvostusmahdollisuuden rajaamista. Näille selvät perusteet, minun mielestäni ainakin, olisi ollut jo nyt olemassa. Tässä on yksi esimerkki siitä, minkä tyyppisissä asioissa jo nyt voisi kuvitella, että eduskunta rohkenisi tehdä muutoksia silloin, kun selvät perusteet muutoksille ovat olemassa.

Ed. Sasi: Arvoisa puhemies! Meillä on käsittelyssä nyt kokonaisverouudistuksen yritysverotusta koskeva uudistus sen toisessa vaiheessa sikäli, että kun viime syksynä mainitut lait investointivarauksesta ja elinkeinoverolain muuttamisesta jäivät yksivuotiseksi, nyt ne on tarkoitus säätää pysyviksi voimaan vuoden 1990 alusta lukien.

Haluaisin ensimmäiseksi korostaa sitä, että mielestäni yritysverouudistus kokonaisverouudistuksessa on oikean suuntainen. Tavoitteenahan on se, että verotuksen pohja olisi mahdollisimman laaja, mutta vastaavasti samanaikaisesti päästäisiin alhaisempaan verokantaan.

Hallituksessahan on sovittu jo viime vuonna siitä, että yritysverokanta putoaa 5 prosenttiyksiköllä 28:aan valtionverotuksessa eli yhteensä 45:een vuonna 1990. Kokoomuksen eri kannanotoissahan on esitetty viime aikoina, ja se on meidän tavoitteemme budjettineuvotteluissa, että yritysten verokanta tulee saada 23 prosentiin valtionverotuksessa eli kaiken kaikkiaan 40 prosenttiin. Näin siitä syystä, että on voitu havaita yritysverotuksen kiristyvän jopa tarkoitettua enemmän kokonaisverouudistuksen yhteydessä. (Ed. Pekkarinen: Juuri näin!) Mutta tavoitteena siis tulee joka tapauksessa olla se, että esitettävät pohjan laajennukset ovat oikean suuntaisia, mutta niiden vastapainona vastaavasti myös verokantaa tulee selvästi alentaa. Tämä merkitsee sitä, että verotuksen yritystoimintaa ohjaava vaikutus tulee olemaan selvästi pienempi, ja tällöin päätöksenteko yrityksissä tulee olemaan oikean suuntaista, kun päätökset eivät tapahdu verotuksellisilla, vaan

liiketaloudellisilla perusteilla. Eli tavoitteena oleva neutraalisuus aika pitkälle toteutuu näissä hallituksen esityksissä.

Haluaisin tässä yhteydessä detaljin omaisesti myös todeta sen, että kun puhutaan yrityksen verotuksen tasosta, tietyt voidaan toivoa, että yritykset maksaisivat enemmän veroja. Kuitenkin kaikki veropoliittinen tutkimus osoittaa sen, että silloin kun verotusta yrityksissä kiristetään, ei pelkästään välillisten verojen osalta, vaan myös tuloverojen osalta, se merkitsee sitä, että yritykset siirtävät verokustannukset tuotteittensa hintoihin, mikä merkitsee sitä, että yritysverotuksen kiristäminen tosiasiaa merkitsee kuluttajainten nostamista lähes täysimääräisesti, joten loppujen lopuksi, kun kuluttajat viime kädessä maksavat veron, yritysverotuksen tasolla yhteiskuntapoliittisesti ei ole sittenkään niin kovin suurta merkitystä.

Eräs asia, johon kokoomuksessa olemme kiinnittäneet huomiota yritysverouudistuksen yhteydessä, on nimenomaan pienten yritysten asema. Tavoitteenahan oli ja kokoomuksenakin oltiin sitä mieltä, että varsinkin suurten yritysten verotus voi verouudistuksen yhteydessä kiristyä. Mehän olimme todenneet, että suuret osakeyhtiöt, puolet pörssiyrityksistä, eivät maksaneet juuri lainkaan valtion tuloveroa, ja tällaista tilannetta ei voida pitää oikeudenmukaisena, varsinkin ottaen huomioon kilpailutilanne pienten ja suurten yritysten välillä samoilla markkinoilla.

Kuitenkin verouudistuksen yhteydessä voidaan todeta, että joskin ammatinharjoittajien ja liikkeenharjoittajien verotus saattaa kevenyä verouudistuksen yhteydessä, varsinkin pienten osakeyhtiöitten asema on ongelmallinen johtuen siitä, että verokannan degressio-eli huojennusalue laskee selvästi, mikä merkitsee verokannan korottumista. Tietysti tältä osin, kun eduskunta viime syksynä verolakeja käsitellessään lausui, että erityisesti pienten yritysten asemaan tulee kiinnittää huomiota, olemme pyrkineet eduskuntakäsittelyssä miettimään niitä keinoja, millä juuri pienten osakeyhtiöitten ja yritysten asemaa voitaisiin parantaa. Onhan myös olennaista se, että kun pyritään työllisyystilanteen parantamiseen, tässä yhteydessä yritysten perustanta ja pienten yritysten kasvu on hyvin keskeinen tavoite, jotta päästäisiin työllisyystilanteen parantamispyrkimyksessä tulokseen.

Olemme huolellisesti pyrkineet kuulemaan myös asiantuntijoita verolakien käsittelyn yhteydessä ja voimme todeta, että pääperiaatteisiin asiantuntijoillakaan ei ole ollut kovinkaan paljon huomauttamista. Sen sijaan täytyy todeta, että teknisiä yksityiskohdita on ollut varsin paljon, joihin asiantuntijat ovat kiinnittäneet huomiota ja joiden suhteen olisi ollut toivottavaa ainakin minun mielestäni, että muutoksia olisi voitu tehdä.

Jos joitakin näistä luettelen, niin mielenkiintoinen on mm. elinkeinoverolain myyntivoittoverosäännös, jossa myyntivoitosta, silloin kun käyttöomaisuus on omistettu yli viisi vuotta ja kyseessä on irtain omaisuus, tai jos kiinteä omaisuus on omistettu yli 10 vuotta, myyntihinnasta 60 prosenttia on veronalaista ja 40 prosenttia verovapaata, mutta kuitenkin hankintahinta kokonaisuudessaan on vähennyskelpoinen. Tämän tyyppinen myyntivoittoverosäännös merkitsee sitä, että mikäli yrittäjä haluaa vapautua myyntivoittoverotuksesta, hänellä on täysi mahdollisuus siihen. Jos hänellä on kiinteistö, hän suorittaa uudelleenrakentamista tuolle kiinteistölle, jolloin jälleenhankintahintaa voidaan tällä tavalla, sanoisinko melko keino-tekaisesti jopa korottaa, ja kun korotus on riittävän suuri, merkitsee se sitä, että myyntivoitto jää täysin verovapaaksi. Tietysti tämän tyyppinen myyntivoittoverosäännös ei ole mielestäni yritysverotuksessa tarkoituksenmukainen.

On vakavasti keskusteltu siitä, pitäisikö siirtyä sellaiseen järjestelmään, jossa myyntivoitosta 40 prosenttia olisi veronalaista, mutta vastaavasti myös hankintahinnasta vain 40 prosenttia veronalaista. Voidaan sanoa, että tämän tyyppinen järjestelmä vaikuttaisi huomattavasti mielekkäämmältä, koska se ei anna tällaisia verosuunnittelun mahdollisuuksia kuin nyt lakiin hyväksyttävä myyntivoittoverosäännös. Sanoisin myös, että tämän tyyppinen säännös ottaisi paremmin huomioon inflaation vaikutuksen ja olisi tällä tavalla myös myyntivoittoverotusta ajatellen selvästi neutraalimpi. On myös todettava, että asiantuntijat varsin kattavasti olivat tämän tyyppisen myyntivoittoverosäännöksen kannalla, mutta valtiovarainministeriön vero-osaston vastustuksesta johtuen, voidaan sanoa, muutoksia valiokunnassa tähän säännökseen ei tehty.

Toinen hieman saman tyyppinen asia on fuusiosäännös, jonka osalta asiantuntijat jo viime syksynä tekivät huomautuksia ja totesivat, että nyt esitettävä fuusiosäännös ei ole kaikilta osin tarkoituksenmukainen.

Haluun kuitenkin korostaa sitä, että vaikka tällaisia yksityiskohtia laeista voidaan löytää, joitten suhteen parannukset olisivat tarpeellisia, ne eivät sinänsä mielestäni merkitse sitä, että lakiehdotukset tulisi hylätä, vaan mielestäni kuitenkin painopiste on positiivinen näissä hallituksen esityksissä. Toivon myös henkilökohtaisesti, että se keskustelu, joka verojaostossa on käyty ja joka myös valtiovarainministeriön ja -ministerien tietoon on saatettu, tulee jatkossa verovalmistelua ohjaamaan siihen suuntaan, että näistä ongelmallisista kohdista elinkeinoverolaissa ja miksei myös investointivaraussalissa voidaan päästä eroon.

Jos vielä lyhyesti pyrkii filosofoimaan, miksi muutoksia ei ole tehty, syy kai siihen on se, että verouudistusta on valmisteltu hyvin pitkään, hyvin huolellisesti myös kaikkien yksityiskohtien osalta, ja sitä on ministerityöryhmässä käsitelty. Tietysti, kun hallitus näistä asioista pienintäkin detaljia myöten on päässyt yhteisymmärrykseen, merkitsee se sitä, että yhden osan liikuttaminen tietysti merkitsisi muutoksia joissakin muissakin yksityiskohdissa, ja tämä tosiasia tekee muutokset jossain määrin vaikeammiksi. Haluan kuitenkin korostaa, että toivon, että se keskustelu, joka jaostossa on käyty, tulee vähitellen vaikuttamaan siihen, että tällaiset "sammakot" voitaisiin tulevaisuudessa korjata.

Ed. Rusanen: Arvoisa puhemies! Ed. E. Ahon puheenvuoroon pari lyhyttä kommenttia.

Hän omassa vastauspuheenvuorossaan totesi, että lakiesityksen sisältöön ei saada mitään muutoksia aikaan, kun me, tarkoitaen oppositiota, emme voi tehdä mitään. Kysymys on normaalista demokraattisesta päätöksenteosta, jossa oppositio ei ole voinut saada ääntään kuuluville, ja ei se sitä välttämättä merkitse, etteivät päätöksistä vastuussa olevat olisi niitä huolellisesti ja tarkasti harkinneet. Kuten ed. Sasin puheenvuorossa edellä kuultiin, nimenomaan näiden muutosten takana oli pitkä tarkastelu ja taustakeskustelu, joka merkitsee sitä, että yksittäisten

muutoksien aikaansaaminen ei sellaisenaan ole helposti toteutettavissa.

Toinen ed. E. Ahon esittämä kommentti liittyy tähän, että voimassaoleva laki on parempi kuin tämä muutos. Sekin on hänen subjektiivinen näkemyksensä asiasta. Minulla on asiasta ihan toisen näköinen kuva, varsinkin investointivaruksen laskentatavasta, joka tässä uusitusmallissa on huomattavasti yksinkertaisemmin ja vähemmälläkin matemaattisilla taidoilla omaavan henkilön laskettavissa kuin voimassa olevan lainsäädännön malli, joka edellyttää jo vähintäänkin ensimmäisen asteen yhtälöiden käyttöä.

Ed. E. Aho: Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ed. Sasin puheenvuoron johdosta, jossa tuli nyt hyvin esille eräitä sellaisia yksityiskohtia, jotka olisivat vaatineet välttämättä eduskunnassa muutosten tekemistä. Oli hyvin mielenkiintoista, että ed. Sasi totesi, että eräskin tällainen muutostarve, vaikka siitä asiantuntijat olivat yhtä mieltä, kaatui valtiovarainministeriön verosaston mielipiteeseen, joka oli tälle asialle kielteinen. Minusta se hyvin kuvaa sitä tapaa, jolla näitä asioita on eduskunnassa käsitelty. Minun mielestäni ei tähän tulisi alistua, vaan täytyy lähteä siitä, että eduskunta itsenäisesti harkitsee ja arvioi asioita ja tekee muutoksia silloin, kun näkee sen tarpeelliseksi asiantuntijoiden kuulemisen perusteella.

Minä ihmettelen, kauanko veroasiantuntijat jaksavat laukata eduskunnassa, kun huomaavat, että millään lausunnolla ei ole minikäänlaista vaikutusta minkään asian kannalta. Me olemme kuulleet nyt kaksi kertaa elinkeinoverolainsäädännön asiantuntijoita, saaneet mielenkiintoisia, perusteltuja muutosehdotuksia, mutta ne eivät ole johtaneet yhtään mihinkään, ei edes lausumiin asioista, joka olisi vähin, jota voisi kuvitella, että olisi saatu aikaan.

Mitä tulee sitten verolakien luonteeseen, ei tämä nyt mikään ihmeellinen paketti ole. On toki eduskunnassa tälläkin hetkellä käsiteltävänä monia asioita, jotka on valmisteltu huolellisesti, ja yleensä kaikista asioista hallituksessa on yksimielisyys, kun eduskunnalle esitys annetaan. Aina ne edellyttävät poliittisia neuvotteluja, jos muutoksia tehdään.

Minulla oli edellisessä eduskunnassa mahdollisuus olla liikennevaliokunnassa käsitte-

lemässä telelakia, jota oli valmisteltu 20 vuotta. Eduskunnassa tehtiin merkittäviä muutoksia lainsäädäntöön eikä siinä kysytty ministeriöltä, saako näin menetellä vai ei. Kysyttiin kyllä ministeriön kanta muutosehdotuksiin, mutta valiokunta ja viime kädessä eduskunta itse arvioi, millä tavalla oli syytä menetellä lain suhteen. Toivottavasti päästäisiin siihen, että vihdoinkin myös verolakien osalta eduskunta ottaa sen vallan, mikä sille kuuluu.

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Minusta ed. E. Aho alkaa nyt jo pyörittää sitä samaa levyä, jota on jaostossa ensin pyöritetty ja nyt täällä salissakin jo moneen kertaan. Pitäisi enemmän keskittyä substansiin ja vähemmän tähän muotopuoleen. Kyllä se muotopuolikin on jo tullut tässä esille.

Puheenvuoron pyysin ed. Sasin puheenvuoron jälkeen, koska hän ja muuten myös Suomen keskustan edustajat bluffaavat näissä kysymyksissä puhumalla yritysten verotuksen kovenemisesta. Silloin unohtuu se, että kunnallinen harkintavero poistuu, joka on ollut tärkein yritysten maksama vero, ja siirrytään verohyvitysjärjestelmään, jossa yritysten verot annetaan niiden omistajien hyvitykseksi. Tällä tavalla omistajien verot vähenevät. Useissa tapauksissa yritysten ja omistajien etu on samantapainen, ja tässä mielessä tämä etu on yhteinen etu. Minusta tätä yhteistä etua pitää tarkastella kokonaisuutena eikä niin kuin täällä tarkastellaan, että tämä yhteinen etu viipaloidaan.

Tämä keskustelu kuitenkin, jossa Suomen keskusta hyökkää ja kokoomus puolustaa, osoittaa tavallaan myös sosialidemokraattien ongelmia verouudistuksen yhteydessä. Sosialidemokraatit eivät ole vetämässä sentyyppistä linjaa, jolla saataisiin oikeistolaisten ajatusten hyökyäaltoa torjuttua. Ruotsissa myyntivoitto ollaan panemassa kokonaan verolle. Ruotsissa ollaan poistamassa käsiteltävänä olevan investointivarauslain tapainen varausjärjestelmä. Mitä tekevät Suomessa sosialidemokraatit? Eivät mitään siihen suuntaan kuin Ruotsissa vasemmistolaiset sosialidemokraatit.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Ed. Seppäsen puheenvuoron johdosta ihan lyhyesti ensinnäkin: Kyllä kai, ed. Seppänen, on niin, että yritysten verotaakan kasvu on

tänä vuonna miljardiluokkaa edellisten vuosien vastaavista lukemista. Yhtiöveron hyvitysjärjestelmä, johon te viittaatte puheenvuorossanne, astuu voimaan vasta ensi vuonna. Me olemme puhuneet, kun olemme vertailuja tehneet, nimenomaan siitä, miten käy tänä vuonna, ja verranneet sitä siihen, mikä oli tilanne 1988 tai 1987.

Minusta ed. Sasin puheenvuoro oli todella mielenkiintoinen. Paljon siitä, mitä olemme täällä aiemmin puhuneet, olisi voitu jättää pois, jos olisi tiedetty, että ed. Sasi käyttää tuon puheenvuoron, minkä käytti. Hänhän siinä pitkälti todisti, että tällaisia korjaustarpeita ja -aiheita on selvästi noussut esille. Mutta syistä, joihin hän viittasi, korjauksia ei ole nyt kuitenkaan voitu tehdä.

Mitä tulee siihen, kun ed. Sasi sanoo, että vain yksityiskohdissa on vikaa ja että suuret linjat ovat kohdallaan, haluan vain kiinnittää huomiota siihen yksityiskohtaan, aika isoon yksityiskohtaan, mikä koskee nimenomaan degressioalueen laskemista pienten yritysten kohdalla. Ilmeisesti 70—80 prosentilla pienistä yrityksistä yhteisön verokanta nousee tänä vuonna edelliseen vuoteen verrattuna. Se on paljon, ja niiden verotus saman tien kiristyy, emmekä me voi pitää sitä millään tavalla perusteltuna eikä hyvänä ratkaisuna edes sen jälkeen, vaikka ensi vuonna yhteisöverokantaa laskettaisiin viidellä prosenttiyksiköllä, niin kuin on kerrottu syksyllä esityksen tulevan. Edes sen jälkeenkään vielä nämä pienet yritykset, jotka nyt tulevat menettäneeksi, eivät saa takaisin sitä menetystä viiden prosenttiyksikön yhteisöverokannan huojennuksella. Niin kuin sanoin, aiemmin meillä on ollut valmius siihen, että suurten pääomavaltaiten yritysten verotusta kiristetään, ja se valmius on meillä edelleenkin.

Ed. Sasi: Herra puhemies! Ed. E. Aholle haluan todeta, että viime kädessä toki, kun eduskunnassa ja sen valiokunnassa mietintöä käsitellään, on kyse eduskunnan tai valiokunnan päätöksestä ja siitä, minkälainen yksimielisyys voidaan saavuttaa. Tietysti, jos saavutetaan laaja yksimielisyys muutoksista, ne ovat eduskunnassa mahdollisia. Haluan vain todeta, että valtiovarainministeriön vero-osastolla on varsin suuri psykologinen vaikutus edustajiin ja heidän käyttäytymiseensä, kun näitä asioita valiokunnassa käsitellään.

Voin myös ed. E. Aholle todeta, että kuitenkin yhteen asiaan valiokunta tässä yhteydessä kiinnittää huomiota. Tämä on tuo pienten yritysten toimitilojen jälleenhankintavaraus, joka on varsin tärkeä pieni yksityiskohta. Mikäli siinä suhteessa ei tehdä muutosta lainsäädäntöön, se saattaa vaikeuttaa eräiden pienten yritysten toimintaa, ja kun valiokunta edellyttää, että mahdollisimman pikaisesti esitys siitä annetaan, uskon, että hallitus tämän toivomuksen myös toteuttaa, eli ensi syksynä varmasti voidaan säätää tämän sisältöinen laki, joka astuu ensi vuoden alusta voimaan.

Haluan myös todeta sen ed. Seppäselle, että yhtiöveron hyvitysjärjestelmän tarkoituksena on taata osakkaan ja yhtiön välinen yhdenkertainen verotus mutta poistaa kahdenkertainen verotus. Tähän asti ed. Seppänen on valittanut, että järjestelmä nykyisellä osinkovähennysjärjestelmällä jatkuvasti vuotaa ja edes yhdenkertainen verotus ei kohdistu osakeyhtiöön ja osakkaan verotukseen. Luulisi ed. Seppäsen olevan tyytyväinen yhtiöveron hyvitysjärjestelmään, ja kun tuo verotus on kattavaa, silloin tarkoituksenmukaista kaikei on se, että harkintaverotus poistuu. Haluaisin pyytää ed. Seppästä tuomaan lukuja, joiden mukaisesti hän osoittaisi, että harkintaverotuksen poistuminen merkitsisi veronkevennystä yhtiöille, kun otetaan huomioon yhtiöveron hyvitysjärjestelmä.

Olen myös iloinen siitä, että ed. Seppänen kannattaa Ruotsin verouudistusta, jossa 90 prosenttia kansalaisista vapautetaan maksamasta valtion tuloveroa. Toivon, että hän ajaa tätä myös Suomessa jatkossa.

Ed. Hämääläinen: Arvoisa puhemies! On mielenkiintoinen ajan ilmiö, että kansandemokraattisessa ja kommunistisessa liikkeessä on ryhdytty katsomaan Ruotsiin päin, ihailemaan ruotsalaisen hyvinvointivaltion sosiaalipolitiikkaa, ja niin kuin nyt huomaisimme, niin myös veropolitiikkaa.

Ed. Seppäselle vakuutan, että sitten kun poliittiset olot Suomessa ovat samanlaiset kuin Ruotsissa, sosialidemokraatit ovat varmasti valmiita myös yritysverotuksessa pidemmälle meneviin ratkaisuihin. Toivoisin, että ed. Seppänen samoin kuin hänen aate-toverinsa Ruotsissa olisi valmis tukemaan sosialidemokraatteja hallitusyhteistyössä silloin, kun ollaan menossa samaan suuntaan

kuin hänen liikkeensä on edes periaateohjelmis-
missaan viitoittanut. Viime syksyltä verouu-
distusta käsiteltäessä muistamme, että ed.
Seppänen kylmäverisesti oli kaatamassa
kaikki ne esitykset, joilla yhteisöjen ja yritys-
ten verotusta oltiin saattamassa tasa-arvoi-
sempaan suuntaan palkansaajiin nähden.
Yksi esimerkki oppositio — hallitus-asetel-
masta vielä, kun täällä on keskusteltu edus-
kunnan arvovallasta ja muutoksentekomah-
dollisuuksista. Asunto-osakkeiden aliarvos-
tumahdollisuuksista sosialidemokraatit esit-
tivät jaostossa muutosesityksen, ja ymmärsin
äskeisistä keskustan edustajien puheenvuo-
roista, että he olivat samaan suuntaan ajat-
telemassa tästä. Mutta keskustan edustajille
ei varmastikaan jäänyt epäselväksi, että tämä
muutos jaostossa kaatui nimenomaan ko-
koomuksen vastustukseen. Juuri tätä tarkoi-
tin, kun sanoin, että muutokset edellyttävät
hyvin laajaa yksimielisyyttä ja yhteisymmär-
rystä siitä kokonaisuudesta, joka kertaalleen
on jo valmiiksi hiottu ja soviteltu.

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Ed. Sasi-
lle haluan huomauttaa, että jos Ruotsissa
socialidemokraatit tekevät jollakin tavalla, ei
se tietenkään merkitse, että minä olisin kan-
nattamassa ruotsalaisia socialidemokraatteja.
Tosin se voi merkitä, että ruotsalaiset kom-
munistit ovat kannattamassa ruotsalaisia so-
cialidemokraatteja. Se on taas eri logiikkaa,
ed. Sasi, yksi asia Ruotsissa, toinen asia
Suomessa. Jos Suomessa socialidemokraatit
ehdottaisivat tämän tyyppisiä ehdotuksia,
minähän kannattaisin niitä täällä. Mutta
Suomessa socialidemokraatit eivät ehdota
yritysverotuksen erityisempää koventamista.
Antavat vaikutelman, että yritysverotusta
olla koventamassa, samalla tavalla kuin
antavat vaikutelman, että keskituloisten pal-
kansaajien verotusta ollaan keventämässä.
Siis tärkeämpi on vaikutelma kuin se, mitä
tehdään.

Ed. Hämäläinen, kyllä tilanne on sillä
tavalla, että veronhyvitysjärjestelmä ei ole
askel siihen suuntaan, että sillä tavalla kiris-
tettäisiin suuryritysten ja niiden omistajien
yhteisiä veroja. Suuryritysten verot menevät
hyvitykseksi suuryritysten omistajille. Sehän
merkitsee, että omistajat vastaavasti saavat
vähemmän itse veroja maksuun.

Tässä mielessä yhtiöveron hyvitysjärjestel-
mä, joka astuu voimaan ensi vuonna, on

verotusta lieventävä asia yritysten näkökul-
masta. Ei olla kiristämässä yritysveroja sil-
loin, jos yhtiö ei jaa osinkoa. Jos yhtiö ei jaa
osinkoa, se ei joudu verohyvitysjärjestelmän
piiriin. Yhtiöllä on edelleen mahdollisuus
välttää kokonaan verotus, myös suurella
yrityksellä, ja tästä ed. Hämäläinen ei halua
puhua. Sosialidemokraateille se merkitsee
myös epärehellisyttä yritysverotukseen liit-
tyissä kysymyksissä, että ei puhuta siitä
asiasta, että suuryritykset voivat edelleenkin
välttää verolta.

Ed. E. Aho: Arvoisa puhemies! Ed. Sasi
tunnusti sen lähtökohdan, että verouudistuk-
sen tavoitteena olisi suurten yritysten vero-
tuksen kiristyminen ja vastaavasti pienten
yritysten kohtuullinen verottaminen. Nyt on
kuitenkin käymässä juuri päinvastoin. Ne
veroratkaisut, joita hallitus on tehnyt ja
jotka eduskunnan enemmistö siunaa, johta-
vat osittain päinvastaiseen. Eli ne johtavat
monissa kohdin pienten työvaltaisten yritys-
ten verotuksen kiristymiseen, ja eräiltä osin
suuret yritykset välttävät verotuksen kiristy-
miseltä kokonaan. Esimerkiksi sosiaaliturva-
maksujen korotus on johtanut tähän tulok-
seen, verouudistuksen yhteydessä degressioa-
lueen supistaminen tai käytännössä inves-
tointivarausten poistaminen kaikkein pie-
nemmillä yrityksillä jne. Löytyy lukuisia
esimerkkejä verouudistuksen muutoksista,
jotka kohdistuvat nimenomaan pienimpiin
yrityksiin. Tältä osin se tavoite, jonka ed.
Sasikin myönsi olleen, ei ole toteutunut, vaan
on menty toisenlaiseen suuntaan.

Ed. Sasi mainitsi pienten yritysten kannal-
ta tärkeänä, että jälleenhankintavarausten
tekemisestä saatiin valiokunnan mietintöön
lausuma. Se olikin ainoa asia, mihin valio-
kunnan mietinnössä yleensä puututtiin, ja se
oli suurin piirtein suoraan hallituksen esityk-
sestä. Hallituksen esityksessä luvattiin, että
tähän asiaan puututaan ja että syksyllä siitä
annetaan eduskunnalle esitys. Nyt valiokun-
ta kiirehti samaa asiaa. Se ei ole kovin
merkittävä saavutus.

Minusta näyttää siltä, että kaiken kaika-
naan ponnin verouudistukseen näyttää hil-
jalleen loppuvan. Hallituksen puolelta on
vakuutettu, että kunhan aikaa kuluu, näh-
dään, miten verouudistuksen epäkohdat kor-
jataan ja kaikki muuttuu hyväksi. Tuntuu
siltä, että mikään ei muutu enää miksiään.

Me saamme elää vajaat neljä vuotta tällaisen verolainsäädännön kanssa, joka on nyt saatu aikaan. Sen paremmin hallitus kuin eduskuntakaan ei pysty enää mitään merkittäviä muutoksia tekemään.

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Kyllä minun on nyt valitettavasti puututtava myös Suomen keskustan käyttäytymiseen tässä asiassa. En muista Suomen keskustan linjan missään oleellisessa verouudistusesityksessä, jossa on ollut kysymys suuryritysten verotuksen kiristämisestä, poikenneen hallituksen linjasta. Jos meillä on sosialidemokraatit, jotka eivät halua suuryrityksiä verolle, niin ei meillä ole Suomen keskustaa, joka ne haluaisi verolle. Tässä mielessä siis on säilytettävä kuitenkin suhteellisuus ja katsottava, missä asioissa keskusta on ollut hallituksen esitysten takana.

Ed. Sasi: Arvoisa puhemies! Ed. Seppäsellemme haluan todeta sen, että yhtiöveron hyvitysjärjestelmä tulee merkitsemään olennaisia muutoksia varsinkin kaikkein suurimmille osinkotulon saajille. Hän on varmaan tietoinen siitä, että Suomen kaikkein rikkaimmilla on useita sijoitusyhtiöitä, joihin he keräävät osinkotuloja. Maksetuista osinkotuloista yhtiö saa tehdä osingonjakovähennyksen, mutta osinkotulo on tälle yhtiölle verovapaata tuloa. Tällä tavalla voidaan hyvin tehokkaastikin välttää osinkojen verotamista. Tämä porsaanreikä nyt tässä yhteydessä suljetaan. Se merkitsee hyvin olennaisia muutoksia kaikkein suurimpien osinkotulon saajien verotukseen ja oikeudenmukais-taan verotusta sillä tavalla, että jokainen osakkeenomistaja maksaa vain yhteen kertaan osinkotuloista veron oman verokantansa mukaisesti, mutta saa hyväkseen sen veron, minkä yhtiö on maksanut.

Olennaista kai tässä yhteydessä on todeta se, että kun on selvitetty asiaa, niin yhtiöveron hyvitysjärjestelmä merkitsee nimenomaan suurten liikepankkien verotuksen hyvin olennaista kiristymistä. Luulisin, että ed. Seppänen on tästä hyvinkin tyytyväinen, kun niiden maksamat verot ilmeisesti muutamalla sadalla miljoonalla markalla lisääntyvät. Mutta ilmeisesti ed. Seppänen ei ole tätä vielä pitänyt riittävänä. Tässä yhteydessä haluaisinkin tietää, mikä hänen esitysmallinsa loppujen lopuksi on.

Haluaisin myös korostaa sitä, kun Ruotsissa verouudistussuunnitelmia on tehty, siellä on lähdetty siitä, että olennaista on se, että tuloveroa alennetaan niin, että 90 prosenttia ruotsalaisista vapautuu valtion tuloverosta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen on mietitty sitä, millä tavalla tämä voidaan rahoittaa. Sama ajatus meilläkin on ollut. Tavoitteena on se, että tuloverotusta lievennetään asteikkoja alentamalla, ja on pyritty löytämään muualta rahoitusta, jotta nämä ongelmat saataisiin ratkaistua, jotka rahoitukseen liittyvät.

Ed. E. Aholle haluan vielä todeta sen, että pienyritystien joukossa on myös sellaisia ryhmiä, jotka voittavat verouudistuksen yhteydessä. Ammatinharjoittajat, liikkeenharjoittajat pääsääntöisesti voittavat tämän yritys-verouudistuksen yhteydessä.

Ed. E. Aho: Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoron ed. Seppäsen puheenvuoron johdosta. Hän moitti meitä siitä, että emme olisi olleet valmiit sellaiseen ratkaisuun, jolla suurten yritysten verotusta kiristetään. Se ei pidä paikkaansa. Me olemme olleet valmiit hyväksymään yhtiöveron hyvitysjärjestelmän, joka johtaa sellaisiin vaikutuksiin, joista ed. Sasi täällä puhui. Edelleen me olemme olleet valmiit supistamaan varastovarausta, joka on suurten pääomavaltaiten yritysten kannalta merkittävä tuloksentasausmahdollisuus. Samoin olemme koko ajan puhuneet sen puolesta, että sosiaaliturvamaksujärjestelmän rahoitusta pitää niin muuttaa, että pienten, työvaltaisten yritysten asemaa kevennetään ja vastaavasti suurille, juuri pääomavaltaisille yrityksille asetetaan lisää raskautuksia.

Ehkä vielä yhtenä esimerkkinä ed. Seppäsellemme asunto-osakkeiden aliarvostusta koskeva asia, johon ed. Hämäläinen jo viittasi. Me olemme sitä mieltä, että aliarvostusmahdollisuutta tulee selkeästi rajata ja estää sillä keinottelemisen. Tässä vain muutamia esimerkkejä niistä keinoista, joilla olemme olleet valmiit suurten yritysten verotaakkaa kiristämään.

Ongelmat kuitenkin verouudistuksen kohdalla yritysverotuksen osalta keskittyvät ennen kaikkea pienimpiin yrityksiin, joissa muutokset saattavat monen yrityksen kannalta olla kohtalokkaita. Myös psykologinen vaikutus, joka yritysverotuksen muutoksella

on ollut, on ollut monen pienen yrityksen kannalta lamaanuttava.

Ehkä kaikkein kummallisoin lopputulos veroudistuksesta yritysverotuksen osalta on se, että kun yritysverotuksenkin piti yksinkertaistua, lähes kaikkien asiantuntijoiden mielestä kävi juuri päinvastoin, ja verosuunnittelun merkitys kasvaa. Jokainen tietää, mitä se merkitsee. Suurilla yrityksillä on asiantuntemus käytettävissään ja ostettavissaan. Se merkitsee sitä, että ne välttyvät verotuksen kiristymiseltä, pystyvät löytämään keinoja sopeutua muutoksiin. Pienet yritykset kärsivät.

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Nyt tässä tarkoituksella sekoitetaan käsitteitä. Jos pankit maksavat osinkoa omistajilleen, tästä osingosta peritään pankeilta tietty vero, mutta se hyvitetään näiden pankkien omistajille. Minusta silloin ei ole kysymyksessä erityinen pankkien verotuksen kiristyminen, jos vastaavasti pankkien omistajien verotus vähenee. Yhteisvaikutukseltaan yhtiöveron hyvitysjärjestelmä tuo yhteiskunnalle joko vähempi veroa tai saman verran veroa kuin aikaisemmin. Tässä mielessä ed. E. Ahonkin käyttämä argumentti, jolla hän puolusti keskustan kantaa suuryritysten verotuksen kiristämisestä, menettää osittain merkityksensä samalla perusteella kuin ed. Sasinkin esittämä argumentti. Pankkien verotus ei siis siitä kiristy, että pankit joutuvat maksamaan omistajiensa puolesta veroa, joka hyvitetään niiden omistajille.

Pankit ovat tähänkin asti maksaneet huomattavan määrän veroa yhteiskunnalle. En minä näe sellaista tilannetta, että pankit olisivat olleet niitä yrityksiä, jotka eivät ole joutuneet verolle. Pankit ovat tähänkin asti joutuneet verolle tuloksestaan, ovat maksaneet veroa, kenties enemmän kuin mitkään muut pörssiyritykset. Kun otamme huomioon yhtiöverotukseen liittyvän hyvitysjärjestelmän, haluaisin nähdä sellaisia laskelmia, jotka todistavat pankkien ja niiden omistajien yhteisen verotuksen tässä yhteydessä kiristyneen.

Ed. Saarinen: Arvoisa puhemies! Ed. E. Ahon ja osittain myös ed. Seppäsen puheenvuorojen johdosta toteaisin, että tähän astihan yrityksillä on ollut mahdollisuus kuta kuinkin itse määritellä ja määrätä veroas-

teensa. Ne ovat voineet suunnitella tilinpää-töksensä. Joku sanoisi, että verotuksessa on ollut sellaisia porsaanreikiä, että tällainen verosuunnittelu on kannattanut ja tuottanut hyviä tuloksia. Nyt nämä porsaanreiät ovat kuitenkin pienentyneet. Kun ed. E. Aho totesi, että verosuunnittelun merkitys kasvaa, niin varmasti näin on. Yritysten verogurut voivat nykyäänkin jo itse määritellä palkan-sa, he ovat niin arvokkaita työntekijöitä edustamalleen yritykselle, mutta heidän työnsä kyllä vaikeutuu näiden verolakien myötä.

Myönnän, että porsaanreikiä on. Ne ovat vain pienempiä kuin aikaisemmin. Viittaan erään suuryhtiön toimitusjohtajan lausuntoon. Yhtiön liikevaihto on luokkaa 2—3 miljardia. Kun he ovat aikaisemmin suunnitelleet maksavansa veroja noin 30 miljoonaa markkaa vuodessa, muuttuneitten olosuhteitten vuoksi heidän verorasituksensa nousee 60 miljoonaan markkaan. Se on prosentteina vähän liikevaihdosta, mutta verrattuna aikaisempaan verotaakkaan kerroin on kaksi.

Ed. Sasi: Arvoisa puhemies! Ed. Seppänen väittää, että osakkeiden omistajien verotus kevenisi tässä yhteydessä, kun yhtiöveron hyvitysjärjestelmää hyväksytään. Täytyy muistaa se, että tällä hetkellä osakkeenomistajilla on omaisuustulovähennys, jota voi käyttää myös osinkotuloon ja joka merkitsee sitä, että lukumääräisesti suuri osa suomalaisista osakkeenomistajista ei maksa osinkotuloistaan lainkaan veroa. Haluan muistuttaa, että toisessa päässä myös yhtiö hyvin usein kykenee välttymään veronmaksulta.

Sitten meillä on myös muita keinoja, erilaisia lipasyhtiöitä ja muita, joilla voi myös pyrkiä välttymään osinkotuloverotukselta, jos on paljon osinkoja.

Kun ed. Seppänen salissa aikaisemmin on penännyt kovasti muitten henkilöitten verotietoja, kysyisinkin häneltä itseltään, paljonko hän itse maksaa osingoistaan veroa. Hän tietävästi on monen yhtiön osakas.

Ed. Hämääläinen: Arvoisa puhemies! Yhtiöveron hyvitysjärjestelmään astuu voimaan vasta ensi vuonna. Ed. Seppänen, vasta sen jälkeen nähdään todellisuudessa niitä tilastoja, joista voidaan tehdä vertailuja siitä, minkälaisia tuloksia yhtiöveron hyvitysjärjestelmällä saadaan.

Nyt puhutaan kernaasti ja ennen verouudistusta on puhuttu paljon siitä, että osakeyhtiöt olisivat nykyjärjestelmässä maksaneet kaksinkertaista verotusta. Tosiasiassa verotus ei ole ollut edes yksinkertainen, ja yhtiöveron hyvitysjärjestelmällä on tarkoitus siirtää sellaiseen järjestelmään, jossa tuloksesta maksettaisiin edes yhteen kertaan veroa.

Ei kukaan ole, ed. Seppänen, kiistänyt sitä, ettei yrityksillä vielä nykyisilläkin ja uudistetuilla verolaeilla olisi varsin runsaasti mahdollisuuksia tasata tulostaan ja järjestellä verotustaan. Mutta ed. Seppästä ei ole näitten verolakien käsittelyn yhteydessä tyydyttänyt yksikään esitys, vaikka se olisi edennyt niihin suuntiin, joita ed. Seppänen on omissa periaatteellisissa kannanotoissaan esittänyt. On sitten ollut kysymys yritysten kiristyvistä verotuksesta tai myyntivoiton verotuksesta, niin ed. Seppänen on kaikissa käänteissä ollut valmis hylkäämään nämä esitykset.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Ed. Saarille voisi todeta vain sen, että ei näitä porsaanreikiä pienten yritysten verosuunnittelulle kaiken kaikkien kovin paljon ole ollut aiemminkaan käytettävissä. Suurten kohdalla tilanne on ollut toinen. Niitä on tukittu. Se on ihan hyvä, sitä tietä pitää jatkaa.

Mutta, ed. Saarinen, tässä nyt vain käy niin, että kun näihin toimiin hallitus on sitten tarttunut, se on tehnyt tämän työnsä siten, että se on radikaalisti lisännyt juuri pienten ja työvaltaisten yritysten verotaakkaa. Vielä kertaalleen sanottuna: degressiialueen elikkä huojuennusalueen laskeminen 200 000:sta 100 000 markkaan merkitsee ilmeisesti 70—80 prosentille kaikista pienistä osakeyhtiömuotoisista yrityksistä verotuksen kiristymistä. Näin käy muiden toimien seurauksena myös monille muille yrityksille, progressiivisesti verotettaville yrityksille ja eräille muillekin. Eli kun tässä suurten yritysten, sanoisiko, porsaanreikien tukkimiseen on lähdetty — ihan oikein lähdetty — on keinot valittu sellaisiksi, että ne iskevät vasten kasvoja juuri pieniä ja monta kertaa samalla myös työvaltaisia yrityksiä. Se on kyllä aika rajusti väärin.

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Ed. Hämäläinen käytti sellaista pula-ajan logiikkaa, jota ministeri Liikanen tulee täällä varmasti näiden verolakien myöhemmissä

käsittelyissä käyttämään. Nimittäin SKDL näissä kysymyksissä, jos se ei äänestä hallituksen esitysten mukaan, on muka jotenkin taantumuksen asialla. Siitähän ei ole kysymys.

SKDL näissä kysymyksissä on omalla kannallaan. Hallitus on ilmoittanut tulevan toimeen ilman oppositiota. Tulkoon toimeen ilman oppositiota. Oppositio, tässä tapauksessa SKDL, haluaa kantansa ja esityksensä käsittelyyn täällä niin monta kertaa eduskuntakauden aikana kuin se on mahdollista, jotta voitaisiin mahdollisesti päästä muutosesityksiin tulevissa käsittelyissä tulevina vuosina, sellaisiin ratkaisuihin, joita me emme muuten ylipäätään oppositiona saa täällä käsittelyyn.

Jos hallitus ei ole missään asiassa ottanut yhteyttä oppositioon, pitäisikö opposition ilmaista hyvä tahtonsa hallituksen esitykselle vain sen perusteella, että se on oikean suuntainen? Eikö saa pyrkiä parempaan, ed. Hämäläinen?

Mitä tulee sitten ed. Sasin puheenvuoroon, hän jotenkin hekumoitsi sillä ajatuksella, että osingonsaajat ovat välttyneet tähän saakka kokonaan verotukselta omaisuustulovähennyksen takia. Ed. Sasi, nyt tapahtuu semmoinen hauska asia näiden omistajien näkökulmasta, että he tulevat saamaan myös valtiolta rahaa, eikä vain niin, että he eivät joudu maksamaan valtiolle veroa. Jos heidän osinkotulonsa ovat riittävän pienet eivätkä johda valtionverotuksessa verotukseen, niin tämä verohyvitysjärjestelmään sen palauttaa omistajille semmoiseen. Eli siis valtio jakaa rahaa omistajille sen ohella ja sen lisäksi, että se tähän asti ei ole omistajia verottanut.

Mitä tulee omiin osinkoihini, niiden suuruus on vuodessa tuommoista 80 markan suuruusluokkaa, enkä ole joutunut, ed. Sasi, niistä verolle. Mutta mitenäs on ed. Sasin omat osingot ja pääomatulot? Mitenäs niitä verotetaan, ed. Sasi? Mitenäs Viestintäkehityksen ja muiden yritysten omistamiseen liittyvät myyntivoitot ja pääomatulot tulevat verotuksen kohteeksi?

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

25) Ehdotukset laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 25

Lakialoite n:o 24

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 37

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 37.

Keskustelu:

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Tarjoan ed. Sasille myös tämän asian yhteydessä tilaisuuden vastata siihen kysymykseen, minä äsken esitin toistamatta sitä kysymystä. Eli jos ed. Sasilla on halua kertoa omista omistuksistaan ja toimistaan sekä pääomatuistaan, niin varmaankin se käsiteltävänä olevan otsikon alla sopii käsiteltäväksi.

Nyt on käsillä elinkeinotulon verottamisesta annettu lakiesitys. Siinä, olen vakuuttunut, jälleen tullaan meihin kohdistamaan samaa pula-ajan logiikkaa, jota ed. Hämäläinen jo tänään täällä esitti edellisen asian yhteydessä ja jota ed. Liikanen tulee julistamaan asian toisen ja kolmannen käsittelyn yhteydessä, muka että SKDL olisi omaa linjaansa vastaan, jos se ehdottaa luovutusvoittoveron määräytymisen perusteita muutettavaksi niin, että myös yritykset joutuvat myyntivoitoista verolle, vaihto-omaisuuden varastovarauksen poistamista kokonaan, luottotappiovarauksen supistamista enemmän kuin hallitus esittää, poistojen perusteiden muuttamista yleisesti niin, että ne vastaavat käyttöomaisuuden todellista kulumista, työvaltaisia aloja suosivan toimintavarauksen käytön laajentamista siinä tapauksessa, että varauksia säilytetään, investointivarauksista, tutkimusvähennyksestä ja konserniavustuksista luopumista sekä yrityksen veroilla tapahtuvan juopottelun tekemistä verotuksessa vähennyskeltottomaksi.

Jos me ehdotamme tämän tyyppisiä muutosesityksiä, mitkä sisältyvät meidän tässä asiassa käsillä olevaan rinnakkaislakialoitteeseemme, niin minusta tuntuu siltä, että on perusteetonta väittää meidän käyttäytyvän jollakin tavalla ristiriitaisesti omien aikaisempien esitystemme kanssa. Me olemme esittä-

neet tämän tyyppisiä asioita aikaisemmin. Olemme esittäneet niitä nyt tämän lain käsittelyn yhteydessä, ja tulemme esittämään samoja asioita myös ensi vuonna siinä tapauksessa, että oppositio saa äänestetyksi tämän lakiesityksen yli valtiopäivien. Ei ole mitään syytä lopettaa keskustelua elinkeinotulon verottamisesta tämänvuotiseen keskusteluun, näihin hallituksen nyt antamiin lakiesityksiin, koska nämä lakiesitykset ovat puutteellisia eivätkä näytä paranevan sinä aikana, jolloin ne ovat muhimassa ja odotamassa pysyväksi tulemistaan, jolloin ne tulevat uudelleen vuosittain säädettäväksi.

Jos nämä lakiesitykset eivät parane, jos opposition kanssa ei neuvotella parannuksista lakiesityksiin, ainakin meidän ryhmämme tulee jatkuvasti toimimaan siihen suuntaan, että näistä asioista päästäisiin vuosittain keskustelemaan.

Sitten aivan erityisenä erikoistarjouksena meillä on, niin kuin monet tietävät, tämän lain yhteydessä esillä haittaverotuksen käyttöön ottaminen Suomessa. Me ehdotamme resurssiveron luonteista elinkeinovesiveroa käytetystä vedestä lähinnä veden tukkukäyttäjille. Me ehdotamme otsonikerrosta tuhoavien aineiden veroa. Me ehdotamme hiili-dioksidin, typen oksidien ja rikkidioksidin ilmaanpäästöveroä. Me ehdotamme kloorin vesistönpäästöveroä. Me ehdotamme eräiden muidenkin haitallisten aineiden veteen-jättöveroä, ja me ehdotamme torjunta-aineiden luontoonpäästämisveroä.

Nämä kaikki asiat tulevat eduskunnassa äänestykseen tämän lakiesityksen toisen käsittelyn yhteydessä ilmeisestikin tämän viikon torstaina. Siinä yhteydessä me sitten näemme, millainen haittaveropuolue eduskunnassa oikein on, millä tavalla eri eduskuntaryhmät ottavat kantaa haittaveroihin, niihin konkreettisiin ehdotuksiin, jotka nyt tulevat esille. Paljon helpompi on tietysti olla haittaverojen kannalla silloin, kun ei tarvitse ottaa kantaa näihin ehdotuksiin, mutta torstaina on pakko ottaa kantaa haittaveroihin, kun ne tulevat täällä meidän ehdotuksestamme äänestykseen. Siihen asti jääme odottamaan suuren valiokunnan kantaa näihin asioihin, jossa suuressa valiokunnassa toivotavasti hallituksen lakiesitys muuttuu siihen suuntaan, että siinä otettaisiin huomioon nämä SKDL:n perinteisen kantansa mukaisesti muovaamat parannusehdotukset.

Ed. Sasi: Arvoisa puhemies! Kun ed. Seppänen kysyy verotietojani, niin voin todeta hänelle, että 10 000 markan omaisuustulovähennys osingoista riittää minulle aivan hyvin, enkä myöskään maksa osingoistani tuloveroa lainkaan. Mutta tietysti sen jälkeen, kun yhtiöverotuksen hyvitysjärjestelmä tulee voimaan, joudun maksamaan niistä, koska tämä yhtiöverohyvityksenä saamani vero-osuus ei riitä minun veroprocentillani kokonaisuudessaan kompensoimaan minun veroani, vaan joudun maksamaan lisää. Tosin pienituloiset henkilöt tulevat sitten saamaan palautusta, ja luulisi, että ed. Seppänen on tyytyväinen siihen, että pienituloisille valtio palauttaa rahaa.

Ed. E. Aho: Arvoisa puhemies! En halua enää pitkittää tätä verolakien käsittelyä, totean vain, että palaamme toisen käsittelyn yhteydessä näihin sisältöehdotuksiin, joita meillä on myös elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamiseksi.

Totean kuitenkin sen, että on hyvä asia, että nyt nämä lait on saatu eduskunnan päätöksellä samaan aikaan käsiteltäviksi. Ihmettelin alun pitäen sitä, miksi valiokunnan verojaostossa käytännössä samaan aikaan valmistuneet kaksi keskeistä verolakia yritettiin väkisin käsitellä eduskunnassa eri aikaan. Ehkä siihen löytyi omat syynsä. Kun jotkut ovat ihmetelleet viimeviikkoista pöydällepanoäänestystä, sen tarkoitus oli juuri tämä, että nämä lait palautettiin toistensa yhteyteen, jonne ne ilman muuta kuuluvat. On toivottavaa, että myös tästä eteenpäin, kun näitä eduskunnassa käsitellään, ne kulisivat rinnakkain.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

26) Ehdotus laiksi tullitariffilain liitteinä olevien tullitariffin ja teollisuustulliluettelon muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 83
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 39

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 39.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

27) Ehdotus laiksi suurilta kana- ja sikatalousyrittäjiltä kannettavista markkinomismaksuista annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 67
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 40

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 40.

Keskustelu:

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys merkitsee suurilta kana- ja sikatalousyrittäjiltä kannettavien markkinointimaksujen maksuasteikkojen alarajojen jonkin mittaista korottamista. Tämä korottaminen on aivan paikallaan monestakin syystä: kustannukset ovat lisääntyneet, ja monia muitakin perusteita hallituksen toimenpiteeseen näiltä osin löytyy.

Sen sijaan me emme ole pitäneet oikeana ja hyväksyttävänä sitä, että maksuasteikkojen muutos toteutettaisiin tavalla, joka johtaa lähinnä, ei nyt niin tavattoman pienien, mutta kuitenkin perheviljelmäkokoisten tilojen, nimenomaan sianlihan tuottajatilojen, kohdalla maksuasteikon kiristymiseen asteikon alapäässä, ei suurimpien sikatalousyri-tysten kohdalla, vaan juuri pienimpien sikatalousyri-tysten kohdalla, 1—2 miljoonaa markkaa liikevaihdoltaan olevien yritysten kohdalla. Tästä syystä me emme ole voineet hyväksyä hallituksen esitystä näiltä osin, vaan olemme esittäneet kevennyksiä asteikkoihin myös ja nimenomaisesti pienimpien sikatalousyri-tysten kyseessä ollen. Myöhemmin asian toisessa käsittelyssä tulemme tämän sisältöiset muutosesitykset konkreettisesti esittelemään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

28) Ehdotus laiksi kotieläintuotannon ohjauksesta eräissä tapauksissa annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 59

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 6

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 6.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

29) Ehdotus laiksi urheilupuistojen valtionavusta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 58

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 10

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 10.

Keskustelu:

Ed. Saarinen: Arvoisa puhemies! Haluaisin tässä yhteydessä kiinnittää huomiota siihen hyvään työhön, jota sivistysvaliokunta on tehnyt. Hyvinä pidän sivistysvaliokunnan näkemyksessä nimenomaan sitä kohtaa, jossa kiinnitetään huomiota siihen, että urheilupuistojen antama keskiasteen koulutus, joka on sinänsä varsin arvokasta ja laajaa, voitaisiin rahoituksen osalta saattaa budjettimäärärahojen piiriin. Kovin epäloogisena pidän sitä, että keskiasteen koulutus on tältä osin riippuvainen veikkauksen tuotosta. Näin ei ole juuri muilla keskiasteen koulu-

tussektoreilla. Tässä mielessä toivoisin, että tämäkin koulutustyyppi saisi parempaa lain suojaa ja tukevamman rahoituspohjan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

30) Ehdotukset laiksi tieliikennelain muuttamisesta ja laiksi tieliikenteen tietojärjestelmästä

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 76

Liikennevaliokunnan mietintö n:o 4

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 4.

Keskustelu:

Ed. Saarinen: Arvoisa puhemies! Esitys on oikean suuntainen ja yleisesti ottaen hyvään pyrkivä. Tietojärjestelmää ylläpidetään liikenneturvallisuuden edistämiseksi ja muita Autorekisterikeskuksen toimialaan kuuluvia tehtäviä varten. Kun näin todetaan, väkisin tulee kysyneeksi, miksi tällaista julkisen viranomaisen hallussa olevaa tietorekisteriä tulisi saada käyttää ja sen tietoja luovuttaa suoramainontaa, puhelinmyyntiä sekä muuta suoramarkkinointia harjoittavien firmojen käyttöön lähinnä silloin, kun ne toimivat autokaupan tai liikennetarvikkeiden myynnin alalla. Tämä liittyy lakiesityksen 11 §:n 5 kohdan määräyksiin, joissa näinkin laajan ja suuren tietorekisterin ja sen tietojen käyttäminen sallitaan suoramainontaan.

Miellä oli asiasta liikennevaliokunnassa poikkeavia käsityksiä. Olisimme pitäneet ensisijaisen tärkeänä, että rekisteröidyn suostumus tulisi vähintään olla siltä osin, mikä liittyy edellä mainitun kaltaisen tietorekisterin käyttöön. Nyt näyttää käyvän sillä tavalla, että noin 2,7 miljoonan rekisteritiedon käyttäminen suoramainonnallisiin tarkoituksiin on yleensä aina sallittua, jos rekisteröity itse ei sitä nimenomaan kiellä. Olisiko ollut parempi, että tällaisen rekisterin käyttäminen

suoramainonnallisiin tarkoituksiin olisi pääsääntöisesti ollut kielletty, jollei rekisteröity itse sitä nimenomaisesti hyväksy ja salli?

Valitettavasti jouduimme erinäisiin pelisääntö- ym. perusteisiin liittyen antamaan periksi. Kokoomus nimenomaan vetosi pelisääntöihin. Mitään varsinaisia muita perusteluja sillä valiokuntaryhmällä ei ollut vaan lähinnä muodollisia ja menettelytapoihin liittyviä. Asiallisesti ottaen keskusteluissa oltiin sitä mieltä, että rekisteröidyn suostumuksen saaminen olisi tärkeää, ja vain valitella sitä, että tällaiseen muutoseikkaan näyttää tämän kaltainen asia töksähtävän ja kaatu- van.

Kun Autorekisterikeskuksen edustajalta kysyttiin, millä tavalla hän kokee tarpeen edistää autokauppaa ja siihen liittyviä muita toimintoja, hän sanoi, ettei se kuulu mitenkään Autorekisterikeskuksen toimialaan eikä sen toiminta-ajatuksen. Sillä ei ole mitään tekemistä heidän toimintansa kanssa. Näin ollen tämä on jokin kummallinen kylkiäinen tässä asiassa, ja tältä paikalta esitän henkilökohtaisen paheksumiseni tätä seikkaa kohtaan.

Ed. Saari: Arvoisa puhemies! Nyt ensimmäisessä käsittelyssä oleva ajoneuvojen rekisteröintiä koskeva tieliikennelain muutos sekä lakiesitys tieliikenteen tietojärjestelmästä perustuvat itse asiassa valtioneuvoston periaatepäätökseen vuodelta 1985. Ajoneuvojen rekisteröintitehtävät siirrettiin lääninhallituksista Autorekisterikeskukselle vuonna 1966. Tuolloin rekisteröityjä ajoneuvoja oli noin 770 000. Vuonna 1988 rekisteröityjen ajoneuvojen määrä oli noussut jo selvästi yli 2,7 miljoonan kappaleen kasvun jatkuessa edelleen voimakkaana.

Ajoneuvojen rekisteröinnin lähes räjähdysmäiseksi luonnehdittava kasvu on aiheuttanut jatkuvan ruuhkautumisen ajoneuvorekisterissä. Ruuhkasta johtuva viive on hanka- loittanut ajoneuvorekisterin tietojen käyttöä. Tietojen jälkeenjääneisyys on ollut omiaan myös heikentämään ajoneuvorekisterin tietojen luotettavuutta. Nyt käsiteltävänä olevalla esityksellä pyritään toisaalta saattamaan ajoneuvorekisterin tiedot paremmin ajantasaisiksi, jolloin ne ovat paitsi paremmin hyödynnettävissä myös luotettavampia, ja toisaalta helpottamaan ja yksinkertaistamaan kansalaisten viranomaisasioimista ajoneuvon

rekisteröinnin yhteydessä. Nykykäytännön mukaanhan uuden auton ostaja on autoliik- keessä täytettyjen tyyppikatsastustodistuksen ja luovutustodistuksen sekä vakuutustodis- tuksen kanssa mennyt paikallisen poliisivi- ranomaisen luo täyttämään rekisteröinti-il- moituksen. Tällöin hän on saanut poliisivi- ranomaiselta rekisterikilvet ja yleensä kol- meksi kuukaudeksi kirjoitetun väliaikaisto- distuksen.

Useissa tapauksissa rekisteröinti-ilmoituk- sen teosta on kulunut pari kuukautta siihen, kun hän on saanut Autorekisterikeskukselta rekisteriotteensa, joka hänen on ollut nou- dettava postista. Sama viive on koskenut myös muutosilmoituksen tekijöitä, eli on aivan ymmärrettävää, että jälkeenjääneisyyt- tä on syytä pyrkiä parantamaan.

Esitetyssä järjestelmässä ajoneuvojen val- mistajat tai maahantuojaat suorittavat atk:ta käyttäen ajoneuvojen ns. ennakkorekiste- röinnin, eli uuden auton ostaja varsinaisesti tekee ainoastaan muutosilmoituksen ajoneu- vorekisteriin ja käyttää siinä esipainettua rekisteriotteen muutosilmoitusosaa, jolla re- kisteri-ilmoitus voidaan tehdä postin välityk- sellä nykyisen poliisilla asiointin sijasta. Pääosa muutosilmoituksista hoidetaan ilman muita asiakirjoja. Liikennevakuutustiedot syötetään rekisteriin edelleen vakuutusyhtiöl- le muutosilmoitustapahtuman yhteydessä. Katsastustoimipaikoilta rekisteritiedot voi- daan syöttää suoraan käyttöisesti ja samalla tulostaa myös rekisteriote samalla käynnillä asiakkaan käteen.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan esitetyllä lailla pystytään parantamaan rekis- teröintitehtävien hoidon tehokkuutta ja vi- ranomaisten palvelukykyä. Sen vaikutukses- ta poliisitoimen puolella vapautuu noin 200 henkilötövuotta sellaisiin tehtäviin, joita voidaan pitää poliisitoimen kannalta tär- keämpinä. Tässä yhteydessä on syytä toi- voa, että tällaista henkilömäärää ei vastaa- vasti poliisin henkilöstöstä vähennettäisi vaan poliisille annettaisiin mahdollisuus näillä lisäresursseilla hoitaa niitä tehtäviä, joiden hoitamisessa poliisilla on tiedetty olevan henkilöstön puutetta. Nämä vaiku- tukset näkyvät konkreettisimmin ruuhkien purkautumisena ja kansalaisten asiointiaiko- jen lyhenemisinä.

Keskeisenä tieliikenteen tietojärjestelmän uudistamisen lähtökohtana on kerrottu ole-

van myös liikenneturvallisuuden edistäminen. Näiltä osin hallituksen esityksen mukainen tietoliikenteen tietojärjestelmä on valiokunnan käsityksen mukaan lähtökohdiltaan ja periaatteiltaan perusteltavissa. Mietintöä valmistellessaan valiokunta on kuitenkin joutunut tarkastelemaan hallituksen esitystä ennen muuta kansalaisten tietosuojan kannalta. Tässä mielessä valiokunta on kiinnittänyt huomiota hallituksen esityksessä olevan toisen lakiehdotuksen muutamiin kohtiin. Tietosuojan kannalta merkittävimpiä tekijöitä tieliikenteen tietojärjestelmää koskevassa uudistuksessa on ajoneuvorekisterin muuttuminen henkilöhakuiseksi. Tämä toteutetaan tallettamalla tietojärjestelmän tietokantaan ajoneuvon omistajan ja haltijan nimi- ja osoitetietojen lisäksi hänen henkilötunnuksensa.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan henkilötunnuksen ottaminen tietojärjestelmän tietokantaan on tarpeellista nimi- ja osoitetietojen ajan tasalla pitämistä varten, ja henkilötunnus jäisi näin ajoneuvorekisterissä ns. taustatiedoksi. Valiokunnan käsityksen mukaan ehdotetut säännökset merkitsevät kuitenkin sitä, että ajoneuvorekisteriä hyödynnettäessä, mukaan lukien tietojen luovutus muille viranomaisille, henkilötunnusta tultaisiin käyttämään hakuperusteena. Henkilötunnus tulisi toisin sanoen osaksi ajoneuvorekisteriä.

Kuten valiokunta mietinnössään toteaa, laki tieliikenteen tietojärjestelmästä ei sääntele tyhjentävästi tietojen luovuttamista ajoneuvorekisteristä. Kun tiedot rekisteristä ovat saatavissa henkilötunnuksen avulla, niiden viranomaisten määrä, jotka voisivat tosiasiaa hyödyntää ajoneuvorekisterin tietoja, kasvaa merkittäväällä tavalla. Huomioon ottaen ajoneuvorekisterin käyttötarkoitus, joksi on ilmoitettu liikenneturvallisuuden edistäminen, henkilötunnuksen tallentamista tietojen ajan tasalla pitämistä varten voidaan valiokunnan käsityksen mukaan puoltaa vain edellyttäen, ettei henkilötunnusta käytetä hakuperusteena ja ettei sen perusteella luovuteta tietoja järjestelmän ulkopuolisiin käyttötarkoituksiin. Valiokunta ehdottaakin lakiehdotuksen 11 §:ään lisättäväksi uuden toisen momentin, jossa henkilötunnuksen käyttöä luovutusperusteena täsmennetään.

Jotta henkilöstörekisterilainsäädännössä tärkeänä pidetty oikeus antaa kansalaisille

tietyissä tapauksissa itse määrätä omien tietojensa käytöstä ja luovuttamisesta toteutuisi tässäkin lainsäädännössä, valiokunta mietinnössään pitää tärkeänä, että lakiehdotuksen 11 §:n 5 kohdassa todettu rekisteröidyn mahdollisuus kieltää tietojensa luovuttaminen mielipide- ja markkinatutkimukseen taikka suoramarkkinointiin on selvästi ilmaistava rekisteri-ilmoituslomakkeessa niin, että rekisteröity voi rekisteröinnin yhteydessä helposti ja yksinkertaisesti kieltää tietojensa luovuttamisen markkinointitarkoituksiin. Liikennevaliokunta ehdottaa ensimmäistä lakiehdotusta hyväksyttäväksi sellaisenaan ja toista lakiehdotusta tuolla yhdellä 11 §:ään tehdyllä pienellä lisäyksellä.

Lopuksi, herra puhemies, viitaten ed. Saa-risen edellä käyttämään puheenvuoroon, ja vaikka valiokunta ehdottaakin lakien hyväksymistä vain pienellä muutoksella, haluan julkituoda tässä yhteydessä voimakkaan paheksuntani hallituksen menettelylle tässä asiassa. Kuten edellä todettiin, tätä esitystä on valmisteltu vuodesta 1985 saakka, siis neljä vuotta. Ottaen huomioon, että meille on vasta pari vuotta sitten säädetty varsin laaja, ja voidaan ehkä sanoa osittain vaikeaselkoinen, tietosuojalainsäädäntö, joka käsittelee nimenomaan henkilöstörekistereitä, on todella käsittelemätöntä, että näin suurta henkilöstörekisteriä ja kansalaisten henkilökohtaista tietosuojaa koskettava lainsäädäntöehdotus annetaan eduskuntaan tällä aikataululla.

Eduskunnan päätöspöytäkirjoista on todettavissa, että tämä esitys on lähetetty liikennevaliokunnalle 9 päivänä toukokuuta. Kun muistamme, että mietintöjen valiokunnista edellytettiin olevan valmiina kuun vaihteeseen mennessä, voidaan todeta, että asian varsinaiseen käsittelyyn valiokuntavaiheessa oli käytettävissä ainoastaan hieman runsaat pari viikkoa.

Vaikka valiokunta ei tästä esityksestä löytänyt selkeästi kouraantuntuvaa ristiriitaa tietosuojalainsäädännön kanssa, emme, en ainakaan minä henkilökohtaisesti voi olla täysin varma ja vakuuttunut siitä, ettei tässä laissa saata myös sellaista olla. Tämän vuoksi, kun valiokunnalle on toisaalta hallituksen ja sen virkamiesten taholta lähetetty voimakkaita vetoomuksia ja terveisiä siitä, että ehdotus on käsiteltävä eduskunnan kevätistuntokauden aikana valmiiksi niin, että se voidaan saattaa voimaan 1.10., voin ainoas-

taan paheksua hallituksen aikataulumenet-
lyä.

Ed. Laaksonen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Saarinen: Herra puhemies! Kom-
mentin omaisesti ensinnäkin ilmaisen tukeni
liikennevaliokunnan puheenjohtajalle siltä
osin, kuin hän kiinnitti huomiota valiokun-
nan työskentelyn erittäin tiukkaan aikatau-
luun.

Ed. Saari käsitteli lakiehdotuksen 11 §:n 5
kohtaa, jossa on kysymys tietojen luovutta-
misesta suoramarkkinointiin. Toteaisin, että
jos olisi voitu saada sellainen ratkaisu ai-
kaan, että tietojen luovuttaminen perustuu
rekisteröidyn nimenomaiseen suostumuk-
seen, elinkeinoelämän kannalta olisi varmasti
ollut aika onnellista, että rekisteröityjen
suostumuksen perusteella olisi voitu antaa
kaikkein mahdolliseen suoramarkkinointiin
lupa.

Nythän tämä rajoittuu autokauppaan ja
sitä lähellä olevaan liiketoimintaan. Ihmette-
len, että elinkeinoelämän edustajat eivät sitä
linjaa voineet asiantuntijalausunnoissaan
kannattaa, vaan valitsivat tämän toi-
sen. Olisin vielä tässä yhteydessä korostanut,
että näitä tietoja voitaisiin rekisteröidyn
suostumuksella käyttää hyvin laajamittaisesti
kaikenlaiseen mainontaan ja vaikuttamiseen.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! En
tiedä, kuulinko ed. Saaren puheenvuoron
oikein, mutta minulle syntyi sellainen kuva,
että myös viranomaisten mahdollisuuksia
käyttää henkilötunnusta saadakseen tietoja
Autorekisterikeskuksen rekistereistä rajoitet-
taisiin. Tämä merkitsisi sitä, että esimerkiksi
ulosottoviranomaiset eivät voisi käyttää hen-
kilötunnusta selvittäessään sitä, kuka on
tietyn ajoneuvon omistaja jne.

Jos käsitin oikein, silloin tässä mennään
tietysti mahdottomuuksiin, niin kuin tänä
päivänä tuntuu yleisestikin olevan linjana
tietosuojan osalta. Se nähdään mahdottomana
kummajaisena ja pelkona esimerkiksi
viranomaisten keskeisessä toiminnassa, vaika
toisaalta lainsäädännölläkin on korostettu
sitä, että viranomaisten välisissä suhteissa
nimenomaan tietojen välittämisen pitäisi tar-
peen mukaan olla mahdollista.

Ed. Rauramo: Herra puhemies! Ed.
Saaren puheenvuorosta toteaisin sen myön-
teisen seikan, että hän toi hyviä seikkoja
paljon esille, mm. suurten ruuhkien purkau-
tuminen. Siihen, että ed. Saari paheksui
hallituksen esityksen kireää aikataulua, voin
osittain yhtyä valiokunnan jäsenenä. Valio-
kunnan puheenjohtajana ed. Saari vei tämän
kyllä hyvin tyylikkäästi ja nopeasti, tähän
aikatauluun sopivasti läpi.

Ed. Saariselle toteaisin sen, että kun hän
on hyvin huolissaan siitä, että henkilörekis-
tereistä saa tietoja, jos rekisteröity ei sitä
nimenomaan kiellä, niin näitä kielloja on
tullut vain hyvin vähän. En näe, että tällä
seikalla on kovin suurta merkitystä, kun sen
lisäksi valiokunta mietinnössään ilmaisi kan-
tansa, että rekisteri-ilmoituksen yhteyteen
tulee selkeä kohta, jossa tämän voi kieltää.
Vie tietysti jonkin verran aikaa, ennen kuin
Suomen autokanta on uusittu ja rekisteröity
uudestaan.

Ed. Saarinen: Herra puhemies! Ed.
Rauramolle toteaisin, että kansalaisten mah-
dollisuus kieltäytyä suoramainonnasta on
tehty riittävän vaikeaksi. Harva näkee sitä
vaivaa. Harva edes tietää, mihinpäin voi
kieltäytyä. Sen sijaan toisinpäin toimien ti-
lanne olisi tavallisen ihmisen kohdalta onnel-
lisempi. Nyt suoramainontaa harjoitetaan
siinä määrin, että sen monet kokevat kerta
kaikkiaan häiritsevänä. Siitä syystä sitä ei
pitäisi lisätä eikä tukea, vaan päinvastoin
jollain lailla rajoittaa ja saattaa ainakin
rekisteröidyn suostumuksen varaiseksi.

Ed. Rauramo: Herra puhemies! Ed.
Saariselle toteaisin kuitenkin vielä sen, että
jos on mahdollisuus tämä kieltää ja jos se
todetaan häiritseväksi, se toki kielletään ja
haetaan se paikka, mihin ilmoitus voidaan
tehdä.

Ed. Saarinen ensimmäisessä puheenvuo-
rossaan mainitsi, että olisi tiedon antajan
kannalta parempi, jos olisi lupa rekisteröi-
dyltä. Usein ihminen ei myöskään siinä
vaiheessa, kun ei välttämättä ole vaihtamassa
esimerkiksi autoa tai ei tarvitse jotain tava-
raa, ole kovin innokas sitä lupaakaan sinne
kiikuttamaan. Tilanteet, milloin hän kaipaa
suoramarkkinointia, vaihtelevat kovasti.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

31) Ehdotukset laeiksi moottoriajoneuvoverosta annetun lain 10 §:n ja leimaverolain 10 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 71
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 38

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 38.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

32) Ehdotukset ulkomaalaisen kelpoisuutta virkaan koskeviksi laeiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 6
Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 6

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 6.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle ulkomaalaisen kelpoisuutta virkaan koskevaksi lainsäädännöksi on yksi osa siitä lakiesitysten ketjusta, jonka kautta Suomi pyrkii maailman liberaaleimman ulkomaalaispolitiikan soveltajaksi.

Se on selvästi nähtävissä tästäkin lakiesityksestä, vaikka syytä pyritäänkin peittelemään muuhun muotoon. Puhutaan, että vaatimus Suomen kansalaisuudesta valtion, kunnan ja kuntainliiton virkoihin on huomattava ulkomailla asuvien entisten suomalaisten kansalaisten paluumuuton este. Selitys on peräti naiivi, koska entisen Suomen kansalaisen paluu takaisin alkuperäisen isämaansa kansalaiseksi vie vain muutaman

kuukauden, ja sitä voidaan vielä siitäkin nopeuttaa, kuten sisäasiainministeriön asiantuntijat valiokuntakäsittelyssä totesivat. Asia olisi voitu lainsäädännöllä hoitaa kokonaan muutenkin, toista tietä, entisten Suomen kansalaisten osalta, jos näin olisi haluttu. Kaiken lisäksi mitkään kansainväliset sopimukset eivät edellytä Suomelta nyt käsittelyssä olevaa lainsäädäntöä.

Kun kuitenkin näin ollaan tekemässä ja mikäli eduskunta hyväksyy hallitusmuodon 84 §:n muutoksen valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n edellyttämällä tavalla aikanaan toisessa ja nimenomaan kolmannessa käsittelyssä, lienee järkevää kiinnittää huomiota säädettävän lakikokonaisuuden yksityiskohtiin tai oikeastaan yhteen yksityiskohtaan.

Hallituksen esityksessä yhteiskunnan kanalta keskeiset virat pyritään pitämään vain omien kansalaisten hoidettavina. Lakiehdotuksessa valtion virkamieslain muuttamisesta, sen uudessa 9 a §:ssä, on selvästi nähtävissä, että erityisesti tämä koskee sellaisia virkoja, joiden osalta on olemassa merkittävä sisäisen tai ulkoisen turvallisuuden intressi. Tällaisia ovat mm. puolustusvoimien, rajavartiolaitoksen sekä poliisitoimen virat.

Vankeinhoitolaitoksen osalta tähän kategoriaan on liitetty virka, johon nimitetty kuuluu vankilan johtokuntaan. Tältä osin olen valiokunnassa ollut sitä mieltä, että ulkomaalaisia koskeva rajoitus olisi pitänyt laajentaa koskemaan myös vartiointitehtävissä toimivia vankeinhoitolaitoksen virkamiehiä, näin erityisesti siitäkin syystä, että he joutuvat työssään käyttämään voimakeinoja, tai sanotaan, että heillä on oikeus tarvittaessa niiden käyttämiseen.

Vankeinhoitolaitoksen virkojen osalta olen esityksestäni luopunut, koska olen tullut siihen tulokseen, että asia ei ole erityisen merkittävä. Saattaa jopa olla, että yönmusta Etelä-Afrikan asukas on Kakolan vartiotorinissa jopa tehokkaampi kuin suuri valkoinen mies siinä vaiheessa, kun jotkut Kakolan asukkaat yömyöhällä aikovat lähteä viemään kukkia Aaro Tenhusen haudalle.

Yhdestä näkemyksestä en ole luopunut. Tämä koskee sitä vaatimustani, että tullilaitoksen virat on sisällytettävä niiden virkojen joukkoon, joihin saadaan valita vain Suomen kansalainen. Tähän asiaan olen saanut tukea myös tullilaitoksen edustajan sekä muidenkin asiantuntijoiden taholta. Samaa mieltä ovat

olleet myös useat muut valiokunnan jäsenet, sekä hallituspuolueiden että opposition suunnassa. Asiasta suoritettussa äänestyksessä näkemystäni kannattivat keskustan ja kristillisen liiton edustajien lisäksi kaksi kokoomuksen viidestä edustajasta yhden äänestäessä tyhjää. Äänestystulos oli esitykseeni nähden kuitenkin niukasti tappiollinen, jos äänestystulos 7—5 voidaan niukaksi katsoa.

Sytä siihen, miksi tullilaitos tulisi sisällyttää virkamieslain uuden 9 a §:n luetteloon, on monia. Tuon kuitenkin niistä esille vain muutamia mielestäni painavia esimerkkejä. Tullilaitos valvoo maahan suuntautuvaa tuontia ja myös siihen liittyviä taloudellisia, fiskaalisia etuja. Tullilaitos on yhtä merkittävä tekijä vaarallisen huumorikollisuuden estämisessä nimenomaan maahan suuntautuvan salakuljetuksen osalta kuin konsanaan poliisi. Vaikka vaaraa voidaankin tietysti pitää teoreettisena, tullilaitoksen suuntaan ei ole hyväksyttävissä minkäänlaista soluttautumisen mahdollisuutta tällaisissa asioissa mahdollisesti toimivien ulkomaalaisten osalta.

Tullilaitoksen toiminnot ovat monilta osin päällekkäisiä rajavartiolaitoksen sekä siihen kuuluvan merivartioston ja poliisin kanssa. Ne operoivat usein yhdessä, ja tullin virkamiehillä on tietyissä asioissa poliisivaltuudet sekä oikeudet voimakeinojen käyttämiseen samoin kuin rajavartiostolla. Tästä huolimatta vain poliisi ja rajavartiolaitos on lueltu mainitussa virkamieslain 9 a §:ssä sekä hallituksen esityksessä että valiokunnan mietinnössä ja tullilaitos jätetty kokonaan sen ulkopuolelle. Perusteena tähän on jokin maininta "tullilaitoksessa saatetaan tarvita ulkomaalaista asiantuntemusta". Pidän näkemystä vitsin luonteisena, mutta huonona sellaisena.

Arvoisa puhemies! Jos tullilaitos jätetään rajauksen ulkopuolelle, kysymys ei ole yksin asian tarpeellisuuden laiminlyömisestä lain säädöksessä, vaan siitä, että laki tulee olemaan jyrkästi ristiriidassa johdonmukaisuuden kanssa. Jos tullilaitos jätetään pois rajauksen sisältä, yhtä hyvin voitaisiin jättää myös poliisi ja rajavartiolaitos, toiminnoiltaan niin saman tyyppisistä organisaatioista on kysymys.

Tästä syystä olen yhdessä keskustan ja kristillisen liiton valiokuntaedustajien kanssa jättänyt valiokunnan mietintöön vastalau-

seen. Lain toisessa käsittelyssä tulen ehdotamaan virkamieslain 9 a §:ään vastalauseen sisältämää muutosta, joka hyväksyttynä merkitsee sitä, että myös tullilaitoksen virkaan voidaan nimittää vain Suomen kansalainen.

Vaikka kokoomuksen valiokuntaedustajat eivät ole vastalauseetta allekirjoittaneet, elän toivossa, että he omassa ryhmässään tuovat esille asiaan liittyvät näkemyksensä ja tämä epäkohta saataisiin toisessa käsittelyssä korjattua.

Ed. Kettunen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minusta ed. Aittoniemi tässä asiassa on täysin oikeassa. Toivon myös, että mm. kokoomus yhtyisi toisessa käsittelyssä ed. Aittoniemen esityksiin, ja herra puhemies, ilmoitan, että itse tulen tukemaan ed. Aittoniemen esityksiä.

Ed. Lehtosaari: Herra puhemies! Nyt ensimmäisessä käsittelyssä oleva hallituksen esitys ulkomaalaisen kelpoisuutta virkaan koskevaksi lainsäädännöksi on pääsisällöltään hyväksyttävä. Esityksessähän ehdotetaan, että ulkomaan kansalaiset olisivat kelpoisia useisiin valtion, kunnan ja kuntainliittojen virkoihin. Tämän uudistuksen eräs keskeinen sisältö on pyrkiä helpottamaan ulkomailla asuvien entisten Suomen kansalaisten paluumuuttoa Suomeen ja samalla edesauttaa heidän sijoittumistaan yhteisten asioiden hoitoon eri tehtävissä. Tultuaan hyväksytyksi laki myös yhdenmukaistaa sitä käytäntöä, mikä osittain vallitsee eri valtioitten, mm. Pohjoismaitten, välillä.

Pääpiirteittäin hallituksen lakiesitys on siis hyväksyttävissä. Siihen sisältyy kuitenkin eräs merkittävä epäkohta, johon ed. Aittoniemi puheenvuorossaan viittasi. Hallituksen esityksen 9 a §:ssä luotellaan koko joukko virkoja, joihin valittavalta henkilöltä vaaditaan Suomen kansalaisuus. Tässä luettelossa on aivan oikein mm. poliisimiehen, puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen virat. Mielestäni tähän luetteloon pitäisi ehdottomasti lisätä myös tullilaitoksen virat. En tiedä, onko hallituksen lapsus, kun se on jättänyt luettelosta tullilaitoksen virat pois, vai onko hallitus todella harkiten katsonut tullilaitoksen virat sellaisiksi, että niissä voi tulevaisuudessa olla kuka tahansa.

Kun asiaa käsiteltiin toisessa lakivaliokunnassa, asiantuntijat pitivät erittäin tärkeänä,

että tullilaitoksen virat lisättäisiin niitten virkojen joukkoon, joihin vaaditaan Suomen kansalaisuus. Perusteita tälle vaatimukselle löytyy riittävästi. Jokainen meistä tietää, että tullilaitoksella on tärkeä tehtävä, johon kuuluu mm. maahamme suuntautuvan tuonnin valvonta ja mahdollisten salakuljetusyrityksien estäminen, joista huumeet eivät ole ollenkaan vähäisimpiä. Tätä merkittävää työtä tullilaitos tekee yhdessä poliisin ja rajavartiolaitoksen kanssa. Tuntuukin käsittämättömältä, että tullilaitosta käsitellään tässä lakiesityksessä kuin huutolaispoikaa toisiin yhteistyökumppaneihin, poliisiin ja rajavartiolaitokseen, verrattaessa. Tullilaitoksen virat ja työtehtävät, joihin joissakin tapauksissa kuuluu tiettyjä poliisivaltuuksia, pitäisi ehdottomasti saattaa samanarvoiseen asemaan näitten toisten yhteistyökumppaneitten kanssa.

Kun käsitelimme asiaa toisessa lakivaliokunnassa, yritimme mm. keskustan edustajien toimesta saada valiokunnan enemmistön ymmärtämään tämän merkittävän epäkohdan. Emme kuitenkaan onnistuneet siinä, vaan valiokunnan enemmistö viittasi kintaalla esittämillemme asioille. Merkilläpantavaa oli kuitenkin se, että kokoomuksen valiokuntaedustajista osa oli kovasti hämillään, jopa niin hämillään, että kokoomuksen valiokuntaedustajien näkemykset menivät asian käsittelyssä täysin ristiin. Omalta osaltani myös toivon, että muutaman yön yli nukuttuaan kokoomukselle ja tälle ryhmälle kirkastuisi tämä asia, sen todellisuus.

Ed. Aittoniemi käytti äsken, samoin kuin valiokunnassa, lukuisia puheenvuoroja, joiden sisältöön osittain on helppo yhtyä. Olen pannut tämän asian käsittelyn yhteydessä ja joskus aikaisemminkin merkeille, että ed. Aittoniemeltä löytyy ainakin silloin tällöin vahvoja isänmaallisia piirteitä tiettyjen asioiden ympärillä. Kun muistaa ed. Aittoniemen poliittisen taustan, ei kauan tarvitse hämmästellä, mistä nuo isänmaalliset piirteet ovat lähtöisin ja kotoisin. Toivon, että ed. Aittoniemen siviilirohkeus pitää tässä asiassa eikä petä, niin kuin joskus aikaisemmin on käynyt.

Herra puhemies! Niin kuin alussa totesin, tämä lakiesitys pääsisällöltään on hyväksyttävä. Mikäli kuitenkin tullilaitoksen virat jätetään laissa lueteltujen virkojen ulkopuolelle, lakiin jää suuri epäkohta, joka saattaa

tulevina aikoina tuottaa arvaamattomia, ikäviä yllätyksiä. Tulen omalta osaltani, johon uskon koko keskustan ryhmän yhtyvän, lain toisessa käsittelyssä kannattamaan 9 a §:n muuttamista siltä osin, että luetteloon viroista, joihin vaaditaan Suomen kansalaisuus, lisätään tullilaitoksen virat.

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Kuten täällä on jo esitetty monissa puheenvuoroissa, tullilaitoksen virat ovat nimenomaan sellaisia virkoja, jotka ovat rinnastettavissa poliisin ja rajavartiolaitoksen virkoihin. Pidän todella käsittämättömänä, että tämä puute on jätetty tähän hallituksen esitykseen. Mielestäni myös vankilavirat olisi tullut sisällyttää tähän, mutta ehdottomasti tullilaitoksen virat, niin kuin useassa puheenvuorossa on esitetty. Ihmettelenkin erityisesti kokoomuksen käyttäytymistä tässä asiassa, koska yleensä olen pitänyt kokoomusta sangen isänmaallisena puolueena, joka haluaa puolustaa isänmaata kaikin mahdollisin keinoin. Mutta en tiedä, mikä heihin nyt tällä kertaa on mennyt, ja toivonkin, että todella toisessa käsittelyssä tämä yksi sana sinne saataisiin lisää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

lakivaliokuntaan

33) Ed. Niinistön lakialoite n:o 50 laiksi kiinnityksestä kiinteään omaisuuteen annetun asetuksen 2 ja 27 §:n muuttamisesta

puolustusasiainvaliokuntaan

34) Ed. Vallin ym. lakialoite n:o 51 laiksi Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaamistoimintaan annetun lain 21 §:n muuttamisesta

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi torstaina kello 13 ja kyselytunti ensi torstaina kello 17.

35) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 22 (HE n:o 47)

Täysistunto lopetetaan kello 18.27.

36) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 11 (K n:o 5)

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola

